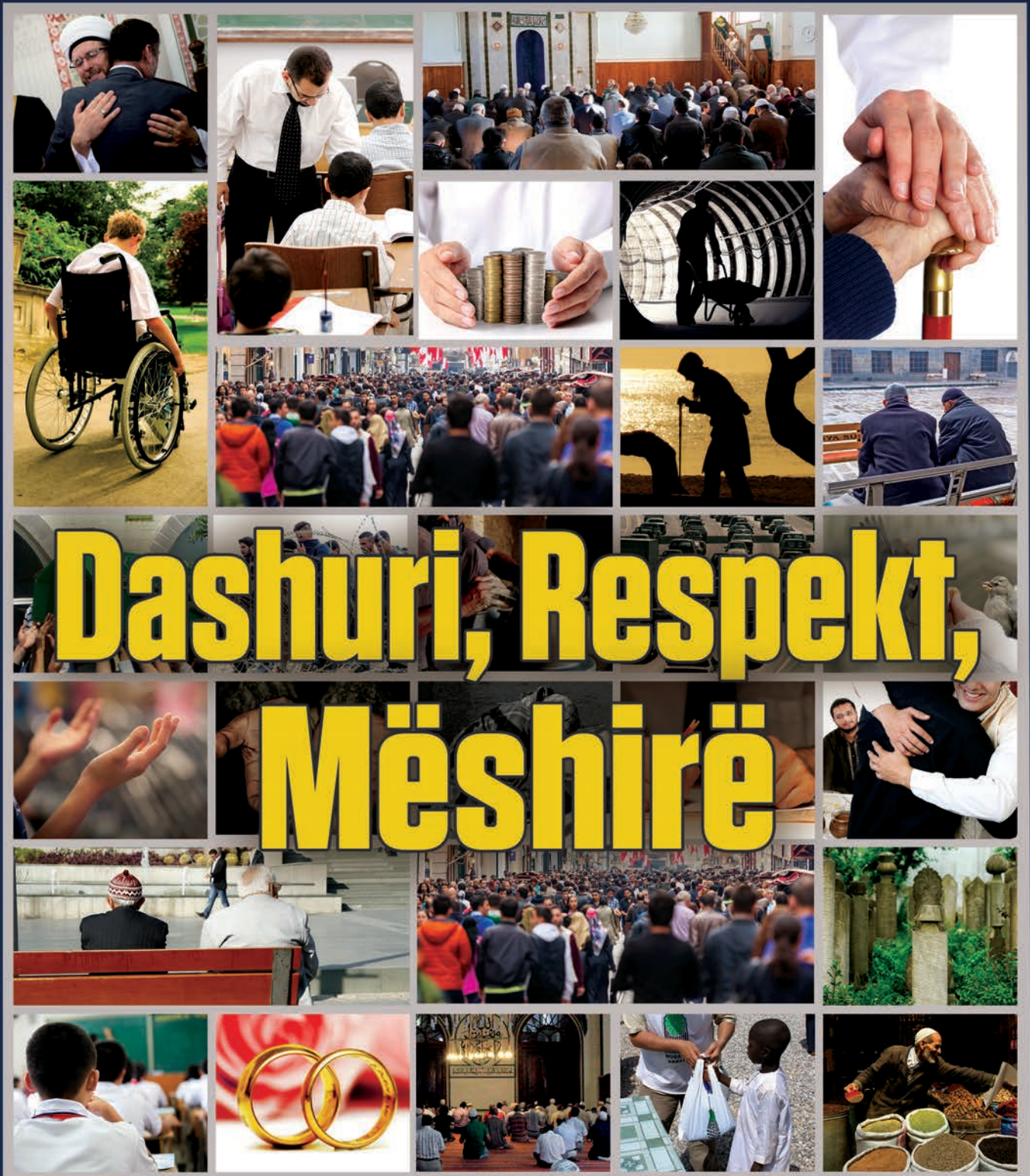

Revistë edukative-kulturore - www.progresibotime.com

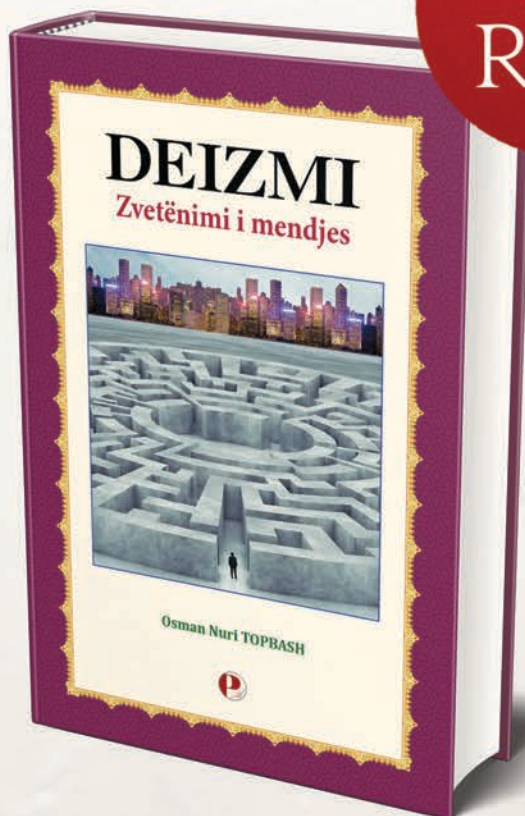
Shqipëri: 200 Lekë
Kosovë: 1.5 Euro
Maqedoni: 90 Den
Evropë: 7 Euro

Revistë edukative-kulturore - www.progresibotime.com

ETIKA

E çfarë mund të jetë tjetër
qëndrimi indiferent,
pandjenja dhe injorant përballë
mrekullive të pafundme
madhështore, që prej
grimcës më të vogël, e deri tek
trupi më i madh, prej botës
mikro, e deri në atë makro,
të cilat ndriçojnë më së miri
mendjen dhe zemrën,
përveçse një çoroditje
dhe falimentim i mendjes!?

Profeti (a.s.), thotë:

“Ditën e Kiametit asnjë rob
nuk do të bëjë qoftë edhe një hap
pa u pyetur se ku e ka kaluar jetën
e tij, se çfarë ka bërë me dijen e
tij, se ku e ka (tuar dhe shpenzuar
pasurinë e tij dhe se ku e ka
konsumuar trupin e tij.” (Tirmidhi,

Kiamet, 1/2417)

“Allahu i Madhëruar e do të riun e
pjekur, që nuk sillet si fëmijë, që
është drejtuar kah e mira dhe ka
braktisur dëshirat e kënaqësitë (e
ulëta të egos).” (Ahmed, IV, 151.)

Shoqëria islame është një shoqëri me kriterë.

- Kriteret janë me burim hyjnor.

- Profeti është personaliteti në të cilin kriteret hyjnore janë mishëruar në një identitet njerëzor - personalitet. Me këtë cilësi, ai është një shembull. Siç shprehet edhe Kurani, ai është «një shembull i bukur».

- Pasi të ketë hyrë në rrethin Islam, pikësëpari, çdo mysliman do ta orientojë veten në përvetësimin me gjithë zemër të kriterëve të fesë, e më pas të bartë në personalitetin e vet atë që ndodhet tek i Dërguari i Allahut (a.s.).

- Nëse personaliteti i Profetit (a.s.), është «njeriu i mëshirës» në një hapësirë të cilësuar si «Botët», e që përfshin universin, atëherë një mysliman së pari duhet të mësojë se çfarë përfshin atributi i «mëshirës» dhe pastaj të përpiqet të jetë «person i mëshirës».

- Nëse në Kur'an, pra tek Allahu, pjekuria e personalitetit të Profetit (a.s.), është përkufizuar si «një moral i lartë», atëherë një mysliman duhet së pari të mësojë «moralin e lartë» të Profetit (a.s.), pastaj ta bëjë atë pjesë të personalitetit të vet.

- Një pjesë e kriterëve, rregullon marrëdhëniet e njeriut me Krijuesin. Njeriu duhet të bëjë kujdes ndaj këtyre marrëdhënieve përgjatë gjithë jetës së vet. Ky është detyrimi që ka një «i krijuar». Besimi qëndron në krye, e më pas radhiten përgjegjësitë në kuadër të devotshmërisë. Marrëdhëniet me Allahun, bëjnë të domosdoshme edhe kujdesin ndaj rregullit në marrëdhëniet e Allahut me krijesat e tjera.

- Në këtë kuadër, për shembull; është përcaktuar edhe marrëdhënia me të Dërguarin e Allahut (a.s.). Njohja e tij si i Dërguar i Zotit dhe pranimi i tij si prijës, shembull dhe mësues, përfshin edhe pranimin e atyre që ka sjellë ai dhe ruajtjen prej atyre që ka ndaluar ai. Krahas këtyre, ka edhe disa kriterë të tjera më të veçanta, si «mos ngritja e zërit mbi zërin e tij» dhe «pranimi i bashkëshorteve të tij si nëna të besimtarëve».

Pasi marrëdhëniet e njeriut me Allahun dhe të Dërguarin e Allahut të vendosen në një kornizë të shëndetshme, është koha të rregullojmë marrëdhëniet me «robërit e Zotit». E kjo është një hapësirë shumë e gjerë...

- Në përshkrimin e fesë, kjo hapësirë është shprehur si «mëshirë ndaj krijesave të Allahut». Me fjalë të tjera, «Dhembshuria ndaj gjithçkaje që ka krijuar Zoti...»

- Kjo hapësirë, është përfaqësimi, praktikimi dhe zbatimi në jetë i cilësi-ve që karakterizojnë Profetin tonë (a.s.); «mëshirë për botët» dhe «moral i madhështor». Në fund të fundit, cilësia në marrëdhëniet njerëzore, tregon se kush jemi ne dhe çfarë distance ka mes nesh dhe identitetit tonë.

Shkurt 2021

VITI: XV

NUMRI: 155

BOTUESI

Shtëpia botuese "Progresi"

DREJTOR

Albert Halili

KRYEREDAKTOR

Alban Kali

REDAKTOR

Zija Vukaj

PËRKTHYES

Albert Halili

Fatmir Sulaj

Ilir Hoxha

DIZAJN

Bledar Xama

ADRESA

Rr: Studenti; Sheshi "2 Prilli"

Shkodër; Shqipëri

MOBILE

+355 67 340 6182

E-MAIL

rev.etika@gmail.com

WEBSITE

www.progresibotime.com

KOSOVË

Rr: Ardan Zurnaxhiu; pn. Ralin

Prizren; Kosovë

Mob: +377 45 639 143

Prishtinë; Kosovë

Mob: +377 44 566 577

MAQEDONI

Drvarska 28; Stara Carsija

Skopje; Maqedonija

Mob: +389 7145 6003

ABONIMI VJETOR

Shqipëri: 2000 lekë

Kosovë: 15 Euro

Maqedoni: 900 Denar

Evropë: 80 Euro

Ju bëjmë të ditur se materialet e sjella në redaksi pavarësisht nëse botohen apo jo nuk i kthehen autorit. Koha e botimit të një materiali përcaktohet nga redaksia. Honoraret e shkrimeve autoriale ose përkthimeve duhet të vini t'i tërhiqni pranë Shtëpisë Botuese "Progresi" ose pranë zyrave të përfaqësimit në Kosovë dhe Maqedoni.

Përmbajtja

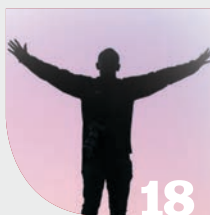
8

Dashuri, respekt, mëshirë
Prof. dr. Sulejman Derin

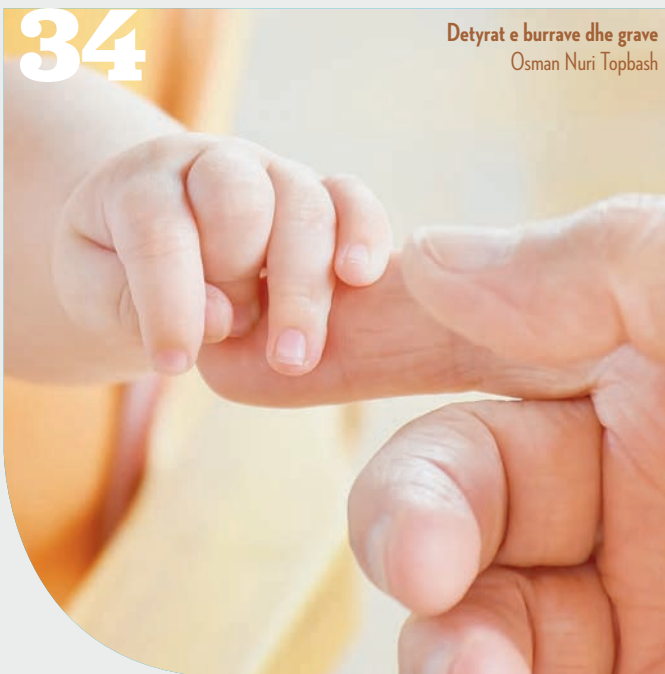

Si ishin, si janë
dhe si do të jenë
qytetet, vendbanimet
dhe rrugët tona?
M. Ali Eshmeli

14

18

34

Detyrat e burrave dhe grave
Osman Nuri Topbash

5 Ku jemi në marrëdhëniet njerëzore?

Ahmet Tashgetiren

10 Qorrsokakët dhe rrugëzgjdhja

Ali Riza Temel

12 Mbrojtja e besimit

është përgjegjësia jonë

Prof. dr. Ismail Lutfi Çakan

18 Iluzioni i fitores në këtë botë

Ahmet Zijlan

22 Gjinia kolektive, një front armik

Mehmet Lutfi Arslan

28 Rruga e drejtë

Rabia Brodbeck

31 Tri kalatë e besimtarit

M. Sami Ramazanollu

32 Një Ajet

47

**Çfarë mund të bëni
për 5 minuta?**

Nesrin Kaja

Kriza e vëllazërisë

Sami Byjykajnak

Rritja e numrit të divorceve

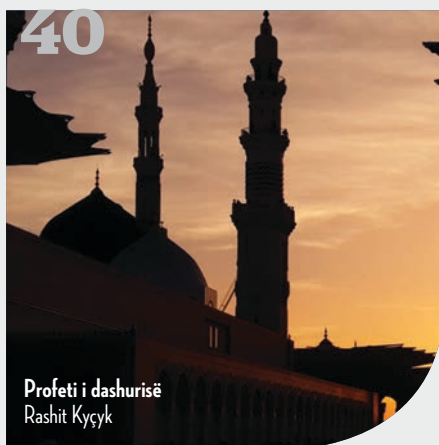
Hadi Enall

Falënderojë Allahun

Ferit Piku

Dialogu i aktorit me filozofin

Përshtati Gëzim Puka

Profeti i dashurisë
Rashit Kycyk

Martesa në botën moderne
Ajnur Tutkun

50

KU JEMI NË marrëdhëniet njerëzore?

— Ahmet Tashgetiren —

- Shoqëria islame është një shoqëri me kritere.
- Kriteret janë me burim hyjnor.
- Profeti është personaliteti në të cilin kriteret hyjnore janë mishëruar në një identitet njerëzor - personalitet. Me këtë cilësi, ai është një shembull. Siç shprehet edhe Kurani, ai është «një shembull i bukur».

- Pasi të ketë hyrë në rrethin Islam, pikësëpari, çdo mysliman do ta orientojë veten në përvetësimin me gjithë zemër të kriterëve të fesë, e më pas të bartë në personalitetin e vet atë që ndodhet tek i Dërguari i Allahut (a.s.).

- Nëse personaliteti i Profetit (a.s.), është «njeriu i mëshirës» në një hapësirë të cilësuar si «Botët», e që përfshin universin, atëherë një mysliman së pari duhet të mësojë se çfarë përfshin atributi i «mëshirës» dhe pastaj të përpiqet të jetë «person i mëshirës».

- Nëse në Kur'an, pra tek Allahu, pjekuria e personalitetit të Profetit (a.s.), është përkufizuar si «një

moral i lartë», atëherë një mysliman duhet së pari të mësojë «moralin e lartë» të Profetit (a.s.), pastaj ta bëjë atë pjesë të personalitetit të vet.

- Një pjesë e kriterëve, rregullon marrëdhëniet e njeriut me Krijuesin. Njeriu duhet të bëjë kujdes ndaj këtyre marrëdhënieve përgjatë gjithë jetës së vet. Ky është detyrimi që ka një «i krijuar». Besimi qëndron në krye, e më pas radhiten përgjegjësitë në kuadër të devotshmërisë. Marrëdhëniet me Allahun, bëjnë të domosdoshme edhe kujdesin ndaj rregullit në marrëdhëniet e Allahut me krijesat e tjera.

- Në këtë kuadër, për shembull; është përcaktuar edhe marrëdhënia me të Dërguarin e Allahut (a.s.). Njohja e tij si i Dërguar i Zotit dhe pranimi i tij si prijës, shembull dhe mësues, përfshin edhe pranimin e atyre që ka sjellë ai dhe ruajtjen prej atyre që ka ndaluar ai. Krahas këtyre, ka edhe disa kritere të tjera më të veçanta, si “mos ngritja e zërit mbi zërin e tij” dhe “pranimi i bashkëshorteve të tij si nëna të besimtarëve”.

- Pasi marrëdhëniet e njeriut me Allahun dhe të Dërguarin e Allahut të vendosen në një kornizë të shëndetshme, është koha të rregullojmë marrëdhëniet me «robërit e Zotit». E kjo është një hapësirë shumë e gjerë...

- Në përshkrimin e fesë, kjo hapësirë është shprehur si «mëshirë ndaj krijesave të Allahut». Me fjalë të tjera, «Dhembshuria ndaj gjithçkaje që ka krijuar Zoti...»

- Kjo hapësirë, është përfaqësimi, praktikimi dhe zbatimi në jetë i cilësive që karakterizojnë Profetin tonë (a.s.); «mëshirë për botët» dhe «moral i madhështor».

- Njeriu nuk është robot apo makinë. Të jesh një «person i moralshëm» ose «një person i mëshirës» është e mundur vetëm me anë të edukimit dhe aftësisë shpirtërore. Profeti i Allahut (a.s.), thotë: «*Zoti im më ka edukuar dhe edukatën time e ka bërë të bukur!*» (Sujuti, Xhamiu's-Sagîr, I, 12). Njeriu do të gjejë rrugën e tij dhe do të ndërtojë vetveten.

- Me leximin e Kuranit, me leximin e Resulullahut (a.s.)... sepse aty gjendet çdo hollësi.

- Marrëdhëniet me qiellin, me tokën, me pemën, me lulen, me gurin, me njeriun: Me gruan, burrin, të riun, të vjetrin dhe fëmijën... Në të gjitha fushat, rolet dhe statuset ku mund të jetë njeriu...

- Për shembull, si thotë edhe Muhjiddin ibn Arabi; «Sillu mirë me qiellin, sillu mirë me tokën!», e pastaj vazhdon, «Sillu mirë me Kuranin, sillu mirë me namazin!»...

- A nuk thotë edhe Ebu'l Hasan Harakani; «Nëse diku prej Horasanit deri në Kuds i hyn një gjemb në këmbë, më dhemb shpirti mua», apo Mevlana me shprehjen që fillon, «Nëse ka kush në këtë botë që ndjen ftohtë...»?!. Ja pra, të gjitha këto, kanë të bëjnë me pjekurinë e personalitetit të njeriut i cili është ndërtuar me kriteret e Kuranit dhe të Resulullahut (a.s.).

- Këta janë njerëz, zemrat e të cilave janë kthyer në paqe për njerëzimin, ose nëse mund të thuhet, «është pjekuria morale e njerëzve të Allahut». Nëse një mysliman fillon udhëtimin e tij të edukimit shpirtëror dhe ecën i palëkundur, ai kap horizontin. Ky udhëtim në horizont i jep myslimanit një ndjeshmëri që ai:

- Të bëhet njeri i rrugës së drejtë.

- Njeri i sigurt për këdo.

- Njeri që nuk i hap rrugë padrejtësisë dhe dhunës.

- Njeri që e ruan drejtësinë, edhe nëse është në disfavor të tij.

- Njeri që nuk lëndon kënd, e nuk lëndohet nga askush.

- Njeri që nuk ua bën të tjerëve atë që nuk dëshiron t'ia bëjnë atij.

- Njeri që i jep përparësi paqes në të gjitha marrëdhëniet; që i shmanget përleshjeve, grindjeve, e zemërimit dhe nuk merr pjesë në punë, si pasojë e të cilave të thotë «Pse e bëra këtë?».

- Njeri që ia jep të drejtën punëtorit pa iu tharë djersa.

- Njeri që vepron me vetëdijen se nesër do të japë llogari për të gjitha gjërat që kanë lidhje me të drejtat e robit.

- Njeri që, kur është drejtues, e përdor me drejtësi autoritetin që zotëron dhe nuk anon nga menaxhimi i padrejtë, tirania dhe despotizmi.

- Njeri që i respekton zotimet dhe i çon në vend premtimet.

- Njeri i arsyeshëm në familje, i but, dinjitoz dhe i drejtë.

- Njeri që kujdeset për të drejtat e prindërve dhe i shërben atyre në pleqëri, pa u thënë as «of».

- Njeri që e mbron të drejtën e jetimëve dhe nuk abuzon me pasurinë e tyre kur ka në dorë menaxhimin e saj.

- Njeri që i jep të drejtën e vet edhe rrugës, për çfarëdo qëllimi që të dalë; që nuk i shkel të drejtat e të tjerëve në trafik, që i ruan sytë nga harami, nuk i bezdis të tjerët në rrugë dhe i largon pengesat në të...

- Njeri që në marrëdhëniet tregtare nuk bën sjellje

të pahijshme, si pasojë e të cilave mund të shfaqen grindje dhe mosmarrëveshje.

- Njeri që në fushën e medias, qofshin ato të shkruara, vizuale apo rrjete sociale, nuk bën asnjë veprim që do të cenonte dinjitetin dhe privatësinë e kurrkujt. Ai nuk e humb vetëdijen se çdo fjalë dhe veprim që bëjmë shkruhet dhe do të na shfaqet në ahiret.

- Njeri që i shmanget deklaratave të gënjeshtërtë, arrogancës, hipokrizisë, shpifjes dhe etiketimeve që do të cenonin dinjitetin e rivalëve të vet në politikë.

- Njeri që zhvillon ndjeshmërinë në mos kalimin e kufirit në të gjitha sjelljet dhe që krijon një lloj valvul që do t'i thotë "Stop" egos. Dhe në këtë kuadër, çdo vepër e bën me vetëdijen e «të jetuarit sikur është duke e parë Zotin», pra me ihsan, duke bërë kujdes «sikur të jetë duke ecur në një rrugë me gjemba», pra devotshmëri, duke e llogaritur veten, «A do të ishte i kënaqur Zoti me këtë sjellje timen?» pra, për hir të Zotit dhe duke menduar llogarinë në botën tjetër, «Nëse këto më dalin para në ahiret, a do të mund të mbrohem prej tyre?»...

- Ndërsa në rastet kur ai udhëtim nuk realizohet, edhe nëse një individ apo një shoqëri cilësohet si «myslimane», në marrëdhëniet njerëzore do të pësohet humbje vlerash dhe pakësim i Islamit.

- Nëse në marrëdhëniet familjare përjetohen kriza edhe mes njerëzve që praktikojnë fenë, do të thotë se ne e njohim namazin dhe adhurimet, por nuk njohim të drejtat e familjes në Islam.

- Nëse prodhohen produkte me hile për të fituar

më shumë para, do të thotë se ka erozion në etikën dhe moralin industrial e tregtar.

- Nëse mbetjet kimike të fabrikës sonë, pluhurat e çimentos, etj., kaplojnë tokën e qiellit duke vënë në rrezik njerëzit dhe natyrën, do të thotë se po shkelen të drejtat e të gjitha gjallesave në tokë dhe në qiell.

- Nëse gjuha e politikës ka humbur ndjeshmërinë e saj dhe gënjeshttrat, mashtrimet, shpifjet dhe përbaltjet janë bërë si uji që pihen, do të thotë se parimet Islame në këtë fushë i janë flijuar zhargonit të «realitetit politik».

- Nëse media dhe rrjetet sociale janë bërë hapësira ku privatësia zvarritet në tokë, dinjiteti njerëzor përdhunohet egërsisht dhe njerëzit ekzekutohen pa gjyq, do të thotë se në to nuk ka aspak ndjeshmëri Islame.

- Nëse gjykatat janë mbushur plot me çështje vrasjesh, do të thotë se aty nuk ekziston aspak ndjeshmëria themelore Islame në lidhje me jetën njerëzore.

- Nëse gjykatat civile janë të mbushura plot me çështje divorcesh, do të thotë se ndjenjat e dashurisë dhe dhembshurisë janë shkatërruar plotësisht.

- Nëse ato që bëhen të mveshura me identitetin Islam kanë cilësi që pengojnë ardhjen e njerëzve në Islam, do të thotë se jemi bërë pengues në mënyrë të vetëdijshme apo të pavetëdijshme.

Është e qartë se, po të bëhet skaneri i shoqërive Islame, do të shihet se shumë pjesë të trupit tonë janë të sëmurë.

Nëse në vend që të eksportojmë kriteret tona në botë, ne importojmë «kriteret» prej tyre dhe dikush vjen herë pas here për të kontrolluar nëse i zbatojmë ato «kriteret», ose nëse përpiqemi që humbjet t'i rikuperojmë duke marrë nga të tjerët, do të thotë se këtu ekziston një problem shumë serioz.

Në fund të fundit, cilësia në marrëdhëniet njerëzore, tregon se kush jemi ne dhe çfarë distance ka mes nesh dhe identitetit tonë.

A janë të pastra duart, gjuha, syri, veshi, zemra dhe mendja jonë?

A ia përkëdhelim kokën jetimit?

A e vizitojmë të sëmurin?

A i japim qumësht maces së uritur?

Apo prindërve tanë u mbeten sytë në rrugë duke prituri që ne t'u trokasim në derë?

Ku jemi?

DASHURI, RESPEKT, MËSHIRË

— Prof. dr. Sulejman Derin —

Përgjatë gjithë historisë, fetë hyjnore nuk janë angazhuar vetëm me rregullimin e marrëdhënieve mes Allahut dhe njeriut, por kanë luajtur rol edhe në marrëdhëniet ndërnjerëzore. Megjithatë, për fat të keq, si pasojë e detyrimit nga ana e sunduesve dhe pavullnetit të njerëzve të fesë, këto fe hyjnore janë prishur e manipuluar kohë pas kohe, duke i lënë jashtë loje ligjet hyjnore që rregullojnë jetën shoqërore të njeriut.

Kështu, feja u bë një sistem që jetohej vetëm brenda njeriut, që rregullon vetëm jetën e adhurimeve të njeriut kundrejt Zotit dhe nuk përzihet aspak në funksionimin e shoqërisë. Këtë qasje ndaj fesë, evropianët e kanë përkufizuar si; *“Jepi Çezarit çfarë i takon Çezarit dhe Zotit çfarë i takon Zotit”*.

Feja jonë madhështore, pikësëpari marrëdhënien e njeriut me Zotin e vet, e ka rregulluar në aspektin e devotshmërisë dhe menjëherë pas kësaj, ka rregulluar marrëdhëniet shoqërore të njeriut. Islami ka vendosur urdhra dhe ndalesa për çdo lloj lidhje ndërnjerëzore, si ato me të afërmit, prindërit, bashkëshortin/en, fqinjët, bashkëfetarët, etj. Në bazë të këtyre, ka vendosur edhe ndëshkime për shkelësit. Mirëpo, në ditët e sotme, shumica e

kundërshtimeve ndaj jetës Islame, bëhet në këto fusha. Kjo, sepse disa njerëz duan që feja të tkurret vetëm në marrëdhënien njeri-Zot, ndërsa marrëdhëniet tregtare, martesore, farefisnore, shtetërore, etj., t’i rregullojnë sipas qejfit të tyre. Mirëpo, pjesa më e madhe e Kuranit Fisnik, është në lidhje me jetën dhe marrëdhëniet tona në këtë botë. Prandaj, në këtë shkrim, do të analizojmë suren Huxhurat në aspektin e marrëdhënieve njerëzore:

1- Marrëdhëniet tona me Allahun dhe të Dërguarin e Tij (a.s.), duhet të jenë të bazuara në dorëzim të plotë dhe njeriu nuk duhet t’i vërë mendimet dhe veprat e veta para Kuranit dhe Sunnetit. Ne nuk duhet të japim fetva sipas mendjes sonë dhe nuk duhet t’i shkelim urdhrat e Kuranit dhe Sunnetit.

2- Në këtë sure, është trajtuar marrëdhënia e besimtarëve me njëri-tjetrin dhe korniza e kësaj marrëdhënieje është përkufizuar si vëllazëri. Ashtu siç i duam njerëzit e familjes dhe vëllazërit, ashtu duhet t’i duam edhe bashkëfetarët tanë. Krahas kësaj, besimtari duhet t’i shuajë në mënyrën më të bukur edhe mosmarrëveshjet ndërmjet vëllazërve:

“Në të vërtetë, besimtarët janë vëllazër, andaj pajtojini vëllazërit tuaj midis tyre dhe kijen frikë

Allahun, në mënyrë që ju të mëshiroheni. O ju që keni besuar! Asnjë burrë prej jush të mos tallet me burra të tjerë, se këta mund të jenë më të mirë se ai. Gjithashtu, asnjë grua të mos tallet me gra të tjera, se këto mund të jenë më të mira se ajo. Mos e nënçmoni dhe mos e qesëndisni njëri-tjetrin me nofka (të këqija)!..” (Huxhurat, 10-11.)

Allahu i Madhëruar, i ka konsideruar si padrejtësi gjynahet që prishin marrëdhëniet mes besimtarëve, si mendimin e keq, hetimin e të metave, thashethemet, përgojimin, shpifjen, etj., dhe na ka lajmëruar se ata që nuk pendohen seriozisht për këto gjynahe, do të kenë dënim të dhembshëm. Prandaj, është e domosdoshme që ne si myslimanë, t'i rishikojmë edhe njëherë nga ky këndvështrim marrëdhëniet tona me vëllezërit e tjerë myslimanë.

Për fat të keq, këto sjellje shkatërruese të cilat Allahu i Madhëruar i ka ndaluar në mënyrë të rreptë, nuk janë marrë seriozisht në shoqëritë Islame. Një besimtar që e di se është gjynah t'i marrësh tjetrit qoftë edhe një lek pa të drejtë, e ruhet nga ky gjynah, pak më tutje mund të cenojë nderin dhe dinjitetin e një besimtari tjetër, duke folur e përgjuar pas shpinës së tij. Në suren Humeze, fundi i hidhur i këtyre sjelljeve që duken të parëndësishme, tregohet në këtë mënyrë:

“Mjerë për çdo përqeshës – shpifës që grumbullon pasuri dhe e ruan” (Humeze, 1-2.)

3- Marrëdhëniet ndërshtetërore: Në suren Huxhurat i jepet një rëndësi e madhe drejtësisë në marrëdhëniet mes popujve. Në themel të marrëdhënieve ndërkombëtare, është e pamundur që të vendoset gjithmonë dashuria, por drejtësia është e mundur. Mirëpo, sot vihet re se edhe në këtë çështje jemi shumë pas asaj për të cilën na këshillon Allahu i Madhëruar. Vendet myslimane kanë armiqësi me njëra-tjetrën, e madje bashkëpunojnë me armiqët e tyre kundër njëri-tjetrit. Prandaj, udhëheqësit tanë duhet të qortohen në këtë çështje dhe të mbështeten ata që punojnë për ringjalljen dhe forcimin e umetit Islam.

4- Në marrëdhëniet me popujt jomyslimanë, duhet të paraprijë njohja, dialogu dhe respekti reciprok. Allahu i Madhëruar na bën të ditur se të gjithë e kemi prejardhjen nga një nënë dhe një baba, e për këtë arsye askush nuk është më superior se tjetri. Kështu, ai që e zgjidh më së miri problemin e racizmit, është Kurani Fisnik: **“O njerëz! Në të vërtetë, Ne ju krijuam ju prej një mashkulli dhe një femre dhe ju bëmë popuj e fise, për ta njohur njëri-tjetrin. Më i nderuari prej jush tek Allahu është ai që i frikësohet më shumë Atij...”** (Huxhurat, 13.)

Mirëpo sot, vërehet lehtë se marrëdhëniet tona me popujt jomyslimanë, janë vetëm në formën e

imitimit të tyre nga ana jonë. Ndërkohë që ata nuk na marrin fare në konsideratë, ne i imitojmë verbërisht në shumë fusha, që prej veshjes, organizimit të ceremonive e dasmave, ushqimit, pijes, etj. Por feja jonë, na urdhëron që në këtë çështje të ndajmë mirësitë e bukuritë dhe na ndalon nga imitimi i gjërave që bien në kundërshtim me të.

5- Edhe në marrëdhëniet me prindërit tanë, që janë individët më të çmuar të familjes sonë, kriteret e Kuranit Fisnik janë dashuria, respekti dhe mëshira. Ky respekt është në një nivel aq të lartë, saqë Kurani e ka ndaluar edhe reagimin me shprehjen “of” që tregon edhe mërzinë më të vogël ndaj tyre: **“Zoti yt ka urdhëruar, që të mos adhuronit askënd tjetër përveç Atij dhe, që të silleni mirë me prindërit. Nëse njëri prej tyre ose të dy arrijnë pleqërinë të ti, mos u thuaj atyre as «of!», mos i kundërshtoj, por drejtoju atyre me fjalë respekti. Lësho para tyre krahët e përuljes prej mëshirës dhe thuaj: «O Zoti im, mëshiroji ata, ashtu siç më kanë rritur, kur unë isha i vogël!»** (Isra, 23-24.)

6- Në marrëdhëniet me pjesëtarët e familjes, kryesore janë dashuria dhe mëshira. Zoti ynë i Madhëruar marrëdhëniet mes bashkëshortëve i ka përkufizuar shkurtimisht në këtë ajet fisnik: **“Dhe një prej shenjave të Tij është që prej jush krijoi për ju bashkëshortet tua, që të qetësoheni pranë tyre, duke vënë ndërmjet jush dashuri dhe mëshirë...”** (Rum, 21.)

Nëse në ditët tona po shkatërrohen familjet dhe po shtohet dhuna në to, tregon se sa larg jemi ne nga shpirti i këtij ajeti fisnik.

Si përfundim, mund të thuhet pa mëdyshje se në themel të marrëdhënieve njerëzore, Islami ka vendosur ndjenjat e dashurisë, respektit, drejtësisë, butësisë, urtësisë dhe pajtimit, për të cilat ka më tepër nevojë njerëzimi. Po ashtu, akuzat që i bëhen sot myslimanëve nga disa qarqe, si prirja për dhunë, egërsi, poshtërim të gjinisë femërore, etj., nuk kanë të bëjnë aspak me mësimet e Kuranit dhe sunnetit. Përkundrazi, i Dërguari i Allahut (a.s.), ka luftuar gjithë jetën kundër dhunës, fanatizmit, padrejtësisë dhe diskriminimit të cilësdo gjallese. Profeti ynë (a.s.), në marrëdhëniet njerëzore, ka zbatuar përherë edukatën, butësinë, tolerancën dhe dashurinë. Këtë shembull të bukur të Profetit (a.s.), e kanë ndjekur edhe njerëzit e devotshëm përgjatë gjithë historisë dhe këtë edukatë e kanë përkufizuar si, “dashuri për krijesat për hir të Krijuesit”. Allahu na e bëftë të mundur ta jetojmë fenë tonë në mënyrën më të bukur në të gjitha aspektet dhe na forcoftë në vëllazëri, drejtësi, dashuri dhe mëshirë ndaj njëri-tjetrit!

Amin!

QORRSOKAKËT DHE RRUGËZGJIDHJA

— Ali Riza Temel —

Jeta është e tëra një udhëtim. Ka rrugë të shtrembëta dhe rrugë të drejta. Ka rrugë të shkurtra dhe rrugë me dredha. Por e rëndësishme është të arrihet drejt synimit përmes rrugës më të drejtë dhe më të shkurtër.

Në Kuranin Fisnik, rruga shprehet me fjalët “tarik”, “sebil” dhe “sirat”. Ndërsa rruga e drejtë, shprehet me termin “sirati mustakim”, që përmendet 33 herë.

Allahu i Madhëruar, pasi ka përmendur disa parime themelore që duhet të zbatojë myslimani, ka urdhëruar:

“Kjo është rruga Ime e drejtë; prandaj ndiqeni e mos shkonit rrugëve të tjera që t’ju shmangin nga rruga e Tij...” (En’am, 153.)

Në këtë ajet fisnik, “rruga e drejtë”, është përmendur në njëjës, ndërsa rrugët e gabuara me fjalën “subul” në shumës. Kjo, sepse e vërteta është vetëm një, ndërsa të pavërtetat janë shumë. Rrugët e gabuara, ose janë shpikur drejtpërsëdrejti nga njerëzit, ose janë shfaqur pas prishjes së feve qiellore. Bidatet dhe besëtytnitë, përçarjet dhe trazirat, përplasjet e feve dhe fraksioneve, në përgjithësi janë rezultat i kësaj prishjeje. Ndër shkaqet e kësaj prishjeje, kryesojnë injoranca, fanatizmi, armiqësia dhe çdo ndjenjë interesi personal. Lidhur me këtë, në Kuranin Fisnik urdhërohet:

“Me të vërtetë, ti s’ke të bësh fare me ata që e përçajnë fenë e tyre dhe shndërrohen në sekte...” (En’am, 159.)

“Por ata (popuj ku u çuan të dërguarit) u ndanë në grupe në çështje të fesë së tyre. Çdo grup ishte i kënaqur me atë që kishte.” (Mu’minun, 53.)

Ndërsa nga Abdullah bin Mes’ud (r.a), transmetohet se:

Resulullahu (a.s.), bëri një vizë në tokë me dorën e tij dhe tha:

“Kjo është rruga e drejtë e Allahut!”

Pastaj bëri disa viza të tjera në të majtë dhe në të djathtë të vizës së parë dhe tha:

“Ndërsa këto janë rrugë të ndryshme. Në krye të çdonjëres prej këtyre rrugëve qëndron një shejtan që thërret për në këto rrugë.”

Pastaj lexoi këtë ajet të nderuar: ***“Dhe se kjo është rruga (feja) Ime e drejtë (që e caktova për ju), pra përmbajuni kësaj, e mos ndiqni rrugë të tjera e t’ju ndajnë nga rruga e Tij. Këto janë porositë e Tij për ju, ashtu që të ruheni.”*** (En’am 6/153) (Ahmed, I, 465, 435; III, 397. Veçanërisht mund të shihni; Ibën Maxhe, Mukaddime, 1; Darimi, Mukaddime, 23; Hakim, II, 349/3241)

Rruga në fund të së cilës gjendet Xheneti, është rruga në të cilën ecën profetët, të singertët, dëshmorët dhe të devotshmit. Ajo është rruga e Kuranit Fisnik, sunnetit autentik dhe dijetarëve të vërtetë që kanë merituar të jenë trashëgimtarët e profetëve. Ndërsa rrugët, në themelin e të cilave qëndron politika, interesi, injoranca, tradhtia dhe fanatizmi, janë rrugë të shtrembëta që e kanë copëtuar umetin Islam.

Ashtu si dje, edhe sot, për shkak të të njëjta sëmundjeve dhe dobësive, myslimanët, të cilët janë ngarkuar me detyrën për të qenë “populli më i mirë” i ardhur për njerëzimin, nuk po arrijnë të bashkohen në “rrugën e drejtë”, por janë duke u mbytur në trazira dhe përçarje. Mirëpo, Allahu i Madhëruar na e ka treguar në ajete të ndryshme mënyrën për të shpëtuar nga ky batak:

“O besimtarë! Bindjuni Allahut, bindjuni të Dërguarit dhe atyre që drejtojnë punët tuaja. Nëse nuk pajtoheni në ndonjë gjë, drejtojuni Allahut dhe të Dërguarit, nëse besoni Allahun dhe Ditën e Kiametit...” (Nisa, 59.)

“Të gjithë mbahuni fort për litarin e Allahut (Kuranin) dhe mos u përçani! Kujtoni dhuntinë e Allahut për ju, sepse, kur ishit në armiqësi, Ai i pajtoi zemrat tuaja e, në saje të dhuntisë së Tij, u bëtë vëllezër. Dhe ju ishit buzë greminës së zjarrit, ndërsa Ai ju shpëtoi prej saj. Kështu, Allahu jua shpjegon shpalljet e Veta, që ju të drejtoheni në udhën e drejtë.” (Al-i Imran, 103.)

Rruga që shkon në Xhenet, është ajo në të cilën thërret i Dërguari i Allahut (a.s.). Kurse rrugët që shkojnë në Xhehenem, janë ato në të cilat thërret shejtani me shpurën e tij.

“Ai tha: «Për shkak se Ti më flake tej, unë do t’u zë pritë njerëzve në rrugën Tënde të drejtë e do t’u qasem atyre nga përpara dhe nga mbrapa, nga e djathta dhe nga e majta, e kështu Ti do të vëshesh se shumica prej tyre nuk të janë mirënjohës!»” (A’raf, 16-17.)

Nga kjo, kuptohet se në këtë botë ku kemi ardhur për t’u sprovuar, shejtani është duke bërë detyrën e vet për ta shtyrë njeriun në mosbindje ndaj Allahut me anë të kurtheve që i vendos në çdo drejtim.

Detyrën e Iblisit, e marrin përsipër edhe shumë shejtanë të tjerë prej njerëzve, të cilët e errësojnë me iluzione dhe palaçollëqe rrugën që shkon drejt Xhenetit dhe e zbukurojnë rrugën që shkon drejt Xhehenemit.

Paraqitja dhe prezantimi i sistemeve si socializmi, komunizmi, kapitalizmi dhe liberalizmi si rrugët e vetme të shpëtimit njerëzor, nuk bënë asgjë tjetër veçse e zhytën njerëzimin edhe më tepër në mjerim dhe padrejtësi. Ndërsa Islami, që është e vetmja alternativë përballë këtyre, po lihet jashtë loje edhe nga ata që gjoja janë myslimanë, edhe nga armiq të e jashtëm, duke u përpjekur për ta shfaqur atë (Islamin) si fenë e terrorit, dhunës, fatkeqësisë dhe prapambetjes. Në këtë mënyrë, në teatrin e shejtanit, Xheneti paraqitet si Xhehenem dhe Xhehenemi si Xhenet.

E gjithë kjo skenë e kurdisur nga shejtanët dhe që shërben për të mashtruar, grabitur e shkatërruar moralin e njerëzimit, duhet të shkatërrohet, dhe

në vend të saj të ngrihen skenat ku shpalosen të vërtetat. Por për të arritur këtë, duhen shkruar skenarë të drejtë dhe të bukur, të edukohen aktorë të mirë e të suksesshëm dhe në vend të gënjeshtreve të përkohshme, të tregohen të vërtetat e përgjeshme.

Bota jonë ka vuajtur shumë nga gënjeshttrat, hipokrizitë, mashtrimet, operacionet e perceptimit negativ dhe pasojat e këtyre, që janë shkatërrimi material dhe shpirtëror. Në sajë të helmeve që po jepen si ilaçe, po i afrohem vdekjes përditë e më shumë dhe po kërkohet zgjidhje për një jetë më të shëndetshme dhe të qetë. Po kërkohet një liman shpëtimi prej lodhjes dhe mërziqërie që ka shkaktuar mashtrimi i përditshëm. Kjo rrugë e sigurt së cilës nuk mund t’i afrohen kusarët dhe armiqtë, do të hapet nga besimtarët e vërtetë, të sinqertë dhe të aftë dhe do t’u sigurojë të gjithëve një rrugëtim të qetë dhe të sigurt. Kjo nuk është utopi, sepse kjo rrugë ka ekzistuar njëherë dhe në të është ecur për shekuj me radhë. E gjithë çështja është që këtë “rrugë të drejtë”, ta zgjerojmë sipas kushteve të kohës, t’i bëjmë shenjat e saj më të dukshme dhe t’ia prezantojmë të gjithëve në mënyrën më të mirë.

Për t’i bindur njerëzit se rruga Islame është rruga më e sigurt, më e qetë dhe më e shkurtër, në fillim duhet që vetë myslimanët të ecin drejtë në këtë rrugë dhe të tregojnë se kanë arritur synimin falë kësaj rruge. Fatkeqësi nuk është që rruga të mos ketë udhëtarë, por që udhëtarët të mos kenë rrugë.

Krahas faktit se Islami është rruga e vetme e vërtetë, duhet të theksojmë se në këtë rrugë ka edhe shumë rregulla për t’u zbatuar. Problemi nuk qëndron tek rruga, por tek udhëtarët që nuk i zbatojnë rregullat e kësaj rruge. Çdonjëra prej shenjave rrugore që ka vendosur Islami, vlejnë për të shpëtuar jetë dhe për të siguruar paqen dhe qetësinë. Mirëpo, udhëtarët dembelë, të cilët e konsiderojnë si vuajtje zbatimin e këtyre rregullave, kanë zgjedhur të mos i zbatojnë ato dhe për pasojë shkaktojnë aksidente dhe probleme.

E gjithë çështja, është të braktisësh rrugët pa rregulla e të shtrembëta dhe të hysh në rrugën kryesore me rregulla dhe shenjat përkatëse që shpëtojnë jetë. Kjo është edhe thirrja e Allahut dhe të Dërguarit të Tij (a.s.):

“O besimtarë! Bindjuni Allahut dhe të Dërguarit kur ju thërret drejt asaj që ju jep jetë!..” (Enfal, 24.)

Mbrojtja e besimit është përgjegjësia jonë

— Prof. dr. Ismail L. Çakan —

Në dy shkrimet e mëparshme folëm rreth çështjeve në lidhje me nevojën për mbrojtjen e imanit me vepër dhe fjalë. Këtë herë dëshirojmë të bëjmë disa vlerësime të shkurtra në lidhje me metodat e mbrojtjes që kanë të bëjnë më shumë me veprën dhe kështu ta plotësojmë këtë temë e t'i japim fund.

PARIMET E MBROJTJES SË BESIMIT TË BAZUARA NË VEPËR

1. Konsiderimi i hallallit si hallall dhe përfitimi prej tij. Allahu Teala thotë: ***“O ju që keni besuar! Mos ia ndaloni vetes gjërat e mira, të cilat Allahu ju ka lejuar dhe mos e kaloni kufirin! Vërtet, Allahu nuk i do ata që e kapërcejnë kufirin.”***¹ Si shkak për zbritjen e këtij ajeti fisnik tregohet një ngjarje e tillë: Një grup njerëzish ndërmjet të cilëve gjendeshin edhe disa sahabë kryesorë, u mblodhën në shtëpinë e Osman ibn Maz’unit. Këta njerëz kishin rënë në dakord që të mbanin agjërime vazhdimisht përgjatë të gjitha ditëve, të falnin namaz duke mos fjetur netëve, të mos hanin mish, të mos martoheshin me gra, etj. Kur Pejgamberi ynë i nderuar (a.s.), u njoftua për këtë dhe situata të tilla të ngjashme me të që tregohen nëpër disa tranemtime², i Dërguari i Allahut (a.s.), i paralajmëroi sahabët e nderuar dhe fjalën e tij e përfundoi kështu: “Kushdo që del jashtë sunetit tim, nuk është prej meje.”³

Çdo gjë që është hallall mund të bëhet me kushtin që të mos bëhet shpërdorim në hallall dhe të fitohet nga hallalli. Kështu shprehja “mos e kaloni kufirin” që përmendet në ajet, është komentuar edhe në kup-timin: “Mos kaloni përtej kufirit të pranueshëm dhe të ligjshëm kur të përfitoni prej mirësive edhe pse janë hallall. Largohuni prej shpërdorimit.”⁴ Ndërsa në ajetin tjetër fisnik Zoti shpreh shëmtinë e shpër-

dorimit dhe shpjegon rrezikun e kalimit të kufirit duke thënë: ***“Me të vërtetë, ata që shpërdorojnë janë vëllezërit e shejtanëve.”***⁵

Të mos harrojmë se, siç është kufër që ta mohojmë se është haram një fjalë apo vepër që absolutisht është haram dhe ta themi apo veprojmë atë, në të njëjtën mënyrë është kufër edhe që të mos e pranojmë se është hallall diçka që qartazi është hallall dhe të qëndrojmë larg saj.

2. Konsiderimi i haramit si haram dhe largimi prej tij. Haram quhen gjërat që Allahu Teala ka thënë “mos i bëni” dhe që janë të ndaluara me argument të qartë e absolut për t’u vepruar në fenë e qartë, Islamit. Kryerja e këtyre gjërave quhet ‘bërje e haramit’. Haramet ndahen në dy pjesë: Li ajnihi dhe li gajrihi. Gjërat që janë bërë totalisht haram për shkak të të keqes që mbartin në vetvete si imoraliteti, vjedhja dhe vrasja, janë harame li ajnihi. Ndërsa veprat që janë bërë haram për ndonjë shkak tjetër edhe pse në të vërtetë nuk janë haram si mbajtja e agjërimit në ditën e Bajramit dhe bërja e allishverishit (shitblerjes) në kohën e namazit të xhumasë, quhen harame li gajrihi.

Një vepër haram bëhet në dy mënyra:

a. Bëhet duke e mohuar se është haram. Kjo e shpie njeriun në kufër. Në një ajet fisnik thuhet: ***“...Atyre që u duket hallall gjëja që Allahu e ka bërë haram, u duken të bukura veprat e tyre të shëmtuara.”***⁶ Besimi nuk mund të gjendet bashkë me shprehje injorante dhe me përmbytje mohuese si: “A mund të ketë një haram të tillë në këtë periudhë?”

b. Bëhet duke e pranuar se është haram. Ky veprim nuk e nxjerr njeriun nga feja dhe nuk e shpie

në kufër, sepse mohimi është tjetër, neglizhenca është tjetër. Rreziku i vërtetë është te mohimi. Një njeri që nuk e frenon dot veten dhe bën një haram, krahas se i shkruhet një mëkat, të paktën e mbron besimin e tij duke pohuar se është haram.

Rregulli i përgjithshëm është ky: Bërja e një mëkati të madh përveç shirkut, nuk e nxjerr njeriun nga feja përderisa ai të mos e mohojë se është mëkat. Gjithashtu nuk ia bën të pavlefshme veprat që i ka bërë dhe që do t'i bëjë.

Le ta tregojmë edhe këtë se, bërja e një harami me nijet të mirë qoftë li ajnihi apo qoftë li gajrihi, asnjëherë nuk e bën hallall atë haram. Po ashtu, bërja e një mëkati duke thënë besmelenë, prapë se prapë nuk e bën atë hallall. Thënia e besmelesë me qëllim kur njeriu do të bëjë ndonjë mëkat, shkakton rënien e tij në kufër.

3. Largimi nga gjërat e dyshimta. Siç është thënë në hadithet fisnike, ndërmjet hallallit dhe haramit ka gjëra të dyshimta për të cilat shumë njerëz nuk mund ta dinë dispozitën e tyre. Gjëja që duhet të bëjmë kundrejt këtyre çështjeve është që të presim derisa situata të qartësohet, domethënë derisa të bëhet e qartë nëse çështja është hallall apo haram. Ky veprim i cili njihet si *Tevakuf ale'sh-shubuhah*, e mbron njeriun nga rënia në haram dhe si rrjedhojë nga humbja e fesë dhe nga shndërrimi i nderit e namusit të tij në çështje thashethemesh. Rregulli i kësaj çështjeje është përcaktuar me hadithin fisnik: "Lëre atë që të duket e dyshimtë dhe preokupohu me atë që nuk të duket e dyshimtë."⁷

4. Frika nga ndëshkimi. Allahu Teala thotë: **"... Vetëm ata që e adhurojnë këtë botë dhe e harrojnë botën tjetër nuk u frikësohen të papriturave të Allahut."**⁸ Bazuar në këtë, besimtarët për të mirën e besimit të tyre duhet ta kujtojnë gjithmonë ndëshkimin hyjnor, nuk duhet të ndjehen të sigurt prej tij dhe nuk duhet të kaplohen nga një mendim i gabuar në formën: "Mua nuk më prek ndëshkimi.", apo në formën: "Kush mund të shpëtojë nga ndëshkimi nëse nuk shpëtoj unë?"

5. Mosshkëputja e shpresës nga mëshira e Allahut. Allahu Teala thotë: **"...O robërit e Mi, që i keni bërë keq vetes me gjynahe, mos e humbni shpresën në mëshirën e Allahut! Allahu, me siguri, i fal të gjitha gjynahet. Vërtet, Ai është Falësi i madh dhe Mëshirëploti."**⁹ Vetëm se pjesa e fundit e këtij ajeti fisnik është shfuqizuar me ajetin: **"Vërtet, Allahu nuk fal që të adhurohet dikush apo diçka tjetër veç Atij, por gjynahet e tjera më të vogla ia fal kujt të dojë..."**¹⁰ Siç shprehet qartë në hadithet fisnike, kushdo që i bën një padrejtësi materiale apo shpirtërore vëllait në fe, duhet t'i marrë hallallëk

atij para se të vijë dita e kiametit në të cilën nuk ka florinj dhe argjende.¹¹ Sepse edhe rënia dëshmor në rrugën e Allahut nuk e kompenson të drejtën (e shkelur) të njeriut.¹² Kjo do të thotë se Allahu Teala ua fal mëkatet robërve të Tij që dëshiron përveç shirkut dhe të drejtës së njeriut.

Imam Gazaliu shënon se shpjegimin më të mirë-filltë në lidhje me frikën nga ndëshkimi dhe mosshkëputjen e shpresës nga mëshira hyjnore (*hauf* dhe *rexha*) e ka bërë Omeri (r.a.), me këtë shprehje: "Nëse do të thuhej se të gjithë do të hyjnë në xhehenem përveç një personi, do të shpresoja që ai njeri të isha unë. Nëse do të thuhej se të gjithë do të hyjnë në xhenet përveç një personi, do të kisha frikë se ai person do të isha unë."¹³

Domethënë se myslimani duhet të jetojë duke pasur një frikë të madhe dhe një shpresë të pafundme ndaj Zotit (xh.xh.). Për këtë arsye është thënë: Frikë përgjatë jetës dhe shpresë përgjatë vdekjes. Në të vërtetë, ai që e kalon jetën duke pasur frikë ndaj Zotit, ka një shpresë të madhe në lidhje me botën e përtejme. Pejgamberi ynë i Nderuar gjithmonë i lutej dhe i përgjerohej Allahut Teala edhe pse i ishin falur të gjitha gabimet e kaluara e të ardhme dhe nuk kishte rrezik për dalje nga besimi në frymën e fundit. Nëna jonë, Ummu Seleme shprehet: "Kur i Dërguari i Allahut gjendej pranë meje, shpesh herë lutej kështu: "O Zot që i ndryshon zemra! Forcoje zemrën time në këtë fe!"¹⁴

Atëherë kërkimi i mbrojtjes nga Allahu prej fundit të keq dhe përgjërimi ndaj Tij me sinqeritet për një fund të mirë është edhe domosdoshmëri, edhe shenjë e parimit të të jetuarit bejne'l-haufi ve'rexha (ndërmjet frikës dhe shpresës).

PËRFUNDIM

Deri më këtu transmetuam një pjesë të kushteve kryesore të daljes për zot dhe të mbrojtjes së besimit, i cili është kapitali ynë i vetëm, në mënyrë që të kemi dobi prej tij. Gjithashtu transmetuam edhe një lutje që e mësojmë nga Pejgamberi ynë i Nderuar dhe e cila duhet të bëhet sa më shpesh. Pjesa tjetër u ka mbetur besimtarëve që jetojnë me vetëdijen: Besimi është lumturia ime, ndërsa mbrojtja e tij është përgjegjësia ime.

Le ta lidhim përfundimin me një bejte të të ndjerit Akif Ersojit:

"Sa xhevahir i madh që është besimi, o Zot!

Zemra e ndryshkur që nuk beson është barrë në kraharor."

Allahu Teala na e mundësoftë që ta kemi besimin edhe përgjatë jetës, edhe kur t'ia dorëzojmë frymën e fundit poseduesit të saj!

■ **REFERENCAT:** 1) Maide, 87. 2) Për më tepër informacion shik. Kurtubi, el-Xhami' li ahkami'l-Kur'an, VI, 260-261. 3) Buhari, Nikah, 1; Muslim, Nikah, 5; Nesai, Nikah, 4; Darimi, Nikah, 3. 4) A'raf, 31. 5) Isra, 27. 6) Teube, 37. 7) Tirmidhi, Kijamet 60; Buhari, Buju' 3; Nesai, Kada 11. 8) A'raf, 99. 9) Zumer, 53. 10) Nisa, 48, 116. 11) Shik. Buhari, Mezalim 10, Rikak 48. 12) Shik. Muslim, Imare 117, 119-120. 13) Shik. A. Serdarogllu, Përkthimi i Ihjau ulumi'd-din, VII, 504, Stamboll, 2016. (Botimet Erkam) 14) Tirmidhi, Kader 7; Ibn Maxhe, Mukaddime 13; Ahmed b. Hanbel, Musned, II, 4, 8.

Si ishin, si janë dhe si do jenë qytetet, vendbanimet dhe rrugët tona?

— M. Ali Eshmeli —

Para katërmëdhjetë shekujsh, i Dërguari i Allahut, (a.s.), ka thënë: “Mos qëndroni nëpër rrugë dhe sokakë!” Sahabët e nderuar i thanë: “O i Dërguari i Allahut! Ne e kemi të pamundur që të mos qëndrojmë nëpër rrugë dhe sokakë, sepse aty bisedojmë për punët tona të domosdoshme...” I Dërguari i Allahut (a.s.), u tha: “Nëse nuk mund ta bëni këtë dhe patjetër jeni të detyruar të qëndroni, atëherë jepjani haku nga rrugës!” Sahabët e nderuar e pyetën: “Cili është haku i rrugës, o i Dërguari i Allahut?” Pejgamberi, (a.s.), tha: “(Haku i rrugës është) mbrojtja e syve nga harami, mosshqetësimi i kalimtarëve, kthimi i selamit dhe urdhërimi për mirësisë e ndalimi nga e keqja...” (Buhari, Mezalim, 22.) Dhe “të folurit me fjalë të mira...” (Muslim, Selam, 2.)

Ky urdhër është një disiplinë madhështore e civilizimit që i ndërton në shkallën më të lartë qytetet, lagjet, rrugët e sokakët bashkë me njerëzit. Këto

janë rregullat që nxjerrin në pah qytete në të cilat gjallëron civilizimi i mbushur plot me virtyte dhe në të cilat përjetohet prehja, gëzimi, mëshira dhe lumturia e vërtetë.

Këto rregulla u bënë specifikat e domosdoshme të njerëzisë dhe të qyteteve e lagjeve për brezat e mbrytur me moralin e të Dërguarit të Allahut, paqja dhe shpëtimi i Allahut qoftë mbi të. Çdo gjë u lartësua mbi themelet e devotshmërisë. Pastaj u forcua me ndërthurjen e vëllazërisë dhe sakrificës. Mirëqenia u përjetua mbi shtyllat e drejtësisë dhe istikametit (rrugës së drejtë). Pastaj u mbrojt me anë të dispozitave të hallallit dhe haramit. Pastaj u hodhën hapa drejt lartësimit shpirtëror duke u kapur fort pas mirësisë. Si rezultat i këtyre, u arrit një pjekuri aktive dhe e shëndetshme nga çdo aspekt duke u larguar dhe ndaluar nga e keqja.

Civilizimi i virtyteve formoi një bashkim të fortë të njerëzit dhe qytetet.

Qytetet, të cilat ishin vatër e personalitetit, prehjes shpirtërore, dijes, urtësisë, dhembshurisë, dashurisë

dhe xhenetit, reflektonin civilizim aq madhështor, saqë dokumentarët e panumërt s'po i mbarojnë dot së shpjeguari. Këto qytete kështu u formuan dhe. Kështu u edukuan personalitetet monumentale që shkruan fletët e arta të historisë.

Çdo gjë ishte me dy krahë: Materialja dhe shpirtërorja. E dukshmja dhe e padukshmja. Dynjaja dhe ahireti. Pluhurat e jetës materiale pastroheshin në pastërtinë e përshpirtjes. Në vende ku nuk e çante më ekzotizmi, ndërhynte ezotizmi dhe e lartësonte njeriun drejt horizonteve me gjerësinë e tij. Dritarja e prehjes së ahiretit u falte zgjidhje shpirtërove kundrejt ngushtimit të kësaj bote.

Njerëzit e përsosur që ishin edukuar mirë, ishin si qytete qendër të civilizimit. Edhe qytetet si legjenda ishin si njerëzit madhështorë, sepse, burimi i krenarisë së njerëzimit, i Dërguari i Allahut, (a.s.), pati shfaqur një shembull të përsosur të qytetit.

Një qytet të dijes. Në fakt, ai vetë ka thënë: "Unë jam një qytet i dijes." Ky qytet ishte i mbushur plot me të vërteta hyjnore. Burimet e udhëzimit në të rridhnin vazhdimisht. Ai kishte vreshtat e veçanta të frutave më të bukura të faljes dhe mëshirës. Pra, aty gjendej atmosfera e xhenetit në të cilën strehoheshin të gjithë. Rezultati që doli në pah nga kjo atmosferë, ishte bahçja e tij. Pastaj, dolën në pah qytetet e civilizuara që u ndërtuan nga zemra të mbrujtura në bahçen e tij. Dje gjithërit tanë i përqaftuan të gjithë shekujt me këto lloj qytetesh në çdo vend ku shkuan. Edhe ato gjëra që kanë ngelë pas prej atyre qyteteve, i gjallërojnë në ditët e sotme në një mënyrë të veçantë.

Ato akoma janë qendra civilizimi, faqe të arta dhe horizonte gjallëruese për të gjitha zemrat që do të vijnë brez pas brezi, sepse ato e kanë mbrojtur përsosmërinë e tyre dhe qëndrojnë krenare në këmbë në sajë të rregullave të pavdekshme të të Dërguarit të Allahut, (a.s.), sado që kjo botë të përlyhet me padrejtësi, të zvarritet në anarki dhe të turbullohet me shkatërrime. Për këtë arsye, garat nuk bëheshin nëpër çmenduritë e dëfrimit, por në mirësi kundrejt njerëzve. Titujt e gradat nuk jepeshin sipas rrobave të luksit apo diçka tjetër, por sipas pjekurisë së besimit dhe moralit. Edukata dhe kultura ishin bazë në çdo gjë. Dija dhe arti nuk ishin të lidhura pas qejfit, por pas boshtit të cilësisë.

Për këtë arsye, qytetet dhe njerëzit e djeshëm kishin rezistencë kundrejt çdo lloj sulmi e pushtimi dhe korrnin fitore pas fitoreje. Ndërsa, kur kjo cilësi e këtyre njerëzve filloi të dobësohej, historia filloi të

përdhosej. Por për fat të mirë, kur e mori veten kjo cilësi, përsëri filluan të shkruheshin legjenda.

QYTETI I ZEMRËS

Qyteti i vetëm në të cilin jeton njerëzia. Sido që të ndërtohet ky qytet, edhe njerëzit ashtu do të jetojnë (në ato kushte dhe rrethana). Nëse ai ndërtohet me prehje, njerëzit përjetojnë prehje edhe nëse ndodhen në mes të halleve. Por nëse aty është vend trazirash, njerëzit do të jenë të përçarë, të dëshpëruar, në vështirësi dhe të dërmuar edhe nëse gjenden në një atmosferë të bukur e në mirëqenie. Nisur nga kjo, Mevlana thotë:

"Mos e turbullo ujën e qytetit të zemrës! Mos e bëj këtë, në mënyrë që të qetësohet dhe të shohësh në të hënën e yjet duke lëvizur! Dije se njerëzit i ngjajnë ujit të lumit. Nëse ky ujë turbullohet, nuk mund ta shohësh fundin e tij. Kur uji të jetë i pastër dhe i kulluar, kërkoje fundin e tij, sepse

aty është plot me xhevahire dhe perla! Mos harro se uji i pastër dhe i kulluar është larg papastërtisë. Prandaj, mos e turbullo atë lumë! Gjithashtu dije se shpirtat e njerëzve i ngjajnë ajrit. Nëse ajri përzihet me pluhur, bëhet perde për qiellin dhe nuk të lë t'i shohësh qiejt e pafund. Dihet se ajri me pluhur dhe i papastër pengon edhe pamjen e diellit. Ndërsa kur pluhuri ulet, ai bëhet i pastër."

Për këtë arsye, jepi rëndësi mësimi të fesë. Mësimi i fesë është i domosdoshëm, sepse lumenjtë e zemrës turbullohen në pluhurat e trupave prej dheu. Ndërsa atmosfera e shpirtit shndërrohet në një tunel të errët prej atyre pluhurave. Por zemrat që pastrohen dhe dëliren nga ato pluhura dhe papastërti, shfaqin pjekurinë e ahseni takuimit / krijimit të përsosur duke e ndriçuar xhevahirin që u është dhënë që në pafillimësi. Ato bëhen zemra që ruhen me devotshmëri dhe singëritet. Në të vërtetë, armiku nuk mund të hyjë dot vetëm në qytetin shpirtëror, të cilin e ruajnë devotshmëria dhe singëriteti. E vetmja e vërtetë që mund ta mbrojë atë vend, domethënë, qytetin e zemrës nga shejtani dhe ushtarët e tij është singëriteti i zemrës që bazohet në istikamet. Nisur nga kjo pikëpamje, i Dërguari i Allahut, pagja dhe shpëtimi i Allahut qoftë mbi të, gjithmonë ka vendosur te qyteti i zemrës atë singëritet, atë devotshmëri, atë vëllazëri dhe atë respekt kundrejt urdhrave hyjnore.

Një ditë, i Dërguari i Allahut (a.s.), shkoi te një shitës në treg. Kur e futi dorën në grumbullin e grurit, ndjeu se ai ishte i lagur. Shitësin e pyeti:

"(Haku i rrugës është) mbrojtja e syve nga harami, mosshqetësimi i kalimtarëve, kthimi i selamit dhe urdhërimi për mirësisë e ndalimi nga e keqja..."

(Buhari, Mezalim, 22.)

“Çfarë është kjo?” Shitësi i tha: “E lagu shiu, o i Dërguari i Allahut.” I Dërguari i Allahut (a.s.), i tha: “A nuk mund ta nxirrje lart pjesën e lagur që ta shikonin të gjithë? (Mos harro!) Ai që mashtron nuk është prej meje.” (Muslim, Iman, 164.)

Ky është edukimi i të Dërguarit të Allahut (a.s.): Pra, një institucion në të cilin nuk gjendet mashtrimi. Një zemër e tillë do të thotë një qytet i fortë. Ndërsa ai qytet është një civilizim. Ndërsa ai civilizim është dera e përhershme e një adhurimi madhështor që forcohet me bazat e vëllazërisë. Pra, është pragu i xhenetit.

Ja pra, njeriu dhe qyteti. Këta janë të ndërtuar me baza të atilla shpirtërore saqë edhe materialja tashmë merr formën e artit të të njëjtës bukuri. Veçanërisht nëse bëhet fjalë për një qytet të bekuar në të cilin asnjëherë nuk shkelen kufijtë e privatësisë. Një qytet i cili është shpallur “haram”. Në lidhje me këtë qytet, i Dërguari i Allahut, (a.s.), ka thënë: “*Mallkimi i Allahut, engjëjve dhe i të gjithë njerëzve do të jetë mbi atë që bën diçka në kundërshtim me Kuranin dhe Sunetin aty!*” (Buhari, Fedailu'l-Medine, 1.) Sigurisht se kushdo që bën diçka në përputhje me Kuranin Fisnik dhe sunetin, do të fitojë mëshirën hyjnore. Qëllimi nga kjo është një jetesë, pikëpamje, perceptim dhe respekt që të shpie te mëshira hyjnore. Për këtë arsye, gjithmonë duhet të bëjmë mirësi, t'u ndihmojmë të tjerëve në jetën e tyre dhe të ndëtojmë e të rindëtojmë. Edhe pse të tjerët kanë dhënë përpjekje serioze për t'i shkatërruar ato qytete, për t'i shndërruar në gërmadha ato lagje dhe për t'i shfarosur njerëzit përgjatë gjithë historisë, ne prapë se prapë gjithmonë duhet të ngremë dhe të ndëtojmë. Kjo është vetëdija dhe personaliteti i vetëm që mund t'i japë vlerë njeriut në kuptim të vërtetë. Veçanërisht sot, kjo është cilësia dhe mjeshtëria më e madhe, sepse sot, sikundër

të djeshmes së kaluar, e gjithë bota po përpëlitet në dhimbje. Njerëzia është shkatërruar. Siria është shndërruar në një gërmadhë madhështore. Egjipti, Iraku, Afganistani, Palestina dhe shumë vende të tjera po lotojnë gjak. Çdo vend ka hallet, vuajtjet dhe vështirësitë e veta mbi kokë, sepse në ditët e sotme, një injorancë në kundërshtim me qytetin e dijes, dëshiron t'i skllavërojë qytetet, lagjet dhe rrugët. Kjo injorancë dëshiron t'i shkatërrojë në boshtin e mëkatit qytetet e zemrave. Ajo dëshiron t'i mbysë shoqëritë në xhelozinë e mosbindjes, poshtërsisë dhe padrejtësisë.

Në të gjitha vendet e dobëta janë formuar grupacione që i sulmojnë bukuritë (gjërat e dobishme). Po ashtu, janë shtuar tej mase edhe gënjeshttrat që sulmojnë të vërtetat. Për këtë arsye, rrugët janë bërë vende që e shkatërrojnë qytetin e zemrës. Po ashtu, janë formuar vende që e nxijnë shpirtin. Domethënë, shumë faktoreve u janë zgjatur duart e atyre që duan t'i shkatërrojnë. Ndërsa dje, lagja dhe qyteti ishte një vatër e ngrohtë për një brez të mirë. Në ndonjë qoshe patjetër gjendej ndonjë gjysh që ta ledhatonte kokën. Në ndonjë qoshe tjetër patjetër kishte ndonjë teto që të thoshte fjalë të mira. Ndërsa pak më përpara kishte ndonjë xhaxha që të jepte karamelle.

Ndërkohë sot disa janë si një gropë e ftohtë edhe në verë. Në ndonjë qoshe gjen ndonjë surrat të varur që pothuajse ka luajtur nga mendtë e kokës. Ndërsa në ndonjë qoshe tjetër gjen gojë të prishura që të mësojnë fjalë që nuk t'i zë goja. Gjithashtu, pa më tutje gjen ndërgjegje të errëta që përpiqen të të hedhin njolla në shpirt.

Dje qytetet dhe lagjet ishin të mbushura plot me zemra që të pyesnin për gjendjen kur të takohesh me to dhe që të kërkonin e interesoheshin për ty nëse nuk të shikonin. Ndërsa sot fqinjët e një pallati kanë zemra aq të ftohta, saqë kalojnë pa i dhënë selam njëri-tjetrit dhe e shohin me përçmim përshëndetjen.

Dje kishte pragje që të çonin te dera e xhenetit, ndërsa sot kanë dalë në pah zbrazëtira që të çojnë te pragu i xhehenemit. Dje kishte një atmosferë shpirtërore që mund t'u jepte shërim edhe të sëmurëve psikikë. Ndërsa sot ka vetëdije sakate që i shtrëngojnë edhe mendjet e shëndosha në ftohtësinë e grumbujve të betonit dhe që prodhojnë në masë të sëmurë psikikë. Dje ishte bota e prehjes. Ndërsa sot është bota e shëmtimit, e çmendurisë së nefsit, e agresivitetit dhe e vuajtjeve... Nuk është e nevojshme që t'i themi të gjitha.

Për këtë arsye, e rëndësishme është që botën e djeshme ta sjellim në ditët e sotme, madje, ta mbartim edhe te ditët e nesërme. Si? Së pari duke i hedhur në koshin e mbeturinave përgjigjet mashtruese e joshëse. Pastaj, duke zbatuar recetën e mësipërme që e ka dhënë i Dërguari i Allahut (a.s.), në çdo rrugë që të ecim. Domethënë, duke i mbrojtur sytë nga harami, duke mos i shqetësuar kalimtarët, duke e kthyer selamin, duke urdhëruar të mirën, duke ndaluar nga e keqja dhe duke thënë fjalë të mira... (Buhari, Mezalim, 22; Muslim, Selam, 2) Sigurisht se këtë duhet ta bëjmë të gjithë së bashku, sepse ky është urdhri i ajetit fisnik:

“Të gjithë mbahuni fort për litarin e Allahut (Kuranin) dhe mos u përçani! Kujtoni dhuntinë e Allahut për ju, sepse, kur ishit në armiqësi, Ai i pajtoi zemrat tuaja e, në saje të dhuntisë së Tij, u bëtë vëllezër. Dhe ju ishit buzë greminës së zjarrit, ndërsa Ai ju shpëtoi prej saj. Kështu, Allahu jua shpjegon shpalljet e Veta, që ju të drejtoheni në udhën e drejtë.” (Al Imran, 103)

Përgjatë gjithë historisë, personalitetet e larta kanë jetuar duke u përpjekur për t'i kërkuar e për t'i gjetur njerëzit e veçantë që jetojnë në këtë mënyrë. Mevlana tregon:

“Dikur ishte një burrë. Ai e kishte zemrën të mbushur me dashuri, për këtë arsye, ditën merrte një fener në dorë dhe shëtiste nëpër pazare e tregje.

Një njeri i paskrupullt i tha atij: “Çfarë kërkon dyqan më dyqan me fener në dorë në mes të ditës? Çfarë kërkon me qiri dhe fener në dritën e ditës? Mos vallë po tallesh me njerëzit?

Ai burri i urtë iu përgjigj:

“Po kërkoj në çdo anë për një njeri të vërtetë që është i gjallë me frymën hyjnore, apo thënë më saktë, një njeri që e ka të mbushur zemrën me marifetin hyjnor (njohjen e Zotit xh.xh.)! A ka një njeri të tillë?

Dikush që e dëgjoi këtë fjalë tha:

“O dijetar i lirë! A nuk e shikon se ky treg dhe ky pazar është i mbushur me njerëz?”

Burri që kishte fenerin në dorë, u kthye nga ai, e pa dhe i tha:

“Unë po kërkoj një njeri që e frenon veten kur nxehet, zemërohet, kaplohet nga lakmia e epshit dhe që i mposht dëshirat vetjake!

Ku është ai burrë që e mban veten dhe bën durim kur nxehet dhe kaplohet nga epshi? Ja pra, unë këtë njeri po kërkoj rrugë më rrugë e lagje më lagje!

Ma tregoni një burrë që e frenon veten, që reziston dhe që bën durim kundrejt këtyre dy gjendjeve (zemërimit e epshit) sot në këtë botë dhe unë do ta flijoj shpirtin tim për atë!”

Lum për ata që i kanë këto cilësi të vyera! Lum për ata që mund të ndërtojnë qytetin e zemrës që zotëron cilësi të larta! Lum për ata që e ndërtojnë botën e tyre të brendshme duke marrë për shembull të Dërguarin e Allahut (a.s.)! Lum për ata që bëhen nxënës në kuvendin e të devotshmëve për këtë qëllim!

Ja, ata janë një simbol i ndershmërisë që nuk mashtron. Çdo gjendje e tyre shfaq virtytshmëri. Qytetet e tyre shpirtërore janë shembuj të civilizimit. Ata qëndrojnë larg haramit. Sjelljet e tyre nuk janë torturë, por shfaqin cilësitë më të mira.

Ata bëjnë vetëm mirësi dhe janë pengesë kundrejt të gjitha të këqijave. Ata gjithmonë gjenden në rrugën e drejtë dhe vazhdimisht thonë fjalë të mira.

Ja pra, ata janë brezi i Asimit që thoshin: “Çanakaleja nuk kalohet!” Ja pra, ata janë brezi i vërtetë që do ta ndërtojnë të sotmen ashtu si të djeshmen...

Zoti (xh.xh.), i gjallëroftë me cilësitë e atij brezi të gjitha qytetet dhe zemrat e shkatërruara në botën islame! Faltoren tonë mos e prektë dora e huaj në asnjë lloj mënyre!

Amin!

Iluzioni i fitores në këtë Botë

— Ahmet Zijlan —

Çdo njeri dëshiron të jetë i pasur. Çdo njeri dëshiron të ketë para, prona, famë dhe pozitë, sepse njeriu ka një nefsi që nuk di të ngopet asnjëherë.

Para do të thotë mundësi. Para do të thotë një jetë më e rehatshme dhe një e ardhme më e sigurt. Para do të thotë një shtëpi, në të cilën mund hysh brenda dhe të qëndrosh i sigurt dhe një makinë, në të cilën mund të hipësh.

Pastaj pasuri do të thotë fuqi. Do të thotë që të mos kesh nevojë për njeriun e keq. Do të thotë që t'u dalësh për zot bashkëshortes, mikut, familjes dhe të afërmeve të tu. Do të thotë t'u shërbesh më fuqishëm idealeve të tua. Përfundimisht, para do të thotë shumë gjëra, por jo çdo gjë.

Pasuria apo zgjerimi i mundësive materiale kanë edhe efektet anësore. Siç mund të ketë efekte anësore një ilaç që shëron, edhe pasuria ka dëmet e saj që vijnë njëkohësisht me të.

Në të vërtetë, njeriu nuk mund të bëhet i pasur thjesht ngaqë dëshiron. Sado punëtor, i aftë, i ndershëm, i mençur dhe ekonomist që të jetë njeriu, e ka të pamundur të bëhet i pasur nëse nuk do Zoti (xh.xh.). Pasuria është çështje fati.

Allahu i madhëruar të gjithë i sprovon me diçka. Atyre që u ka dhënë pasuri, i ka urdhëruar që t'u japin edhe të varfërve dhe të vobektëve. Të pasurit duhet të japin zekatin e pasurisë së tyre, duhet të shpenzojnë për hir të Allahut Teala dhe duhet të përkujdesen për skamnorët. Nëse të pasurit i realizojnë këto detyra, marrin sevape.

Por nëse njerëzit e harrojnë se ato që ua ka dhënë Allahu janë amanet dhe thonë: "I kemi fituar vetë. Kemi vënë mendjen në punë dhe i kemi fituar. Andaj jemi bërë të pasur.", ndoshta në këtë botë mund të jetojnë në luks, por ahireti i tyre është në rrezik serioz. Nëse njerëzit e humbin sprovën dhe zhyten në harame, nesër në mahsher do të thonë: "Ah sikur të mos ishim të pasur!"

Nëse e përmbledhim atë që shpjegojmë deri tani, mund të themi se pasuria i zgjeron mundësitë. Për këtë arsye, shumë gabime njerëzit i bëjnë me para. Bixhozi, alkooli, prostitucioni dhe argëtimi i shfrenuar bëhen me para. Njeriu që s'ka para, ndoshta mbrohet nga këto të këqija vetëm ngaqë nuk ka para. Ndërsa për të pasurit këto gjëra janë më të lehta. Nëse ai që ka para fillon të formojë një mjedis i cili e nxit për të bërë të tilla gjërash,

do të thotë se tashmë kanë filluar të bien kambanat e rrezikut.

Edhe nëse njeriu mbrohet nga dëfrimi i shfrenuar, atë e pret një rrezik tjetër: luksi dhe shpërdorimi i pasurisë... Ndërkohë që rriten mundësitë, njerëzit dëshirojnë të banojnë në mjedise më të pasura. Sapo të ndodhë kjo, ndryshojnë edhe njerëzit të cilët i rrethojnë. Nëse fëmijët, veçanërisht gratë, fillojnë t'i përshtaten mjedisit të ri që i rrethon, pasuria ia shkatërron të gjithë jetën njeriut. Nëse mjedisi përbëhet nga njerëz të pasur dhe të llastuar, njeriu tashmë fillon ta harrojë vendin nga i cili ka ardhur, të kaplohet nga mendjemadhësia e mburrja dhe ta shohë veten më lart se të tjerët. Gjithashtu i prishet edhe morali. Sigurisht që ka edhe raste specifike, andaj të gjithë nuk bëhen kështu, por shumica e njerëzve përfundojnë në tillë. Për këtë arsye, duhet të bëjmë tepër kujdes.

Njerëzit e tillë e humbin ahiretin, ndërkohë që përpiqen për të fituar këtë botë.

Ata mund të blejnë vila, por humbin fëmijët e tyre.

Ata mund të hapin biznese të mëdha, por e humbin hallallëkun.

Shumë njerëz që kanë marrë rrugën me mendimin për të fituar para dhe për t'u bërë të pasur, në mënyrë që të bëhen të dobishëm për atdheun, popullin, fenë dhe shoqërinë e tyre, kanë rënë në këto fatkeqësi të pasurisë.

Gjyshërit tanë kanë thënë:

“Nuk mund të ketë shumë fjalë pa gabime dhe shumë para pa haram.”

Në të kaluarën, këtë e kam parë edhe vetë dhe e kam përjetuar shqetësimin që të shkakton.

Po mendonim për ta mbartur punën në Stamboll. Ishte viti 1970.

Bashkë me bashkëshorten planifikuam të udhëtonim në Bursa, Jallova dhe Stamboll. Në këtë mënyrë, do të shikonim nëse mund të vendoseshim në Stamboll dhe nëse do të na pëlqente apo jo. Siç edhe e menduam, shkuam në terminalin e Jallovës dhe kaluam në Stamboll. Neve na këshilluan:

“Shikojeni një herë edhe Ishullin e Madh, sepse është shumë i bukur!” Edhe ne shkuam te Ishulli i Madh. Po shëtisim. Me të vërtetë kishte një bukurie të mahnitshme. Deti blu, anijet që shkonin e vinin, çdo vend ishte i mbuluar me gjelbërim, rrugët e mira, shtëpi të bukura... Çdo gjë ishte shumë bukur.

Mjete motorike për transport nuk kishte. Aty funksiononin vetëm pajtonet.

Njerëzit kishin rroba mjaft cilësore. Andaj dukej qartë se ishin të pasur.

Por ja që gratë ishin shumë të zbuluara... Aty ishte një botë plotësisht tjetër. Pasi shëtitem pak sa andej e këtej, na mori uria. Lokale kishte sa të duash, ama vende të tilla në të cilat qëndronin bashkë burra e gra dhe me alkool, nuk ishin të përshtatshme për ne.

Çfarë të bëjmë? Kështu menduam: “Le të marrin pak domate, specat, djathë dhe bukë nga dyqani dhe të bëjmë piknik nën hijen e pemëve. Ndërkohë që shohim detin, hamë edhe ushqimin. I morëm të gjitha që na duheshin, por kishim harruar kripën. Përballë nesh gjendej një dyqan që shiste mushkëri. Me vete thashë: “Aty duhet të ketë kripë. Prandaj le të shkojmë dhe t'i kërkojmë.”

Shitësit i dhashë selam dhe i thashë:

“Desha pak kripë...” Shitësi i mushkërive po grinte disa mushkëri për një grua kliente. Më tha:

“Nëse prisni dy-tri minuta, do t'ju jap.” Unë prita. Pasi e përcolli klienten, ma dha kripën dhe më tha:

“Ju kërkoj ndjesë! Të lash me qëllim për të pritur. U bënë shumë kohë që në këto anë nuk kam parë grua të mbuluar që pret jashtë. U emocionova dhe u përmallova. Për këtë arsye të lashë të prisje disa minuta.”

Shitësit po i digjej zemra... Pasi gjeti një mik për ta qarë hallin, filloi të tregonte:

“Ne jemi shpërngulur nga Trakia përëndimore dhe kemi ardhur këtu. Edhe nëna ime ka qenë e mbuluar me shami. Gjithashtu edhe gjyshja bashkë me tezen time. Të gjitha të afërmet e mia kanë qenë të mbuluara. Islamin e njihnim deri diku. Pastaj ata njerëz ikën... Pandehja se nuk kanë ngelur më gra të mbuluara... Kur ju pashë, u habita. Akoma paska gra të mbuluara në këtë botë? – thashë me vete.

Unë nuk mund të dal jashtë nga Ishulli i Madh. Andaj të gjithë njerëzit i pandehja se ishin si këta këtu.

Kur kam ardhur këtu, pata filluar si çirak në dyqan. Kam tri vajza dhe një djalë. Të gjitha vajzat e mia i kanë gjetur vetë bashkëshortët e tyre. Ndërsa djali nuk e ka gjendjen edhe aq mirë. Nusja është pak më e mirë se sa vajzat e mia.

Për bajramin e fundit na erdhën dhëndurët. Sigurisht që edhe vajzat. Në mëngjes u thashë dhëndurëve:

“Çohuni të shkojmë në namazin e bajramit!” Ata ma kthyen:

“Çfarë?! A akoma je në botën e vjetër ti? Ç'është ky namaz?”

Për këtë arsye, nuk u kënaqa aspak nga festa. A këto janë vajzat e mia? Këta janë dhëndurët e mi? Ashtu ë? Çfarë ditësh që kanë ardhur!..

U bënë shumë kohë që i kam marrë këto dyqane. Këto janë pasuria ime, por kam humbur çdo gjë tjetër. Ndërkohë që fitoja këtë botë, humba fëmijët e mi.

Të lashë të prisje ngaqë desha ta qaja këtë hall me ty. Ndërsa kripa ishte thjeshtë një justifikim. Mund të ta jepja në moment.” Edhe unë e dëgjova, e mora kripën dhe pastaj dola.

Falënderimet i takojnë Allahut të Lartësuar që në vendin ku banoj, gjithmonë më del përpara nga një haxhi. Elhamdulillah-lah! Fqinjët në pallat dhe mjedisi përreth është i mbushur me njerëz pozitivë dhe fetarë. Në këtë mënyrë, kemi arritur t'i mbrojmë fëmijët tanë. Gjithashtu jemi përpjekur t'u japim edhe mësimë shpirtërore.

Ne jemi përpjekur, ndërsa Allahu Teala i ka mbrojtur. Por ja që në vendin tonë ka shumë shembuj si ai i shitësit të mushkërive. Njerëzit kaplohen nga mjedisi dhe humbin çdo gjë. Ata shkatërrohen dhe bëhen copë e çikë nën kthetrat e erërave të modave. Pastaj habiten edhe vetë me gjendjen e tyre. Kjo

gjendje i gllabëron ata si një dallgë apo batac. Kur njeriu ta kuptojë këtë, është shumë vonë për të.

Për këtë arsye, dy gjëra janë të rëndësishme:

Familja është shumë e rëndësishme.

Mjedisi që na rrethon është shumë i rëndësishëm.

Më në krye vjen familja...

Më në fillim, një besimtar duhet ta zgjedhë bashkëshorten e tij me të njëjtat mendime për jetën si edhe vetë ai dhe nga një familje e cila mendon dhe ndjen se lumturia e ahiretit duhet të vlerësohet më shumë se kjo botë, sepse bashkëshortja është ajo që e drejton më së shumti burrin. Edhe nëse ky besim dhe mendim ka filluar të prishet apo të zbehet, ai duhet të përpiqet që ta mbajë atë në vijën e duhur.

I Dërguari i Allahut, salallahu alejhi ve selem, i ka përjetuar vështirësitë e varfërisë. Por ja që erdhi një ditë dhe u bë kryetar shtetit Pasi u shtuan mundësitë, edhe familja e të Dërguarit të Allahut (a.s.), mund t'i kërkonte këto, por ai e ndaloi këtë. Shikoni se si e urdhëroi bashkëshorten e tij:

“(O Aishe!) Nëse dëshiron të jesh me mua (në xhenet), në këtë botë duhet të mjaftohesh me ushqimin e një udhëtari.

Asnjëherë mos u shoqëro me bisedat e të pasurve (ambiciozë që janë zhytur në këtë botë)! Kurrë mos e konsidero të vjetër një rrobë nëse nuk ka ndonjë arnë!” (Tirmidhi, Libas, 38/1780.)

Umer ibn Abdulazizi, rahmetullahi alejh, është shumë i njohur. Kur u bë kalif, i tha bashkëshortes së tij:

“Hiqi stolitë e tua, sepse do t’ia çoj bejtu’l-malit (thesarit të shtetit)!” Domethënë, ai dëshironte që bashkëshortja e tij të mos pandehte se do të jetonin në luks dhe dëfrim ngaqë kishte kaluar në udhëheqje. Përkundrazi, ai i bënte të gjithë pjesëtarët e familjes së tij që ta ndjenin se kishin hyrë nën një përgjegjësi të rëndë. Bashkëshortja e tij shprehet:

“Kalifi shqetësohej aq shumë (për çështjet e ume-tit), saqë thosha: ‘Ah sikur të mos na ishte dhënë neve udhëheqja.’”

Pastaj mjedisi që na rrethon...

Çfarëdo qëllimi që të ketë besimtari, ashtu duhet ta zgjedhë edhe mjedisin që e rrethon. Andaj, asnjëherë nuk duhet të banojë nëpër mjedise që nuk përputhen me besimin, traditën dhe zakonet e tij duke thënë: Tashmë më është lartësuar pozita ekonomike. Kur ta çojë fëmijën për ta edukuar, edhe shkollën duhet ta zgjedhë sipas kësaj.

Dijetarët thonë se ky është një hixhret në shkallën e tij. Bërja e zgjedhjeve duke marrë parasysh besimin dhe vendosja nëpër vende ku kushtet e mundësojnë zbatimin e besimit në mënyrë sa më efikase, është hixhret. I Dërguari i Allahut, (a.s.), ka thënë:

“Muhaxhir është ai që i lë gjërat të cilat i ka ndaluar Allahu.” (Buhari, Iman, 4.)

Andaj, besimtari nuk duhet të banojë në një mjedis ku gjërat që i ka ndaluar Allahu Teala bëhen haptazi. Ai asnjëherë nuk duhet të shoqërohet me shokë të atillë. Gjithashtu, duhet ta mbrojë edhe familjen e tij nga këto.

Përsëri gjyshërit tanë kanë thënë:

“Mos merr shtëpinë, por merr fqinjin!”

Ky është helm!

Cili është kundërhelmi?

Formimi i një mjedisi me njerëz të devotshëm. Për këtë arsye, besimtari duhet të ketë një xhemaat që e frekuenton dhe shokë që e inkurajojnë për mirësi dhe që i tregojnë të vërtetën për hir të Allahut të Madhëruar. Ai duhet të ketë kuvende në të cilat zhvillohen ligjëratat fetare dhe të cilat i frekuenton një herë në javë apo një herë në muaj. Duhet të ketë shokë me të cilët i fal në xhami pesë kohët e namazit. Edhe fëmijët e tij duhet të bëhen shokë me fëmijët e shokëve të tij të sjellshëm dhe të edukuar. Ata duhet të shkojnë në të njëjtën shkollë. Besimtari duhet të shëtisë dhe të bëjë piknik me shokë të tillë...

Nëse besimtari i zbaton këto kushte, nuk e harron të kaluarën dhe e planifikon në një formë të saktë të ardhmen e tij, atëherë pasuria nuk mund t’i bëjë asnjë dëm.

Varfëria është një sprovë, edhe pasuria gjithashtu...

Lum për atë që mund t’i kalojë të dyja këto sprova si një rob i devotshëm që i zbaton dispozitat e vendosura nga Allahu me durim dhe falënderim!..

Edhe falënderimi i Zotit (xh.sh.), për pasurinë është i mbushur me durim. Pra, durimi për të mos i harxhuar në vende të gabuara mundësitë që i sjell pasuria. Durimi ndaj thirrjes që e fton besimtarin në shturje, gjëra luksoze, shpërdorime dhe kaplim nga mendjemadhësia... Ja pra, falënderimi i Zotit për pasurinë që ka dhënë duhet të bëhet me këtë durim.

Le ta përfundojmë shkrimin tonë me një hadith fisnik të të Dërguarit të Allahut (a.s.):

“Unë me të vërtetë mahnitem nga besimtari, puna e të cilit është e gjitha mirësi!.. Këtë nuk e ka asnjë tjetër përveç besimtarit.”

Kur i jepet ndonjë mirësi, falënderon. Kjo është e mirë për të.

Ndërsa kur i ndodh ndonjë fatkeqësi, bën durim. Edhe kjo është e mirë për të.” (Muslim, Zuhd, 64.)

I lutemi Allahut Teala që shejtani të mos na mashtrtojë me pasuri, epsh dhe famë! Zoti (xh.sh.), mos na ndaftë nga rruga e drejtë dhe na dhëntë një fund të mirë!

Amin!..

NJË FRONT ARMIK

Gjinia Kolektive

— Mehmet Lufti Arslan —

Kurani e përkufizon shejtanin si një armik devijues. Ky mashtrues që i është dhënë leje deri në një kohë të caktuar, përpiket ta shtyjë njeriun drejt humbjes së përhershme me pëshpëritje dhe vesvese. Ai urdhëron punë të këqija dhe i tregon të bukura ato që bëjnë ata që janë në rrugë të keqe. Ata përpiket t'i hedhë në një devijim prej të cilit nuk mund të kthehen. Ai ulet mbi rrugën e drejtë dhe jep premtime boshe duke u afruar nga e djathta, nga e majta, nga përpara dhe nga prapa. Gjërat e shëmtuara i shfaq si të bukura. Të bën të harrosh, mashtron, përpiket për të futur urrejtje dhe armiqësi ndërmjet njerëzve dhe i frikëson këta të fundit me varfëri. Ai ka marrë mallkimin e Allahut dhe pastaj ka thënë: ***“Doemos do t'i shpie ata në rrugë të shtrembër, do t'i josh me shpresa të kota dhe, me siguri, do t'i urdhëroj që t'u presin veshët bagëtime, e pastaj do t'i urdhëroj që të ndryshojnë krijesën e Allahut...”*** (Nisa, 19)

TRI FRONTE

Shejtani dhe ndihmësit e tij, me sa kuptojmë nga ajeti kuranor, kanë tri fronte kryesore të luftës që e kanë shpallur ndaj llojit njerëzor dhe që do të vazhdojë deri në kiamet. Këto janë:

1. Joshja me shpresa të kota,
2. Urdhërimi për t'u prerë veshët kafshëve dhe
3. Urdhërimi për të ndryshuar krijesën e Allahut.

Këto tri fronte që nuk do të mbyllen asnjëherë, mund të themi se janë burimet e çdo lloji të keqeje të organizuar që në ditët e sotme përpiket ta marrë nën kontroll njeriun dhe të ardhmen e tij. Bazuar në këtë kontekst, frontet që shejtani dhe ndihmësit e tij i kanë premtuar Zotit për t'i hapur, me shumë mundësi mund t'i komentojmë kështu në botën e ditëve të sotme:

1. Joshja me shpresa të kota është çmenduria e një konsumi të bazuar në kënaqësi, shpejtësi dhe ambicie që ka dalë në pah me nevoja të trilluara e pandehje dhe që nuk di të ndalet.

2. Urdhërimi për të prerë veshët e kafshëve janë ushqimet që manipulohen me organizma që u është ndryshuar gjenetika (GDO) dhe klonimet që bëhen nëpërmjet qelizave të veshëve si në shembullin e deles Dolly.

3. Urdhërimi për të ndryshuar krijesën e Allahut është përpjekja për të lozur me gjininë e mashkullit dhe femrës, për të formuar një super njeri mbi gjininë dhe për të legjitimuar marrëdhëniet dhe partneritetet në kundërshtim me natyrshmërinë njerëzore nën pretekstin e lirisë së orientimit seksual.

Kjo luftë që vazhdon në këto tri fronte dhe që synon shkatërrimin e të ardhmes së racës njerëzore, në çdo kohë dhe në çdo vend do të ketë strategji dhe mjete të ndryshme. Cilido mjet apo strategji që të përdoret, e dimë se ky proces njeriut gjithmonë do t'i shfaqet pozitiv dhe shkatërrimi që del në pah do t'i tregohet i bukur dhe i lezetshëm. Një debat i bërë këto ditëve të fundit në lidhje me ndryshimin e krijesës që është fronti i tretë i kësaj lufte, na jep një shembull që na i hap sytë. Po flasim për debatin e bërë rreth konceptit gjinia kolektive. Ky botëkuptim i dalë në pah i cili përpiqet ta ripërkufizojë gjininë dhe që është shndërruar në burim frymëzimi për politikën e opinionit publik nën emrin e barazisë, po përdoret me qëllimin për ta kamufluar vizionin djallëzor në formën e ndryshimit të krijesës duke u strehuar te justifikimi i pafajshëm si dhuna ndaj gruas.

ÇFARË ËSHTË GJINIA KOLEKTIVE?

Zoti (xh.xh.), shprehet në Kuran se njerëzit i ka krijuar nga një burrë dhe nga një grua. (Shik. Huxhurat, 13) Koncepti i gjinisë është caktuar nga Zoti. Ky koncept është një gjendje e natyrshme që nxjerr në pah ndryshimet biologjike ndërmjet këtyre dy llojeve. Mentaliteti që nuk mjaftohet me këtë dhe që vepron duke u bazuar në mendimin se mund t'ua ndryshojnë njerëzve prirjet seksuale, ka shpikur një koncept të ri në formën "gjinia kolektive" me pretekstin për t'i dhënë fund diskriminimit kundrejt grave. Koncepti i gjinisë kolektive që shprehet me fjalën "Gender" në anglisht, duke u fokusuar te rolet sociale të burrit e gruas dhe te statusi i tyre në shoqëri, ka sjellë një përkufizim gjinie përtej ndryshimeve biologjike që ka krijuar Allahu (xh.xh.). Sipas këtij koncepti të dalë në pah me tezën në formën: "Gruaja është lënë në pozitë të dobët në krahasim me burrin përgjatë gjithë historisë dhe se marrëdhëniet e fuqisë ndërmjet këtyre dy llojeve gjithmonë kanë qenë kundër gruas." Ky koncept shprehet se

gjinia nuk është kader (fat), por përkundrazi është liri e zgjedhjes. Nuk ka aspak rëndësi nëse njeriu është krijuar mashkull apo femër. E rëndësishme është se si njeriu e ndjen veten. Kultura, vlerat dhe shoqëria në të cilën jetojmë, në fakt na i imponojnë në kallëpe të caktuara kundër grave rolet që na janë dhënë me krijimin. Për shembull, fëmijëve djem u jepen makina si lodra, ndërsa fëmijëve vajza u jepen kukulla foshnje. Ndërkohë që mirëpritet shprehja "grua burrneshë", nuk pëlqehet cilësimi "burrë si grua". Barazia është e pamundur që të sigurohet pa u zhdukur të gjitha këto lloje kallëpesh dhe paragjykimesh të cilat nxisin diskriminimin ndërmjet femrës dhe mashkullit. Kjo është e qartë se kërkon një proces dhe mobilizim të gjatë, sepse nuk është e lehtë për ta ndryshuar popullin. Ky mobilizim që do të fillojë me një justifikim të ligjshëm si zhdukja e dhunës kundrejt gruas, duhet të vazhdojë derisa të arrihet barazia absolute ndërmjet femrave dhe meshkujve në fushat si arsimi, qasja në shërbimet mjekësore, punësimi dhe pjesëmarrja politike. Qëllimi përfundimtar është që, vlerat, gjykimet dhe rolet që mbështeten te gjinia të mos jenë më burim i diskriminimit dhe dallimit. Thënë më saktë, arritja te një shoqëri pa gjini (unisex) në të cilën gjinia nuk ka ndonjë rëndësi.

ARMIK EDHE NDAJ FAMILJES

Projekti i shoqërisë unisex i cili ka si qëllim heqjen e roleve, vlerave dhe këndvështrimeve që janë specifike të femrës dhe të burrit, është një projekt armik ndaj racës njerëzore dhe natyrshmërisë së pastër të saj bazuar në qëllimin përfundimtar të tij. Ky projekt e neglizhon ndryshimin ndërmjet gjinive që Allahu i ka krijuar si femër e mashkull dhe vepron nga pika e diskriminimit duke marrë në qendër trajtimin që njëra gjini i bën tjetrës. Edhe institucioni i familjes që e kanë formuar brenda kornizës së roleve që u jepen grave dhe burrave, është një institucion problematik nisur nga ky këndvështrim. Ky institucion i formuar me role të planifikuara gabim, është në pozitën e burimit të dhunës. Rolet si nëna, babai, djali apo vajza që na jepen të gjithëve në këtë institucion, përfshijnë një lloj imponimi pikërisht si gjinitë e natyrshme (!). Në këtë kontekst, familja nuk mund të jetë gjë tjetër përveçse një mjet për t'i penguar njerëzit që të përdorin vullnetin e tyre të lirë dhe për t'i zbutur sipas kallëpeve ekzistuese. Edhe institucioni i familjes si një pengesë për përhapjen e vetëdijes së gjinisë kolektive dhe çdo lloj orientimi seksual, duhet të transformohet në një lloj mënyre, ashtu që të jepet mundësia për të marrë përsipër dhe përjetuar çdo lloj roli në formë të pakufishme dhe të pafundme. Në këtë mënyrë do të jetë e mundur që homoseksualët të martohen dhe të formojnë familje të mëdha duke birësuar fëmijë.

GJINIA KOLEKTIVE ËSHTË NJË PROJEKT DJALLËZOR QË KAMUFLOHET NËN MASKËN E ZHDUKJES SË DISKRIMINIMIT KUNDREJT FEMRËS. FUSHA E OPERIMIT TË KËTIJ PROJEKTI QË I KA HAPUR LUFTË SPECIES NJERËZORE, ROLEVE QË KA CAKTUARA ALLAHU, NATYRSHMËRISË HUMANE DHE FAMILJES ËSHTË I GJITHË RRUZULLI TOKËSOR.

Gjinia kolektive është një projekt djallëzor që kamuflohet nën maskën e zhdukjes së diskriminimit kundrejt femrës. Fusha e operimit të këtij projekti që i ka hapur luftë species njerëzore, roleve që ka caktuar Allahu, natyrshmërisë humane dhe familjes është i gjithë rruzulli tokësor. Andaj duhet ta shohim se ky projekt posedon një strategji. Kjo strategji që ka si qëllim afatgjatë prishjen e racës njerëzore, si qëllim afatshkurtër dhe afatmesëm ka dëmtimin e vlerave, roleve dhe perceptimeve të vjetra dhe zhdukjen e tyre me kalimin e kohës. Ajo vepron me një diskreditim të vetëdijshëm dhe të qëllimshëm për synimin e vet. Politika bazë e saj është e qartë: Shndërrimin e gjinisë shoqërore në një botëkuptim që është rryma kryesore në terrenin që do të formohet duke u nisur nga një pikë legjitime si parandalimi i dhunës. Shndërrimi i kësaj çështjeje në një botëkuptim që është rryma kryesore, do të lindë barazinë ndërmjet femrave dhe meshkujve, pranimin se gjinia është diçka që zgjidhet jo diçka e dhënë dhe zënien e vendit të vlerave të vjetra nga gjykimet e tyre. Nëse fiton përhapje të tillë gjinia kolektive, do të sjellë lirinë e orientimit seksual, koncepti i gjinisë së tretë do të fitojë legjitimitet, do të bëhen normale martesat ndërmjet gjinive të njëjta, do të përhapen tualetet pa gjini nëse mund ta themi si shembullin më të lehtë dhe do të arrijë një dimension të pranueshëm stili i jetës në të cilin nuk do të shihet më si “problem” gjinia. Hapi më i rëndësishëm i kësaj strategjie e cila po zbatohet në një mënyrë të planifikuar, afatgjatë dhe tinëzore, jo vetëm në vendin tonë, por në të gjithë botën, është iniciuar me “Konventën e Stambollit” në të cilën vendi ynë kishte përparësinë të ishte nënshkruesi i parë.

BURIMI I KONVENTËS SË STAMBOLLIT

Themeli i Konventës së Stambollit bazohet në Konventën për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Grave (CEDAW), e cila është një nga dokumentet më të rëndësishme të Kombeve të Bashkuara në lidhje me barazinë e gjinisë kolektive.

Kjo konventë ka si bazë eliminimin e diskriminimit që bëhet kundrejt grave dhe mbrojtjen e të drejtave të grave. Në këtë kontekst ai është një dokument që mbart obligueshmëri për shtetet palë. Kështu që i detyron shtetet të cilat kanë nënshkruar për sigurimin e barazisë së grave me burrat në çdo fushë që të bëjnë çdo lloj ndryshimi ligjor dhe të marrin masat e nevojshme. “Ligji për Mbrojtjen e Familjes dhe Parandalimin e Dhunës Kundrejt Grave” që është pranuar më 8 mars të vitit 2012 në vendin tonë, është përgatitur duke marrë për bazë CEDAW dhe Konventën e Stambollit. Po ashtu, pikën fillestare të Planit të Veprimit Kombëtar pesë vjeçar për Barazinë e Gjinisë Kolektive të Ministrisë së Familjes dhe Politikave Sociale, e kanë formuar këto dokumente ndërkombëtare të bazuara në gjininë kolektive.

Dokumentet ndërkombëtare në fjalë u sugjerojnë shteteve palë tri metoda në formën: Trajtimi i barabartë i burrave dhe grave në ligje dhe rregullore, diskriminimi pozitiv ndaj grave në disa çështje dhe vendosja e gjinisë kolektive si agjendë brenda politikave të tjera. “Parandalimi i Dhunës Kundrejt Grave dhe i Dhunës Brenda Familjes dhe Konventa e Këshillit të Evropës për Luftimin e Këtyre”, apo thënë shkurtimisht, Konventa e Stambollit, është nënshkruar nga ana e Turqisë në vitin 2011. Ajo përbën burimin e politikave me bazë gjininë kolektive në vendin tonë si një marrëveshje ndërkombëtare që përfshin këto metoda. Ky dokument që përbëhet nga 81 nene, edhe pse ka në fokus dhunën ndaj gruas dhe dhunën brenda në familje, krahas koncepteve si gjinia dhe gjinia kolektive, përdor edhe konceptin “orientimi seksual” i cili do të legjitimojë marrëdhëniet në kundërshtim me natyrshmërinë njerëzore. Ndërsa konceptin nder e diskrediton në shumë vende me shprehjen “i ashtuquajtur i nder”.

Edhe “Projekti i Zhvillimit të Barazisë së Gjinisë Kolektive në Arsim” (ETCEP) i cili është koordinuar nga Drejtoria e Përgjithshme e Arsimit Tetëvjeçar e Ministrisë së Arsimit dhe që mbështetet teknikisht nga një konzorcium i udhëhequr prej British Council, është njëri nga përbërësit e strategjisë afatgjatë

që është shfaqur (organizuar) në një ministri për ta zhvilluar gjininë kolektive të mbështetur te Konventa e Stambollit në një agjendë kryesore. Nuk bëhet fjalë që të jetë futur në raft anulimi apo vonimi i kësaj strategjie në fjalë.

E VËRTETA QË KAMUFLOHET ME DHUNËN KUNDREJT GRUAS

Pika e daljes (e fillimit) të barazisë së gjinisë kolektive janë ngjarjet e ushtrimit të dhunës ndaj gruas e cila mbahet në agjendë me një ngjarje që pothuajse ndodh çdo ditë. Indinjata që këto ngjarja shkaktojnë në ndërgjegjen e opinionit publik i ndihmon politikat e gjinisë kolektive për të fituar përhapje dhe me çdo grua të dhunuar e forcon bazën e këtyre politikave. Edhe pse duket si ironike, marrja fund e dhunës apo pakësimi i saj është një situatë e padëshirueshme nga aspekti i agjendës së gjinisë kolektive. Në këtë pikë do të ishte interesante të hetonim nëse natyra e këtyre politikave në të vërtetë është apo jo shërim për zemrat. Me të vërtetë, a janë politikat e gjinisë kolektive politika të tilla që e pakësojnë dhunën kundrejt gruas dhe diskriminimin kundrejt saj? Me thënë të drejtën, ne mendojmë se është fantazi që të presësh ndikime të tilla pozitive nga këto politika të cilat i konsiderojmë si diskriminuese në esencë ngaqë janë të fokusuara te gruaja dhe gjinia. Zaten, edhe tabloja nëpër vendet që i kanë praktikuar për vite të gjata këto politika në fjalë, jep informacione që e vërtetojnë këtë mendimin tonë. Një studim i bërë në lidhje me këtë çështje nga SEKAM-i, tregon se gjendja në katër vendet (Islanda, Finlanda, Norvegjia dhe Zvicra) që i kanë zbatuar më së miri këto politika në lidhje me barazinë e gjinisë kolektive, nuk është aspak e këndshme. Kur të shohim ndryshimet si përqindja e martesave dhe divorceve, dhunën kundrejt grave, strukturën familjare, përdorimi i alkoolit dhe drogës dhe përqindjet e vetëvrasjeve, do të vëmë re se përqindjet përgjatë 50 viteve të fundit lëreni që nuk kanë përmirësim, por janë përkeqësuar edhe më shumë. 50 vitet e fundit në të njëjtat vende përqindja e divorceve është mbi 100 % . Sikundër kësaj, ka pasur rënie në përqindjen e martesave. Po ashtu, rreth gjysma e fëmijëve që lindin nëpër këto vende dhe më shumë se gjysma e tyre që lindin nëpër vende të tjera, vijnë në këtë botë si rezultat i marrëdhënieve jashtëmartesore. Gjithashtu është interesant edhe fakti se dhuna kundrejt gruas në këto vende akoma vazhdon të jetë një problem i rëndësishëm shoqëror. Përveç të tjerash, niveli i lartë i vetëvrasjeve që ndodhin te gratë dhe të rinjtë, është një faktor tjetër që tregon se politikat e gjinisë kolektive dhe përpjekjet për sigurimin e barazisë ndërmjet grave dhe burrave nuk e kanë dhënë rezultatin e pritshëm.

KUJDES NDAJ KAMUFLIMIT

Projekti që zbatohet në emër të barazisë së gjinisë kolektive, le ta përsërisim, është universal, afatgjatë dhe posedon një natyrë armike ndaj racës njerëzore. Andaj po bëhet kamuflim mbi një agjendë si dhuna kundrejt gruas ndaj të cilës të gjithë i dalin kundër dhe në këtë pikë po bëhen nënkontraktorë të një sulmi gjithëpërfshirës ndaj racës njerëzore edhe disa njerëz të cilët në fakt veprojnë me qëllim të mirë në thelb. Është shumë interesant fakti që një temë gjithëpërfshirëse të fillojë me barazinë ndërmjet grave e burrave, të vazhdojë deri te liria e orientimeve seksuale dhe prej atyre të shtrihet deri te projekti i shoqërisë pa gjini, të reduktohet në çështjen e dhunës ndaj gruas. Dikush këtu dëshiron që të mos i vendoset gurë si pengesë rrotës e cila ecën nëpërmjet kamuflimit dhe anashkalimit. Nuk dëshirohet të diskutohen dimensionet e tmerrshme të çështjes dhe përkufizimi i shoqërisë që posedon nga aspekti i dobisë dhe dëmit shoqëror. Në këtë pikë mbrojtësit e projektit preferojnë të heshtin në një formë që të jep të kuptosh diçka. Me shumë mundësi mendojnë se diskutimi i njëanshëm i çështjes dhe mbetja e saj në një dimension emocional si dhuna kundrejt gruas, e kamuflon qëllimin e vërtetë të orientimit me bazë gjininë kolektive. Sa më pak që të diskutohet çështja e gjinisë kolektive apo sa më shumë që të reduktohet në një dimension emocional si dhuna ndaj gruas, ndoshta aq më shumë do të fitojnë këta. Andaj duhet ta kuptojmë se fitimi i atyre do të jetë humbje për ne dhe fëmijët tanë.

Projekti gjithëpërfshirës, i kontrolluar dhe me qëllim që të marrë peng institucionin e familjes sonë dhe të ardhmen tonë nën emrin e barazisë së gjinisë kolektive, nuk duhet të lejohet që t'i prishë perceptoret e nervave të shoqërisë dhe që të anashkalohet me një dimension si dhuna kundrejt grave. Barazia e gjinisë kolektive e cila ka arritur një karakter universal me përpjekjet e grupeve feministe, është një front i një lufte tinëzore që i është hapur species njerëzore, dinjitetit të saj dhe të ardhmes së saj. Ata që e kanë hapur këtë front dëshirojnë ta formësojnë të ardhmen tonë duke u kamufluar me konceptet si viktimizim, barazi dhe drejtësi. Krahas çmendurisë së konsumit dhe ndërhyrjeve në gjenet e njeriut, njëri prej tri fronteve që janë hapur në luftën ndërmjet të vërtetës dhe të pavërtetës që ka filluar me Ademin dhe që vazhdon deri në ditët e sotme, synohet të zbatohet në jetë nëpërmjet politikave të kamufluara dhe të buta me duart e tradhtarëve, të shkujdesurve dhe budallenjve. Për këtë arsye, të gjithë e kemi për detyrë që të mos e lejojmë këtë shkatërrim tinëzar kundrejt të ardhmes, fëmijëve dhe dinjitetit tonë.

Cilësia

— Neslihan Nur Tyrk —

Cilësia është liri. Cilësia është adhurim ndaj Zotit (xh.xh.). Nëse nuk i bëhesh rob Allahut, por shejtanit, nefsit apo ndonjë gjëje tjetër, do të thotë se je mposhtur shumë rëndë dhe je i privuar nga një qëllim sublim siç është kënaqësia e Allahut (xh.sh.).

Nuk e ke bërë për Allahun, por për këtë e atë, apo jo?

Atëherë në det ke hedhur vetëm mbeturina!

Cilësia është liri!

Një shërbim që ua shton sëmundjen të sëmurëve, që e ngrin edhe më shumë atë që është ftohur, që i vështirëson gjërat, që i bën të tjerët të vuajnë, që nuk mbart vlera, që nuk e konsideron njeriun njeri, që nuk e vlerëson dhe që i shton brengën dhe e dëshpëron, është jo cilësor. A është mirësi që ta sprovosh tjetrin gjithmonë me vështirësi? A nuk do të ishte më mirë që, njerëzit të cilëve ua hapim derën t'i bëjmë të përjetojnë gëzimin e bërjes së punës në dritë, jo t'i bëjmë të përjetojnë vështirësinë e gjetjes së rrugës në errësirën e madhe? Shërbimi në të cilin neglizhohen detajet është jo cilësor.

Cilësi do të thotë të mbartësh halle!

Nuk ka aspak nevojë për armikun, sepse dëmi që u japin institucioneve njerëzit e pa interesuar, pa halle, pa plane dhe të papërgjegjshëm, është i mjaftueshëm. Shërbimet që nuk shpëtohen nga njerëz të tillë janë jo cilësore.

Cilësia është zgjuarsi!

Njerëzit që shfaqin dembelizëm me një kokë të mpirë dhe trup të plogështuar përgjatë gjithë ditës duke llogaritur vetëm paratë që do të marrin dhe orën që do të shkojnë në shtëpi nëpër fushat ku punojnë, mbi të gjitha, nëse këtë dembelizëm e lidhin me faktin se nuk marrin rrogë të mjaftueshme, atëherë ky është një mjerim i tmerrshëm. Tani, nëse je një njeri shërbimi, ji i zgjuar dhe mësoje mirë këtë: Begatia nuk vjen nga puna e pakët dhe rroga e shumtë. Begatia vjen duke punuar shumë dhe duke marrë atë që e bën hak. Pak para që ua ke dhënë hakun bëjnë më shumë punë se shumë para që nuk ua kës dhënë hakun. Një shërbim që bëhet vetëm për të marrë para, është jo cilësor.

Cilësia është punë!

Njerëzit të cilët shkaktojnë dëme me energjinë ne-

gative që e përhapin sikur të mos mjaftonte fakti se nuk bëjnë asnjë gjë për mjedisin

ku ndodhen, duhet të mjekohen nëse janë të sëmurë, duhet të paralajmërohen nëse janë të shkuajdesur, duhet të qortohen nëse e bëjnë me dijeni dhe duhet të largohen nëse insistojnë në gabimet e tyre. Shërbimi nuk rritet me shumë njerëz, por me sakrificë. Bazuar në këtë, disa njerëz që janë punëtorë duhet të zgjidhen kundrejt shumë njerëzve që bëjnë sikur punojnë. Askush nuk duhet të hajë haram duke fituar në kurriz të të tjerëve. Të thuash: "Filani është i afërmi im. Andaj durojeni!", do të thotë që ky njeri të fitojë para duke qëndruar shtrirë dhe si rrjedhojë, t'i mbyllësh sytë ndaj faktit se ai po çon rrësk haram në shtëpinë e tij.

Cilësi do të thotë të ecësh për Allahun!

Nëse dikush e përgatit vendin që një javë më parë kur bëhet fjalë për dikë që e konsideron të rëndësishëm, e plotëson çdo lloj mangësie që mund të ketë ambienti dhe e pret atë me respekt, por nuk e shfaq të njëjtin qëndrim kur bëhet fjalë për të tjerë, nëse ndryshon edhe cilësia e shërbimit kur të ndryshohen njerëzit që bëjnë shërbim, nëse ndjenja e përgjegjësisë së atyre që janë përgjegjës ndryshon nga njëri te tjetri, Zoti na ruajt, në atë shërbim do të thotë se ka hipokrizi. Shërbimi në të cilin gjendet hipokrizi është jo cilësor.

Cilësia është përfaqësim i mirëfilltë!

Çdo institucion shërbimi e fillon jetën e tij me qëllime të bukura dhe synime sublime. Nëse neglizhenca dhe nënçmimi dominojnë në një vend që ka si mision mirësinë dhe shërbimin, atëherë shkak duhet të kërkohet te faktori njeri. Nëse njerëzit të cilëve u është dhënë detyra duke iu besuar, nuk shqetësohen për t'ia dhënë hakun asaj detyre, apo nëse veprojnë me egoizëm, shpërfillje dhe pa respekt, nuk mund të shfaqin një përfaqësim të mirëfilltë. Në një vend ku përfaqësimi është i dobët, edhe shërbimi është jo cilësor.

Cilësia është ndjeshmëri!

Mirëmbajtja e vendeve është e vështirë. Nëse atyre nuk u rregullohen defektet, nuk u riparohen çarjet apo thyerjet dhe nuk lyhen me gëlqere apo bojë, nuk mund të shërbejnë siç duhet. Veçanërisht nëse ai vend nuk përdoret nga njerëz të ndjeshëm që posedojnë vetëdijen e amanetit, asnjëherë nuk i mbarojnë problemet. Për shkak se kështu është gjendja njerëzore, atëherë çfarë duhet të bësh nëse të mbetet ndonjë gjë mangët pa e plotësuar apo të del ndonjë problem pikërisht në kohën kur duhet të kryhet shërbimi? Sigurisht se në situata të tilla duhet të përjetosh shqetësimin për të mos e bërë viktimë ndonjë apo për të mos i shkaktuar ndonjë problem shërbimit që do të kryhet. Nëse këtë vend nuk e ke kontrolluar edhe pse e dije se do ta përdorje nesër, nëse nuk i ke gjetur problemet dhe nuk i ke rregulluar, edhe përgjegjësinë për këtë duhet ta marrësh përsipër në mënyrë burrërore. Andaj nuk mund të neglizhosh, nënvlerësosh dhe lësh pas dore duke thënë: “Sot është e dielë. Jam me leje. Ç’më duhet mua!” Por nëse bëhet fjalë vetëm për llafe aq sa të mos merren parasysh as synimet e drejta, largohu për hir të Allahut, në mënyrë që të vijë dikush tjetër që përpiket për të punuar.

Cilësia është sinqeritet!

Jepu vlerë vëllezërve e motrave të tua në fe që përpiken për të shërbyer në fusha të ndryshme! Bashkëbisedo me ata! Vlerësoji ata! Nëse pastruesi i banjave i lan ato kur do të vijë dikush me pozitë, por i lë të ndyta kur do të vijë dikush që e konsideron të zakonshëm, ai është hipokrit! Sinqeritet do të thotë të përpiqesh për t’u dhënë shërbim në të njëjtën cilësi të gjithëve për hir të Allahut (xh.xh.). Shërbimi që nuk është i sinqertë, është jo cilësor.

Cilësia është mëshirë!

A je errësirë apo dritë për vëllain tënd në fe? A je i ftohtë i acartë, apo i ngrohtë që të kënaq zemrën? Nëse çdo gjë e bën për hir të Allahut, a nuk do të ishte më e përshtatshme për besimin dhe sinqeritetin që t’i bësh me ndjeshmërinë që meriton Ai (xh.xh.), kushdo qoftë njeriu që ke përballë? Nëse përgatit dhuratë sipas njeriut, atëherë ajo dhuratë shkon te njeriu, jo te Allahu. Nëse gatuan supë sipas njeriut, ajo supë shkon në tualet, jo te Arshi i Lartë.

Shërbimi që i shtrëngon zemrat, që i mërzit ato, që i brengos dhe që nuk bëhet shkak për lutje të mira, është shërbim jo cilësor.

Cilësia është kapacitet!

Puno me atë që imagjinon për më të bukurën, më të mirën dhe ka vizion, por jo me atë që e ka bërë veten rob të imagjinatës! Puno me dokumente, por jo me ndoshta! Për atë që nuk mund të shikojë më të vështirën, e vështira gjithmonë i duket më e vështirë. Atëherë puno me atë që është pjekur në zjarrin e vështirësisë, jo me atë që është ushtruar të hajë ushqim të gatshëm! Shërbimi që bën njeriu pa kapacitet në përgjithësi është jo cilësor.

Cilësia është qëndrueshmëri!

Ajo që është e fortë, nuk thyhet. Ki kujdes, nëse vazhdimisht detyrohesh t’i thuash dikujt: “Mos u prek, sepse dua të të them diçka.”, në të vërtetë do të thotë që ti beson se ai është dikush që preket shpejt, i dobët dhe i ndjeshëm. Një shpjegim të tillë nuk je i detyruar t’ia bësh njeriut që i beson dashurisë, besnikërisë dhe vëllazërisë së tij, domethënë që i beson qëndrueshmërisë së tij. Përkundrazi, me atë flet krejt rehat. Kur të jetë e nevojshme, mund të diskutosh me të dhe kur të jetë e nevojshme mund të debatosh. Nëse është për të qarë, qani bashkë; nëse është për të qeshur, qeshni bashkë. Pranë xhamit ndjehesh i tensionuar, ndërsa pranë hekurit ndjehesh i sigurt. Shërbimi i njeriut të dobët është jo cilësor.

Cilësia është vetëdije!

Çfarë vetëdijeje është kjo që Sumejje u lidh te dy deve dhe u dërgua, ndërsa ajo akoma thoshte la ilahe il-lall-llah? Çfarë vetëdijeje është kjo që të Dërguarit të Allahut (a.s.), i vendoset në kurriz një plonc kafshe tetëdhjetë kilogramësh, ndërsa ai akoma lutej në formën: “Nuk dinë!”, për ata që ia kishin bërë atë torturë. Vetëdija është ajo që të bën ta glesh derën te muri, uji në thatësi dhe lutjen në vështirësi e mirëqenie. Çdo veprim i pavetëdijshëm është jo cilësor.

...Dhe cilësia është dashuri!

Nëse je i privuar nga ideali, nëse nuk mund të gëzohesh kur të jepet edhe një punë tjetër, nëse nuk e sakrifikon gjumin në emër për të gjetur zgjidhje dhe nëse nuk e shikon në ëndërr ilaçin e hallit tënd, pendohu te Zoti! Nëse nuk e dashuron përgjegjësinë, dridhu! Shikojni punët duke e ditur se ato janë mundësi shumë të vyera që një ditë nuk do t’i kesh. Meqë do të ikin, atëherë mos ua vë shkelmin, mos i përcmo dhe mos u anko, por kryeji me dashuri! Mos lër ndonjë mangësi për të cilën do të thuash: “Ah sikur ta kisha bërë edhe këtë!” Ti! Bëji me kënaqësi të gjitha punët që të takojnë! Mos i bëj ato sikur je i detyruar për t’i kryer! Cilësia vjen me dashuri. Shërbimi i kryer pa dashuri është jo cilësor.

Zoti na mundësoftë të gjithëve ibadet të sinqertë, shërbim cilësor, dynja plot begati dhe ahiret me përfundim të mirë! Amin!

Siratu'l-Mustekim

RRUGA E DREJTË

— Rabia Brodbeck —

Udhëtimi më i madh është haxhi dhe hixhreti. Tradita dinamike më e madhe është tradita (Suneti) i Resulullahut (a.s.). Lufta më e rëndë është lufta e brendshme me nefsën “xhihadu’l-ekber”. Veprimi më i madh i dashurisë është sexhdja. Udhëtimi më i lartë shpirtëror është miraxhi.

Ne jemi ftuar te “Suneti i Resulullahut” i cili shfaq dinamizmin në nivelin më të lartë. Jemi ftuar te “moralin e Muhamedit” i cili është thesari më i madh që mund të trashëgohet. Jemi ftuar për të arritur “ubudijetin” që është përsosmëria e adhurimit. Jemi ftuar te Dashuria Muhamedane e cila është dashuria më sublime. Rruga (mënyra) e vetme për t’ju përgjigjur këtyre ftesave është ndjekja e Pejgamberit tonë të Nderuar (a.s.), i cili u dërgua si mëshirë për të gjithë universin. Kjo rrugë është Siratu’l-Mustekim - rruga e drejtë. Siratu’l-Mustekim përfaqëson moralin Muhamedan. Vetëm në këtë rrugë është e mundur të arrijmë te Allahu duke u bërë pluhur i këmbës së Pejgamberit dhe duke e ndjekur atë.

E fshehta më e madhe e njerëzimit është njohja dhe zbatimi i urtësive në moralin Muhamedan. Edhe Siratu’l-Mustekim këtë tregon. Përderisa njerëzit të mos pajisen me dije rreth moralit fisnik dhe madhështor të atij (a.s.) dhe përderisa të mos e shndërrojnë atë në vepra, nuk mund të bëhen prej ndjekësve të vërtetë të të Dërguarit të Allahut, paqja dhe mëshira e Allahut qoftë mbi të. Thënë me një shprehje tjetër, dashuria nuk vjen nga dija, por nga imitimi me sinjeritetin e jetës së të Nderuarit tonë (a.s.) dhe pasimi i tij, sepse ai ishte një Kuran i gjallë. Imitimi i tij nuk bëhet vetëm duke imituar pamjen e jashtme, por duke u përpjekur për t’i kuptuar urtësitë në mësimet e tij dhe për t’i përvetësuar gjendjet shpirtërore të tij. Kur një njeri t’i ndjekë gjurmët e këmbëve të Pejgamberit tonë të Nderuar, drita e Allahut i bëhet atij udhërrëfyes në të dyja botët. Kështu që ai as nuk digjet, as nuk verbohët në të dyja botët.

Sheriati i Muhamedit (a.s.), përfaqëson dimensionin më të lartë etik të fesë islame. I Dërguari i Allahut (a.s.), e ka përforcuar me moralin, fjalët dhe të gjitha praktikën e tij Sheriatin që u dërgua me të. Për të përparuar siç duhet në Siratu’l-Mustekim duhet që gurët e sheriatit të jenë të shtruar pa asnjë mangësi. Sheriati është fillimi, mesi dhe fundi i kësaj rruge.

Siratu’l-Mustekim është rruga e Kuranit, është rruga e revelatës hyjnore. Allahu i Lartësuar thotë: “(Ja pra, kjo shpallje) **është rruga**

Ime e drejtë...” (En’am, 153) **“...Juve ju erdhi i Dërguari Ynë, i cili ju shpjegon gjëra nga ato që i keni fshehur ju prej Librave (Teuratit dhe Ungjillit) dhe ju fal shumë. Juve ju erdhi prej Allahut dritë (i Dërguari) dhe Libër i qartë (Kurani), me të cilin Allahu i drejton ata që ndjekin pëlqimin e Tij, në rrugën e shpëtimit, i nxjerr nga errësira në dritë me lejen dhe vullnetin e Vet dhe i shpie në rrugën e drejtë.”** (Maide, 15-16) Sa më shumë që ta mbartim besimin në jetë, aq më shumë i zbatojmë ajetet e Kuranit dhe po aq do të thotë se gjendemi në Siratu’l-Mustekim. Qëllimi ynë përfundimtar është që të bëhemi Kuran i gjallë. Vetëm atë kohë ia japim hakun siratu’l-mustekimit. Siratu’l-mustekim nuk d të thotë vetëm ta jetojmë jetën, por ta jetojmë atë duke e lexuar. T’i lexojmë vazhdimisht isharetet (shenjat) të cilat i takojmë përgjatë jetës, t’i perceptojmë ato, t’i kuptojmë, t’i dëgjojmë dhe t’i shohim. Jo vetëm ta lexojmë Kuranin, por ta lexojmë duke e praktikuar. Ne jemi të detyruar që ta përjetojmë të vërtetën e Kuranit, në mënyrë që t’i afrohemi të vërtetës së Kuranit dhe ta perceptojmë atë. Andaj duhet të mësojmë se si mund ta shndërrojmë në rregull të çdo momenti përgjatë jetës ditore 24 orëshe dijen që e kemi marrë nga shpallja hyjnore.

Shkaku i ekzistencës së siratu’l-mustekimit është që besimtarët të cilët luftojnë për të arritur te Allahu në këtë rrugë, të udhëzohen drejt. Për të përfutur nga drita e madhështisë së siratu’l-mustekimit duhet të heqim dorë nga kënaqësitë e kësaj bote dhe dëshirat vetjake. Kur njeriu të përhumet në këtë botë dhe në magjepsjen e saj, largohet nga Allahu (xh.xh.) dhe bëhet rob i dëshirave të tij e lodër në dorën e shejtanit. U pyet Pejgamberi ynë i Nderuar: “O i Dërguari i Allahut! Çfarë janë interesat e kësaj bote?” Resulullahu (a.s.), u përgjigj: “Çdo gjë që të shpie në shkujdesje dhe të bën ta harrosh Zotin.” Kur e divorcojmë këtë botë dhe i shkëpusim lidhjet me të, përftohet një devotshmëri më e madhe, një thesar dashurie dhe një vetëdijësim më i madh në lidhje me Zotin. Në këtë mënyrë mund të përparojmë drejt udhëtimit të përhershëm, drejt afrimit me Allahun dhe drejt xhenetit.

Ne duhet të rendim pas të vërtetës në rrugën e Zotit. Ndërsa pika kryesore është kjo: Për të filluar kërkimin e të vërtetës duhet që dikush të na zgjojë nga gjumi e shkujdesjes. Duhet të dëloremi nga perdet dhe pengesat e nefsit, në mënyrë që ta ndjejmë përsëri mallëngjimin që kemi për Zotin dhe etjen që kemi për të vërtetën. Vetëm në këtë mënyrë mund të fillojmë të përparojmë në siratu’l-

mustekimin madhështor dhe të ndjejmë aromën e të fshehtave hyjnore.

Siratu’l-mustekim është rruga e cila do të na shpie te vatani ynë i vërtetë, sepse kjo botë nuk është vatani i shpirtave tanë që na bëjnë eshrefi mahlukat-krijesa më fisnike. Ata që zgjohen nga shkujdesja, përpiqen të arrijnë te bukuria e natyrshmërisë së tyre, te thelbi i tyre dhe të rrënjët hyjnore të tyre. Nisur nga ky kontekst, vendi ku duhet të arrijmë është zemra, e cila është një Qabe më vete, sepse zemra është vendi në të cilin shikon Allahu. Kur ta kuptojmë të vërtetën e Qabesë, zemra fillon të entuziazmohet në siratu’l-mustekim.

Një besimtar i sinqertë në çdo hap që hedh duke qenë në siratu’l-mustekim duhet të përpiqet për t’i reflektuar bukuritë e adhurimit në këtë rrugë të drejtë në çdo vepër, në çdo fjalë dhe në çdo qëllim të tij.

Rruga (mënyra) e vetme për t’ju përgjigjur këtyre ftesave është ndjekja e Pejgamberit tonë të Nderuar (a.s.), i cili u dërgua si mëshirë për të gjithë universin. Kjo rrugë është Siratu’l-Mustekim - rruga e drejtë.

Të mos e privojmë zemrën nga një mirësi si besimi, nga një ushqim si ibadeti dhe nga një vetëdije si ihsanit, sepse baza e çdo lloj mirësie, hajri dhe të vërtete që i përkasin kësaj bote dhe botës së përtejme, kuptimi i të qenët njeri dhe vlere e të qenët rob i Zotit gjenden të fshehura në këto tri xhevahire. Për këtë arsye duhet të jemi të sinqertë dhe të zellshëm në rrugën e adhurimit. Të mos e nxjerrim nga mendja se çdo fjalë që del nga goja, çdo punë që bëjnë duart dhe çdo shikim që bëjnë sytë tanë e kanë një shpërblim (apo ndëshkim) te Allahu Teala.

Vazhdimisht duhet të bëjmë autokontroll dhe përherë duhet t’ia parashtrojmë vetes pyetjen nëse kemi devijuar apo jo nga rruga e drejtë, në mënyrë që gjithmonë të gjendemi në siratu’l-mustekim. Siç përpiqet çdo moment një shofer për të mos dalë nga rruga dhe për të mos bërë aksident, edhe ne

duhet të jetojmë me një kujdes të madh dhe të vazhdueshëm, në mënyrë që të mos devijojmë nga siratu'l-mustekimi.

Në xhenet shkohet vetëm duke qenë në siratu'l-mustekim. Ata që gjenden në rrugën e shkujdesjes nuk mund ta fitojnë xhenetin. Madje Allahu Teala na e ka dhuruar këtë rrugë të mrekullueshme për të fituar xhenetin. Kur të heqim dorë nga të qenët të lumtur në burgun e kësaj bote, do të fitojmë xhenetin. Ai që përpiket të ndjekë gjurmët e Haxheres, do ta fitojë xhenetin kur të pijë nga uji i zemzemit të saj. Xhenetin e fiton një njeri që nuk është bërë rob i padrejtësisë së nefsit dhe dëshirave të tij. Xheneti i vërtetë fitohet kur të nxirret nga zemra kjo botë. Shemsi Tebrizi shprehet: “Në të vërtetë xheneti nuk është shumë larg prej këtu. Edhe xhehenemi nuk është larg. Sapo ta kalojmë xhehenemin, përtej urës së siratit gjendet xheneti. Bota e mirësisë atje është e pafundme dhe e pakufishme.” Ura e siratit është kjo botë. Pusi i Jusufit është kjo botë. Kur drita e besimit që kemi në zemër ta shuajë zjarrin e xhehenemit që kemi përbrenda, kur ta kalojmë urën e siratit dhe kur të shpëtojmë nga pusi duke u kapur për litarin e Allahut, mund ta përjetojmë xhenetin në këtë botë.

Çdo njeri ecën në rrugën që është e përshtatshme për zemrën e tij. Kjo rrugë përputhet me gjendjen e zemrës së tij. Pejgamberi ynë i *Nderuar (a.s.)*, është shprehur siç vijon në lidhje me faktin se sa e rëndësishme është gjendja e zemrës: “Kur njeriu të bëjë një mëkat, në zemrën e tij shfaqet një njo llë shpirtërore e zezë sa një pikë. Kur të bëjë edhe një mëkat tjetër, në zemrën e tij formohet edhe një pikë tjetër e zezë. Përderisa të vazhdojë kështu, pikat (e zeza) ia kaplojnë të gjithë zemrën dhe (kjo e fundit) bëhet e padukshme prej papastërtisë dhe ndryshkut.” Atëherë njeriu fillon të jetojë duke ndjekur rrugën e shkujdesjes. Thirrja e cila bëhet për siratu'l-mustekimin që përmendet në ajetin e 5-të të sures Fatiha, asnjëherë nuk mund të ndjehet nga një zemër e mbushur me hipokrizi e cila mbart në vetvete papastërtinë dhe ndryshkun. Allahu i Lartësuar shprehet kështu për ata që ia kthejnë shpinën udhëzimit: “**Krijesat më të këqija** (dhe më të dëmshme) **para Allahut** (prej atyre që ka krijuar Ai) **janë ato që janë shurdhe** (që nuk pranojnë ta dëgjojnë të vërtetën ndërkohë që kanë veshë) **dhe memece** (ndaj së vërtetës për Allahun edhe pse mund të flasin) **e që nuk kanë arsye** (edhe pse kanë mendje).” (Enfal, 22) Edhe Aliu (r.a.), ka thënë: “Njeriu që devijon nga rruga e drejtë edhe pse e

sheh rrugën e vërtetë dhe e aprovon të vërtetën është ai njeri që largohet nga mëshira dhe falja e pafundme e Allahut të Lartësuar.” Ndërsa njeriu që nuk e ka ndyrë zemrën dhe që rrjedhimisht i ka të hapur sytë e zemrës, jeton në formën më të bukur në siratu'l-mustekim. Allahu Teala thotë: “... **Allahu ka skalitur** (ndjenjën) **e besimit në zemrat e tyre dhe i ka fuqizuar ata me shpalljen e Vet.**” (Muxhadile, 22)

Vetëm ata që kanë arritur përsosmërinë e modestisë mund t'ia japin hakun siratu'l-mustekimit. Ai njeri që mund t'i fshijë plotësisht nga zemra e vet të gjithë pasurinë, pozitën, famën dhe madje edhe lidhjet me shoqërinë, familjen, bashkëshorten e fëmijët dhe në fund edhe nefsën e tij, është njeriu që ia ka dhënë hakun siratu'l-mustekimit. Vetëm një njeri që e dëllir plotësisht nefsën dhe shpëton nga të gjitha lidhjet me këtë botë duke e divorcuar këtë të fundit, mund t'ia japë hakun siratu'l-mustekimit. Njeriu që e kupton plotësisht nevojën që ka për Allahun (xh. xh.) dhe besnikërinë që duhet ta ketë ndaj Tij, ia ka dhënë hakun siratu'l-mustekimit. Njeriu që sillet si i vdekur ndaj kësaj bote dhe që ka gjetur pasurinë e përhershme duke arritur të fshehtë të “ijjake na'budu ve ijjake neste'in-it”, ia ka dhënë hakun siratu'l-mustekimit. Njeriu që nuk mbart në zemrën e tij asgjë tjetër përveç dashurisë ndaj Allahut (xh. xh.), ia ka dhënë hakun siratu'l-mustekimit. Vetëm një njeri që është bërë profesional në xhihad dhe që e mposht gjithmonë armikun nefs, ia ka dhënë hakun siratu'l-mustekimit.

Andaj jemi të detyruar që një çast e më parë ta rishikojmë qëllimin e motivacionin tonë, ta pastrojmë mendjen e nijetin tonë dhe ta gjejmë përsëri rrugën e drejtë. Një milingonë kishte marrë rrugën për të shkuar në haxh. Ata që e kishin parë ishin bërë kureshtarë dhe e kishin pyetur: “Ti nuk mund të arrish kurrë atje me këtë trup të vogël që ke.” Ndërsa milingona ua kishte kthyer: “Më mjafton që të vdes në rrugë të haxhit.” Një zog kishte marrë ujë në sqepin e vogël të tij për të fikur zjarrin e Nemrudit. Kur zogut i kishin thënë: “Ti nuk mund ta fikësh këtë zjarr. Përse përpiqesh kot?”, zogu ua kishte kthyer: “Nuk mund ta fik, por le të jetë e qartë se cilën anë mbështes.” Kibla e atyre që janë kapluar nga injoranca është barku i ngopur, ndërsa kibla e atyre që besojnë është bota e përhershme, është sofa e qiellit. Rruga e Allahut është rruga që shkon drejt bukurisë dhe përsosmërisë së pafundme.

Tri kalatë e besimtarit

— M. Sami Ramazanollu —

Në hadith thuhet: *“Besimtari ka tri kala: Dhikrull-lahu, Kurani dhe xhamia.”* Njeri i mençur është ai që e mposht neftin, që punon për pas vdekjes, që e shkaput lidhjen me këtë botë dhe që preokupohet me asketizmin.

Ndërsa injorant është ai që e harron veten dhe ndjek epshet dhe dëshirat e tij.

Kur t'i harrosh gjërat e tjera përveç Allahut, do të thotë se e ke kujtuar dhe i ke bërë dhikër Zotit (xh.xh.).

E vërteta e dhikrit është që ta harrosh çdo gjë përveç Atij që përmendet përgjatë dhikrit.

Ajo që i duhet udhëtarit të rrugës së Zotit është që të arrijë dhikrin e vërtetë i cili është qëllimi i tij. Tevhidi i vërtetë e eliminon të pavërtetën dhe çdo gjë tjetër përveç Zotit.

Falënderimi bëhet në tri mënyra:

Falënderim me gjuhë, falënderim me vepra dhe falënderim me gjendjen, domethënë me zemër.

Argumenti për falënderimin me gjuhë është ajeti fisnik: **“Fol për mirësitë e Zotit tënd!”** (Duha, 11) Gjithashtu edhe hadithi fisnik: *“Tahdisi nimet, domethënë pohimi i mirësive me gjuhë është një lloj falënderimi.”*

Argumenti për falënderimin me vepra është ajeti fisnik: **“O familja e Davudit! Falënderoni!”** (Sebe, 13)

Ndërsa për falënderimin me gjendje, domethënë me zemër është ajeti fisnik: **“Çdo mirësi që ju vjen është prej Allahut!”** (Nahl, 53)

Në periudhën e Sulejmanit, (a.s.), ishte një zog që kishte zë dhe pamje të bukur. Një burrë e bleu këtë zog për një mijë dërmë. Një ditë erdhi një zog tjetër dhe fluturoi duke cicëruar mbi kafazin e këtij zogu. Këtë e tutje zogu me zë të bukur heshti dhe nuk cicëroi më. I zoti i zogu shkoi te Sulejmani, (a.s.) dhe u ankua. Sulejmani (a.s.), i tha:

“Ma sillni mua atë!” Kur e sollën zogun, Sulejmani, (a.s.), i tha zogu:

“Përderisa pronari yt të ka blerë me një çmim të lartë, ai ka të drejtë ndaj teje. Përse nuk cicëron?”

Zogu u përgjigj duke u shprehur:

“O i Dërguari i Allahut! I thuaj atij se kurrë nuk do të cicëroj përderisa të mos ma zgjidhë lidhësen dhe të gjendem në kafaz.” Sulejmani, (a.s.), i tha:

“Përse?” Zogu iu përgjigj:

“Unë cicëroja për shkak të mallëngjimit për fëmijët dhe vendlindjen. Por mua më erdhi një zog dhe më tha: “Ty të kanë futur në kafaz për shkak të zërit të bukur. Nëse do të heshtësh dhe nuk do të cicërosh, do të shpëtosh.” Edhe unë për këtë arsye nuk cicëroj.

Nisur nga kjo përgjigje, Sulejmani, (a.s.), i tha atij burrit:

“A e dëgjove se çfarë tha zogu?” Burri i shkretë ia ktheu:

“O i Dërguari i Allahut! Liroje atë, sepse unë atë e pata futur në kafaz për shkak të zërit.” Sulejmani, (a.s.), i dha atij një mijë dërmë dhe e liroi zogun nga kafazi. Zogu u largua duke cicëruar dhe duke thënë: “Falënderoj Zotin që më ka dhënë formë dhe zë të bukur, që më ka dhënë aftësinë për të fluturuar në ajër dhe që më fali mundësinë për të duruar në kafaz.”

Sulejmani (a.s.), tha:

“Nëse zogu nuk do të kishte duruar, nuk do ta arrinte lirinë. Ai duroi dhe shpëtoi.”

Në këtë histori me të vërtetë theksohet shpëtimi nga cilësitë e këqija të neftit, sepse përderisa njeriu të mos vdesë me vullnetin e tij para se t'i vijë vdekja absolute dhe përderisa të mos e përgatisë veten sikur do të vdesë menjëherë, nuk mund ta arrijë jetën e vërtetë.

“O ju që keni besuar! Me të vërtetë, pijet alkoolike

(që e mbulojnë mendjen dhe gjërat e tjera të ngjashme me to), bixhozi, idhujt dhe shigjetat e fallit janë vepra të ndyta nga punët e djallit. Prandaj, largohuni nga këto, me qëllim që të shpëtoni! Vërtet, djalli me pije alkoolike dhe me bixhoz kërkon që të fusë midis jush armiqësi e urrejtje dhe t’ju shmangë nga të kujtuarit e Allahut dhe kryerja e namazit. Prandaj, a po hiqni dorë?” (Maide, 90-91)

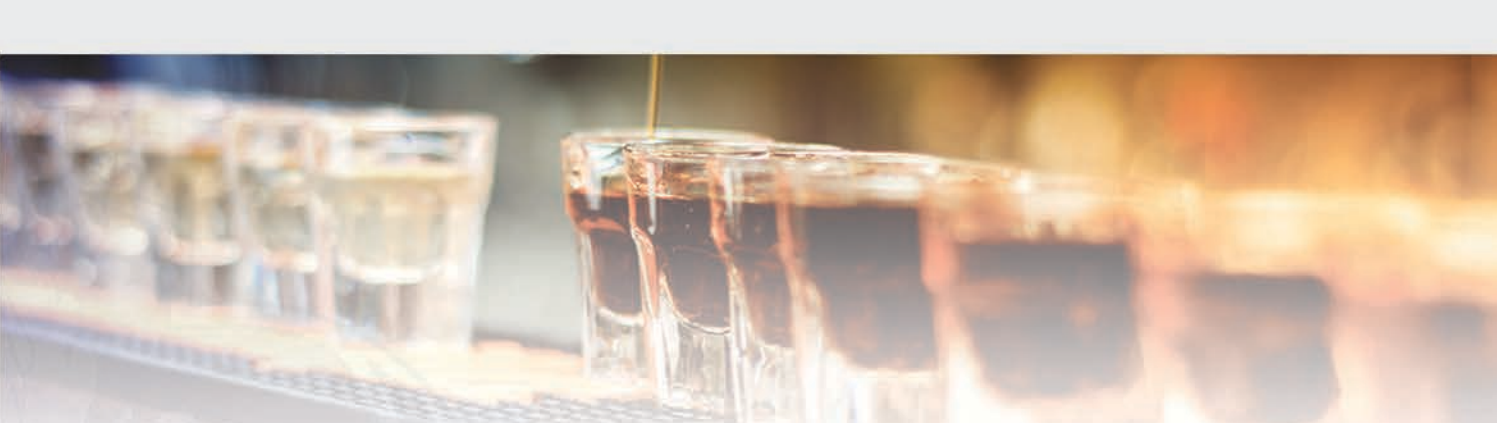
Gjërat që i bëjmë në mënyrë automatike duke i nxjerrë nga kontrolli i mendimit i quajmë zakone. Me të vërtetë, mekanizmi që mundësojnë zakonet ka një vend të rëndësishëm për lehtësimin e jetës sonë të përditshme. Vetëm se kur zakonet bëhen kronike deri në atë masë sa që ta pushtojnë të gjithë jetën, detyrimisht njeriu mbyllet ndaj të tjerëve dhe bie në një gjendje të papërputhshme me atë të shoqërisë. Nisur nga ky aspekt, zakoni është një fenomen i gabuar. Kurani Fisnik, i cili e vendos në qendrën e aktiviteteve njerëzore të menduarit dhe prodhimit të mendimit, sigurisht që nuk e lejon një qëndrim të tillë. Por njeriu e ka mundësinë për të reaguar ndaj paralajmërimeve pozitive që mund të bëhen, për të hequr dorë nga gabimi dhe për ta rivënë në funksion mendimin dhe vullnetin e tij edhe pse kjo e fundit është e vështirë. Krahas që jeta ka hyrë në monotoni, mendja dhe mendimi i njeriut nuk do të thotë se nuk ekzistojnë edhe pse mund të jenë pasivë. Ndërsa zakonet që njihen si zakone të këqija, që e sulmojnë drejt për së drejti shëndetin shpirtëror, që e nxjerrin plotësisht jashtë funksioni vullnetin, mendjen dhe që e zhveshin njeriun nga pozita e tij e nderuar, janë shkatërrues me çdo aspekt të tyre. Ja pra, në këtë artikull do të merret në qendër varësia ndaj alkoolit që i përfaqëson zakonet e tjera të këqija.

Zakoni i alkoolit ishte mjaft i përhapur edhe në periudhën kur erdhi Islami siç është i përhapur në ditët e sotme. I Dërguari i Allahut, paqja dhe shpëtimi i Allahut qoftë mbi të, e filloi detyrën e predikimit të Islamit në një shoqëri që bashkëjetonte me alkoolin. Ndalesa e alkoolit që erdhi në periudhën e Medinës, e arriti qëllimin e saj në një kohë të shkurtër. Për arritjen e këtij suksesi u bë shkak edhe gradualiteti, pra, përhapja në kohë e dispozitave në lidhje me alkoolin duke e shtuar dozën vazhdimisht në përputhje me natyrshmërinë e njeriut. Në ajetin e parë prej ajeteve që kanë të bëjnë me këtë çështje (Nahl, 67), u tregua në mënyrë indirekte se çështja e alkoolit do të vihet si dispozitë nga Kurani Fisnik. Më vonë, u nxor në pah e vërteta se mëkati i bërë

për shkak të alkoolit është më i madh se dobia e përftuar prej tij (Bakara, 219) Pas pak kohe, u vendos ndalesa e parë e kufizuar në formën e “mosfaljes së namazi në gjendje të dehur”. (Nisa, 43) Në secilën prej këtyre fazave një pjesë prej sahabëve e patën lënë konsumimin e alkoolit. Më së fundi, alkooli u ndalua në formë të prerë me anë të ajeteve 90-91 të sures Maide që janë përmendur në krye të këtij shkrimi për të formuar temën e këtij të fundit. Sapo u dëgjua lajmi për ndalimin, fuçitë dhe enët me alkool u boshatisën. Nëpër rrugët e Medines u formuan përrenj të vegjël me pije. Atë kohë ishte viti 10 hixhri apo 632 gregorian.

Përgjatë rrjedhës së historisë e dimë se një tablo e ngjashme me këtë ka ndodhur edhe në disa qytete në Shtetet e Bashkuara të Amerikës (SHBA). Kur konsumimi i alkoolit në këtë vend arriti tre fishin e shifrave të sotshme përgjatë viteve 1800, disa grupe prej popullit u shprehën se duhet të ndalohet pirja e alkoolit duke hedhur sloganet se alkooli është i dëmshëm për trupin dhe është mëkat. Pas shumë debateve të gjata, konsumimi, prodhimi, shitja, eksporti, importi dhe transporti i pijeve alkoolike u ndaluan në shkallë vendi me anë të një ligji (1919) dhe për zbatimin e ndalimit të alkoolit u ngarkuan me detyrë 1520 policë federalë. Kjo periudhë që përfshinte kohën ndërmjet viteve 1920-1933 u emërtua “Eksperimenti Fisnik” (The Noble Experiment). Fotografitë që i përkasin periudhës së zbatimit të ndalesës, reflektojnë skenat e derdhjes nëpër rrugë nga ana e policëve të ngarkuar me këtë detyrë të birrave të prodhuara në të zezë. Por ja që ndalesa, ndërkohë që mbështetej nga një pjesë e popullit, kundërshtohej një pjesë tjetër e tij. Për këtë arsye, njerëzit filluan të protestonin nëpër rrugë nën sloganin “We want beer/ duam birra”. Këto protesta morën fund me heqjen e ndalesës për pijet alkoolike në Shtetet e Bashkuara të Amerikës.

Cilido qoftë preteksti i çfarëdo lloji kundërshtimi, që mund të bëhet kundër ndalesës së pijeve alkoolike, prapë se prapë nuk ka dyshim që alkooli është një fatkeqësi për njerëzimin. Për këtë arsye, këtu

nuk e shohim të arsyeshme që t'i përmendim dëmet që alkooli i shkakton njeriut. Orvatjet e pabaza si "pak nuk të bën zarar" janë shumë larg të vërtetës. Këtë fakt e tregon qartë konsumimi i alkoolit që po shtohet shumë çdo vit dhe rezultatet e tmerrshme të këtij shtimi.

Ndalesa e alkoolit që solli Kurani Fisnik korri një sukses absolut në një kohë të shkurtër. Kjo korrije suksesi u realizua në sajë të përhapjes së zbatimit në kohë, por krahas kësaj ka edhe disa faktorë të tjerë të cilët duhet t'i kemi parasysh.

Shoqëria që u lartësua me dispozitat e Kuranit Fisnik përbëhej nga njerëz me personalitet, të edukuar nga i Dërguari i Allahut (a.s.), të vetëdijshëm dhe që kishin ndjenja të larta shpirtërore në nënshtimin ndaj Zotit që i përgjroheshin: "Na udhëzo në rrugë të drejtë, o Zot!" Ata hoqën dorë nga alkooli jo për ndonjë shkak material apo interes, por ngaqë e bëri haram Allahu i Madhëruar. Kur erdhi dispozita e prerë që e ndalonte alkoolin, Umeri (r.a.), shfaqti nënshtim ndaj saj duke u shprehur: "Intehejna, Intehejna / hoqëm dorë, o Zot, hoqëm dorë!" (Nesai, Eshribe, 1.) Kur lajmi i ndalesës u përhap te të gjithë njerëzit, të gjithë i derdhën qypat me alkool që kishin. Për shkak të kësaj, nëpër rrugë u formuan përrenj të vegjël prej alkooli. Asnjë hezitim dhe asnjë pakënaqësi nuk u shfaq kundrejt kësaj ndalesë. Enes b. Maliku (r.a.), thotë: "Kur na lajmëruan se alkooli ishte bërë haram përgjatë një mbledhjeje që po u jepja alkool atyre që kishin marrë pjesë, më thanë: Menjëherë derdhe alkoolin që ka mbetur! Edhe unë e derdha. Pastaj nuk kemi pirë më alkool ndonjëherë tjetër." (Nesai, Eshribe, 2.)

Fuqia pas kësaj tabloje të mrekullueshme që nxorën në pah pasuesit e Islamit, i cili e vendosi këtë ndalesë, ishte singjeriteti, ndërsa pas dështimit në Shtetet e Bashkuara të Amerikës ishte mungesa e singjeritetit. Numri i policëve të ngarkuar me detyrën për ta kontrolluar këtë ndalesë ishte vetëm 1520 në të gjithë atë vend të stërmadh, mund të konsiderohet si një fakt që e vërteton këtë. Ndoshta këtë e tregon edhe kjo shprehje e shkencëtarit të famshëm Julius Hirschit (1892-1962): "Muhamedi (a.s.), e ndaloi alkoolin me anë të Kuranit. Përgjatë shekujsh, shoqëri të mëdha njerëzore u mbrojtën nga dëmet e alkoolit. Ky rezultat nuk u arrit dot në Amerikën e ndritur të shekullit të 20-të krahas çdo

lloj propagande dhe paralajmërimeve shkencore." (Julius Hirsch, "Mbrotja e shëndetit – Libër mësimor", Stamboll 1938, Botimet e Universitetit të Stambollit, nr: 34, fq. 242.)

Çdo gjë që është në kundërshtim me cilësitë e krijimit (natyrshmërisë) së njeriut, është në kundërshtim edhe me Islamin që është "feja e natyrshmërisë". Kjo e vërtetë gjendet në bazën e ndalimit të çdo lloj pijeje që shkakton dehe dhe vartësi. I Dërguari i Allahut (a.s.), nuk zgjodhi pijen dehëse, por zgjodhi qumështin kur iu paraqitën këto dy pije në miraxh. Si rezultat, ai u njoftua se veproi sipas natyrshmërisë njerëzore. Edhe ky fakt e vërteton atë që thamë më sipër. (Buhari, Ehadithu'l-Enbija, 22.)

Ndalimi i individit apo i shoqërisë për të mos pasur kontakt me alkoolit, dilte në pah si një mënyrë e rëndësishme për frenimin e zakonit të alkoolit në ftesën e të Dërguarit të Allahut (a.s.). Pejgamberi i nderuar ka thënë: "*Unë nuk jam dërguar si mallkues.*" Por në të njëjtën kohë thotë: "*Allahu e mallkoftë pijen, atë që e pi, atë që e servir, atë që e shet, atë që e merr, atë që e bën, atë që urdhëron të bëhet, atë që e mbart dhe atë që urdhëron për mbartjen e saj!*" (Ebu Davud, Eshribe, 2.) Këtë hadith fisnik duhet ta shtjellojmë në kontekstin që thamë pak më lart.

Ajo që pranohet sipas shumicës së dijetarëve, pra, mendimi se vera nuk është e ndytë shpirtërisht, por fizikisht, duhet të shtjellohet në kontekstin e mësipërm. Prandaj, vera duhet të pranohej e ndytë fizikisht, në mënyrë që besimtari të vendosë një largësi reale me të. Ja pra, mospërhapja e pijeve alkoolike në shoqëritë islame përgjatë shumë shekujsh kur ka sunduar ndjeshmëria fetare ishte rezultat i të gjithë këtyre faktorëve. Kjo mundësi gjithmonë do të jetë para njerëzve për sa i përket ndalimit të alkoolit.

Ndërkohë ka edhe një shprehje të mbushur plot me "pasion" që thotë: "Kur vera zihet, e humb vetinë e të dehurit. Për këtë arsye, nuk ka ndonjë ndalesë për ngrënien e ushqimeve të përgatitura me verë." Krahas dispozitës juridike të kësaj shprehjeje, këtu do të ishte me vend ta thoshim qartë se sa larg është ajo me frymën e Kuranit Fisnik dhe Traditës së të Dërguarit të Allahut (a.s.).

DETYRAT E BURRAVE DHE GRAVE

për të arritur lumturinë në jetën e dy botëve:

NJË BURRË MIRËNJOHËS, NJË BABA I MIRË

Themelet e sigurta të lumturisë familjare mbështeten në administrimin e një babai të përkushtuar.

Një baba i mirë është ai i cili përmbush më së miri detyrat familjare, si: sigurimin e të ardhurave, edukimin, mbrojtjen dhe përkujdesjen ndaj familjes. Kjo kërkon që një baba të jetë i aftë, i ditur, vigjilent, me përvojë dhe mbi të gjitha besimtar i devotshëm dhe njeri i edukuar.

Feja jonë e shtrenjtë i ka ngarkuar burrit përgjegjësinë për të siguruar të ardhurat e familjes.

Për këtë arsye, për një person që është i paafte të sigurojë të ardhurat vetjake fillimisht nevojitet të sigurojë një burim jetese para se të ndërmarrë hapin e martesës.

Megjithatë, edhe nëse mundësitë ekonomike janë të ulëta, Allahu i ndihmon ata që mendojnë

të martohen për të jetuar më mirë fenë e tyre.

Sepse Allahu i Madhëruar e ka nxitur martesën duke tërhequr vëmendjen në gjerësinë e mirësisë së Tij:

“I martoni të pamartuarit dhe të pamartuarat ndër ju, si dhe skllëvërit dhe skllavet tua që janë besimtarë të ndershëm!

Nëse janë të varfër, Allahu, do t’i begatojë ata me dhuntinë e Tij; Allahu është i Gjerë në mirësi dhe i Gjithëdijshëm.” (Nur, 32)

Siç kuptohet nga ky ajet; ata që mund të përballojnë barrën materiale të martesës duhet të martohen sa më shpejt të jetë e mundur, ndërsa ata që nuk mund ta përballojnë këtë barrë me

mundësitë e tyre duhet të ndihmohen nga të tjerët.

Kjo është një përgjegjësi e shoqërisë islame. Është një portë e madhe bamirësie. Kështu ruhet nderi i shoqërisë dhe individit.

Nderi dhe dëlirësia është një tipar i çmuar që i është dhënë vetëm njeriut, ndryshe nga kafshët, për të cilat nuk mund të flitet për nderin e tyre. Kësisoj nëse njeriu e humb këtë tipar, natyrisht ai bie në nivelin e kafshëve.

Në ditët tona, shpesh njerëzit gabojnë duke e shtyrë martesën deri sa të arrijnë ndërtimin e një shtëpie me kushte optimale. Kjo e zgjat moshën martesore deri në 30 vjeç.

Është e pamundur që rinia e sotme t'i shpëtojë tundimeve të epshit në një kohë si kjo e jona. Për rrjedhojë, nëse ekziston mundësia për t'u martuar nuk është mirë të shtyhet pa ndonjë arsye.

RESPEKTIMI I EKUILIBRIT

Nuk ka dyshim që mençuria, fuqia, aftësia, veçoritë dhe prirjet që Allahu i ka dhënë secilit njeri, janë të ndryshme. Për rrjedhojë kanë lindur temperamente dhe profesione të ndryshme. Nevoja për çdo profesion dhe profesionistë në çdo fushë, është një domosdoshmëri për të siguruar rendin shoqëror. Për rrjedhojë në shoqëri duhet të ketë mjekë, mësues, kasapë, patrues etj...

Kështu që të gjithë duhen të përpiqen të ndërtojnë një familje në përputhje me mundësitë e tyre. Gjatë ndërtimit të kësaj familjeje, palët duhet të gëzojnë pozita shoqërore të ekuilibruara.

Ky ekuilibër nuk nënkupton vetëm aspektin

ekonomik por shpreh edhe baraspeshën në çështjen e mirësjelljes, ditorisë dhe zakoneve. Nëse respektohet parimi i baraspeshës, familja nuk do të tronditet nga kërkesat e ndërsjella të palëve. Përkundrazi, anëtarët e familjes do të mirëkuptohen lehtësisht.

Mungesa e ekuilibrit midis bashkëshortëve e bën thuajse të pamundur jetën e përbashkët familjare aq sa mund të shkaktojë edhe zhgënjimin e palëve, përveç rasteve të rralla ku ndjenja e fortë e dashurisë mund të bëhet pengesë e këtij zhgënjimi.

Në këtë kontekst poeti Mevlana, domosdoshmërinë e ekuilibrit midis bashkëshortëve e shpreh me fjalët:

“Ç’vlerë kanë këpucët nëse njëra është me vogël se tjetra?!”

Nuk duhet harruar se martesë është një kontratë (marrëveshje) e përjetshme dhe se me kalimin e kohës emocionet e përjetuara në muajt e parë fillojnë të zbehen dhe të bien në nivele normale. Për rrjedhojë, martesat e lidhura mbi parimin e ekuilibrit midis familjeve kanë rezultuar gjithnjë më të dobishme dhe të duhura.

Kjo do të thotë që, njerëzit të cilët përtej pozitës materiale, ndajnë të njëjtat ndjenja, qëllime dhe kënaqësi shpirtërore e kanë më të lehtë të mirëkuptohen dhe të jetojnë një jetë të përbashkët.

Sigurimi i të ardhurave familjare i përket ba-

*Themeli i arritjes
së lumturisë
në këtë jetë dhe në jetën
tjetër është vlerësimi
dhe respektimi i
ndërsjellë midis
burrit dhe gruas.
Ata duhet ta dinë mirë
vlerën e njëri-tjetrit.*

bait. Ai ka për detyrë të plotësojë nevojat familjare të strehimit, ushqimit dhe veshmbathjes me aq sa ka mundësi. Por, nga ana tjetër, nëna dhe fëmijët nuk kanë të drejtë të kërkojnë diçka që është përtej mundësisë dhe fuqisë së babait për të fituar.

Babai përmbush kërkesat familjare në përputhje me kushtet dhe zakonet e vendit ku jeton.

Mundësisht banesa duhet të sigurohet në një vend afër xhamisë dhe fqinjët e familjes të jenë njerëz të mirë, të respektuar.

Baballarët duhet të jenë të kujdesshëm ndaj ushqimeve dhe frutave që i pëlqejnë më shumë fëmijëve. Në mënyrë të veçantë ata duhet të tregohen të ndjeshëm sidomos ndaj vajzave të cilat mund të turpërohen të kërkojnë diçka.

Ata duhet t'i trajtojnë mysafirët me bujari dhe respekt. Ky është një virtut moral, po aq edhe një nderim njerëzor. Mysafiri është bereqeti i shtëpisë.

Sa i takon çështjes së veshmbathjes, babai duhet të përmbushë nevojat e fëmijëve në përputhje me parimet e fesë dhe traditën e vendit. Ai nuk duhet të lejojë që të përdoren veshje transparente, të ngushta, të papërshtatshme qoftë edhe për fëmijët e vegjël në mënyrë që ato të mos i qasen një veshjeje të tillë që në moshë të vegjëlisë. Po ashtu duhet bërë kujdes që veshjet e vajzave dhe të djemve të bëjnë dallim nga njëra-tjetra.

PARIMI NË VESHJE

Sa i takon veshjes, Islami ka vendosur disa rregulla që janë në përputhje me dinjitetin njerëzor. Një nga këto është parimi që veshja nuk duhet të jetë aq transparente dhe e ngushtë sa të zbulojë format e trupit.

I Dërguari i Allahut kur pa se motra e Aishes, Esma kishte veshur një fustan të hollë, ktheu kokën dhe tha:

“O Esma! Pasi gratë të kenë arritur moshën e pjekurisë, nuk duhet të zbulojnë asnjë pjesë të trupit përveç kësaj dhe kësaj (duke treguar

fytyrën dhe duart).” (Ebû Dâvûd, Libâs, 31)

Kjo është një nga bazat themelore që Islami ka vendosur në mënyrë që të parandalojë sjelljet që dëmtojnë feminitetin, nderin dhe dinjitetin e gruas.

Si burri ashtu edhe gruaja duhet të respektojë në mënyrë të përpiktë dhe të mos hedhë hije mbi këtë virtut dhe nder që i është bërë gruas që në krijimin e saj.

URTËSIA E HIXHABIT (MBULESËS)

Mbulesa e gruas është mbrojtje e personalitetit të saj. Me këtë mbulesë ajo përcjell hijeshi dhe mirësi tek të tjerët.

Përndryshe, femra mund të shihet si një burim provokimi të prirjeve epshore. Kjo dëmton personalitetin dhe dinjitetin e saj dhe zbeh imazhin e bukur të mëmësisë.

Këtu duhet të theksojmë edhe një pikë tjetër me rëndësi:

Natyra e krijimit të burrit dhe të gruas ndryshon nga njëra-tjetra. Ky fakt buron nga veçoritë dhe përgjegjësitë e ndryshme me të cilat janë ngarkuar burrat dhe gratë. Kësisoj, forma e mbulesës së gruas është e ndryshme nga ajo e burrit.

Allahu i Lartësuar mbulesën e femrës në Kuranin Famëllartë e shpreh me fjalën “**xhilbab**”, e cila nënkupton një veshje që nuk tregon format e trupit. (Ahzab, 59)

Femra është më tërheqëse se mashkulli. Nëse ajo e zbulon veten në shoqëri, atëherë mund të zbehet hijeshia dhe dëlirësia me të cilën karakterizohet. Po aq edhe imazhi i mëmësisë dhe përkujdesja ndaj brezit të ri mund të dëmtohen.

Nisur nga kjo, urdhri për mbulesën e femrës nuk lë shteg që hiri dhe bukuria e saj t'i shfaqen tjetërkujt pos bashkëshortit. Tërheqja mes dy gjinive të kundërta është një prirje e natyrshme njerëzore, andaj nëse nuk respektohet urdhri i mbulesës kjo prirje mund të shkaktojë një kolaps moral aq të rrezikshëm sa të përfundojë deri në prishjen e kufijve hyjnorë. Kështu Allahu

i Lartësuar në ajetin kuranor paralajmëron:

“Dhe mos iu qasni imoralitetit.” (Isra, 32)

Pra, mos i hapni rrugën imoralitetit duke nëpërkëmbur urdhrin e mbulesës.

Ky është një urdhër absolut, i pakushtëzuar. Nëse vërejmë me kujdes, shohim se Islami ka udhëruar mbulesën e çdo femre qoftë ajo tërheqëse në dukje apo jo.

Pra, nuk mund të thuhet: “Kjo grua nuk është tërheqëse andaj mund të zbulojë cilëndo pjesë të trupit të saj.” Këtu është thelbësore të mbrohet dinjiteti i gruas përmes mbulesës së saj.

Nisur nga fakti se Islami, merr për bazë natyrën e ndryshme të krijimit të mashkullit dhe të femrës i Dërguari i Allahut ka mallkuar meshkujt që përpiqen t’u ngjajnë femrave dhe femrat që përpiqen t’u ngjajnë meshkujve. (Buhârî, Libâs, 61)

Për t’u mbrojtur nga ky rrezik, gratë e mira duhet të përpiqen të jenë të pranishme në ambiente të duhura.

Sepse njeriu nuk mund të rri pa u ndikuar nga personi me të cilin shoqërohet. Ky është një ligj i psikologjisë. Kur gruaja përfshihet në një ambient të përzier me burrat nuk mund t’i shpëtojë humbjes së hijeshisë femërore me të cilën karakterizohet.

Përngjasimi i burrave dhe grave në stilin e veshjes është po ashtu i ndaluar. Pejgamberi r ka bërë të ditur se mashkulli që vishet si femër dhe femra që vishet si mashkull janë larg mëshirës së Allahut. (Ebû Dâvûd, Libâs, 28/4098) Kjo sepse të dy palët duhet të ruajnë karakteristikat përkatëse të gjinisë së tyre.

Për më tepër, imitimi i veshjeve të gjinisë së kundërt shkakton çrregullime të personalitetit

dhe karakterit. Për shembull, njerëzit që adoptojnë stilin e veshjeve që i përkasin gjinisë së kundërt -për çfarëdolloj arsye qoftë-, me kalimin e kohës fitojnë tipare dhe sjellje karakteristike të asaj gjinie.

Kjo nënkupton prishjen e natyrshmërisë së krijimit.

Nga ana tjetër;

Ndarja e dhomave të djemve dhe vajzave para se të arrijë moshën e pjekurisë është gjithashtu një nga çështjet që duhet të merren parasysh për të siguruar pjekurinë shpirtërore dhe për të ngulitur personalitetin e fëmijëve tanë.

Burrat janë mbrojtësit (kavvam) e familjes, pra udhëheqësit (drejtuesit) e familjes.

Një ndër detyrat më të rëndësishme të burrit është mbrojtja e familjes pra e gruas dhe fëmijëve përmes edukimit të duhur moral dhe fetar për të mundësuar lumturinë në jetën e dy botëve. Këtë detyrë thelbësore Kurani Famëlartë e shpreh me fjalët:

“O ju, që besoni! Ruani veten dhe familjet tuaja nga zjarri, lënda djegëse e të cilit janë njerëzit dhe gurët.” (Tahrim, 6)

Një baba i mirë, duhet t’i japë rëndësi edukimit të familjes me frymën kuranore dhe t’ua mundësojë fëmijëve të shijojnë kënaqësinë e adhurimit. Po aq me rëndësi është t’u tregojë rrugën, metodën dhe etikën e duhur në lidhje me çështjet e dynjasë dhe ahiretit. Në këtë kontekst kur fëmijët arrijnë moshën shkollare duhet të dërgohen në kurse verore dhe më pas me mbarimin e arsimit fillor duhet të marrin edukimin e duhur në kurset e Kuranit. Kjo është edhe më thelbësore, veçanërisht për vajzat.

*Gëzimi i nevojtarëve
dhe fitimi i lutjes (duasë)
së tyre të singertë është
garanci për bereqetin dhe
lumturinë e familjes. Nuk
duhet harruar se besimtari
është përgjegjës për vëllanë e
tij besimtar dhe po ashtu nuk
duhet të harrojmë
se ne mund të ishim ne
pozitën e nevojtarëve dhe
nevojtarët mund të ishin
në pozitën tonë.*

Nuk duhet harruar që;

Pasuria më e çmuar që mund t'u lihet pasardhësve (fëmijëve) është trashëgimia e Ahi-retit.

Lum për ato nëna dhe baballarë që i bëjnë fëmijët e tyre hafiza dhe i zbukurojnë me kulturën kuranore (e Kuranit)!

Në hadithin profetik thuhet:

"Kush e lexon Kuranin dhe punon sipas tij, në Ditën e Gjykimit prindërve të tij do t'u vendoset një kurorë. Drita e kësaj kurore është më e bukur se drita që mund të japë (përcjellë) dielli nëse do vendosej brenda një shtëpie në tokë. Vallë, si mund të jetë drita e atij që vetë punon sipas Kuranit? Mendoni...!" (Ebû Dâvûd, Vitri, 14)

Si rezultat i neglizhimit të misionit prindëror në edukimin e fëmijëve duke lënë pas dore edukimin e tyre shpirtëror, sot fatkeqësisht këto fëmijë po brumosen me një mentalitet materialist, pjellë e një medieje dashakeqe. Kështu këto fëmijë po mëkohen nga televizioni, pamja e tyre e jashtme po formësohet nga interneti, ndërsa ëndrrat dhe emocionet (bota e brendshme) e tyre po diktohen nga moda dhe reklamet.

Në këto kushte prindërve u mbetet vetëm të plotësojnë kërkesat e tyre. Po ashtu është për të ardhur keq gjendja e fëmijëve që bien në batakun e programeve imorale të servirura djallëzisht nga interneti. Heshtja ndaj këtyre realiteteve të dhimbshme është kushtrim i një llogaridhënieje të vështirë para Krijuesit Fuqiplotë.

Burri ka për detyrë ta mbrojë familjen e tij

nga çdo e keqe. Ai duhet t'i mbajë larg anëtarët e familjes nga çdo lidhje, miqësi, vizita apo pushime, programe televizive, libra, gazeta dhe çfarëdolloj botimesh pa nivel që prishin vlerat fetare dhe morale të familjes.

Me pak fjalë, burri duhet ta orientojë familjen e tij për një jetë të devotshme. Por;

PA HARRUAR VETVETEN

Edhe burri duhet të jetë i kujdesshëm në lidhje me kufijtë që ka vendosur feja, dhe nëse nuk është i detyruar, duhet të përpiqet të mos gjendet në ambiente të përziera ku gratë dhe burrat punojnë së bashku. Kjo çështje duhet të

merret në konsideratë në zgjedhjen e arsimit dhe profesionit.

Ata që janë në pozicionin e punëdhënësit duhet të mundohen të mos krijojnë mjedise të përzier pune, dhe nëse është e nevojshme, duhet të organizojë kohë dhe vende të veçanta pune për burra dhe gra.

Në ambientet e punës duhet të shmanget qëndrimi vetëm për vetëm me çdo perso-

nel ndihmës, si psh. sekretare, zëvendëse etj., të gjinisë së kundërt.

Realiteti i sotëm tregon se këto përzgjedhje të gabuara kanë çuar deri në divorce dhe shkatërime të familjeve.

Në hadithin profetik thuhet:

"Kur një burrë qëndron vetëm për vetëm me një grua, i treti në mesin e tyre është shejtani." (Tirmidhî, Radâ, 16/1171; Fiten, 7/2165; Ah-med, I, 18, 26)

Një burrë i mençur dhe i urtë ndërsa shkel në pragun e shtëpisë nuk sjell me vete problemet e punës. Me fjalë të tjera, ai di ta ruajë paqen

dhe harmoninë familjare duke mbajtur larg saj shqetësimet dhe problemet e punës.

Në marrëdhëniet me bashkëshorten dhe fëmijët ai duhet të tregohet falës i gabimeve dhe të metave në lidhje me çështjet e kësaj bote dhe t'u qaset atyre me dhembshuri dhe butësi.

Ai duhet të fshehë nga të gjithë të metat dhe mangësitë e bashkëshortes së tij.

Nga ana tjetër, duhet t'i qaset me seriozitet mangësive dhe neglizhencës së saj në lidhje me çështjet e fesë dhe të mundohet të plotësojë zbrazëtinë e padijes dhe dembelizmit. Në çdo moment ai duhet të jetë i gatshëm të plotësojë mungesën e njohurive fetare të bashkëshortes dhe fëmijëve të tij. Ashtu sikurse mund të kontribuojë vetë në këtë drejtim, mund të përfitojë edhe nga njerëz të ditur dhe të aftë. Këto pra janë ndër detyrat e baballarëve. Në veçanti, ata duhet të jenë të gatshëm t'i edukojnë pasardhësit me një karakter dhe personalitet islam sesa t'u lënë një trashëgimi thjesht materiale.

Brenda ambienteve të familjes, burrat duhet të sillen me butësi, të përdorin fjalë të bukura dhe të hijshme. Ata nuk duhet të sillen me vrazhdësi dhe të qëndrojnë me fytyra të vrenjtura. I Dërguari i Allahut ka thënë:

"Më i miri nga ju është ai i cili sillet më mirë me bashkëshorten e tij." (Tirmidhî, Radâ, 11. Shih edhe: Ebû Dâvûd, Sunnet, 15; Ibn-i Mâxhe, Nikâh, 50)

Burri duhet të konsultohet dhe të marrë mendimin e bashkëshortes së tij në çështjet familjare dhe nuk duhet t'i ngarkojë barra të rënda që tejkalojnë mundësitë e saj. Ai, herë pas here duhet ta ndihmojë bashkëshorten në edukimin e fëmijëve. Sepse fëmijët dhe punët e shtëpisë e lodhin gruan së tepërmi. Kjo e përforcon me tepër lidhjen midis bashkëshortëve duke shtuar mirëkuptimin dhe dashurinë midis tyre.

Ai duhet të lutet për bashkëshorten, në prani dhe në mungesë të saj.

Bashkëshorti nuk duhet të niset në udhëtime të largëta pa dijeninë e bashkëshortes. Po ashtu nuk duhet të sjellë mysafirë të huaj në shtëpi pa dijeninë e saj. Ai nuk duhet t'i kërkojë bashkëshortes të takojë dhe t'i shërbejë njerëzve të huaj (që për të nuk bëjnë pjesë në kategorinë e njerëzve të afërt). Ai duhet ta mbajë familjen e tij larg ambienteve të përziera sa më shumë të jetë e mundur.

SHPËRBLIMI I NJË BABAI TË VIRTYTSHËM

Babai është një diell në qiellin e lumturisë familjare, nëna është një hënë që shkëlqen butësisht dëlirësinë e saj, ndërsa fëmijët janë yjet e atij qielli virtytshëm të bukur si margaritarë.

Një baba i cili me gjithë fuqinë, vullnetin, dijen dhe përvojën e tij i përkushtohet edukimit, mirëqenies dhe të ardhmes së familjes, natyrisht meriton respekt, bindje dhe dashuri. Mosbindja, mosmirënjohja dhe mungesa e respektit ndaj një babai të tillë është tejet e papranueshme.

Për këtë arsye, Profeti ka thënë:

"Kënaqësia e Allahut fshihet në kënaqësinë e prindit, ndërsa dënimi dhe zemërimi i Tij, fshihet në pakënaqësinë dhe zemërimin e prindit." (Tirmidhî, Birr, 3)

Gruaja dhe fëmijët duhet të shprehin përherë respekt dhe nderim ndaj babait si përgjegjësi i parë i familjes. Sepse çdo ditë në mungesë të babait pasohet nga një natë e trishtë. Pesha e vërtetë e tij ndihet shumë më thellë kur ai nuk është më. Kësisoj, duhet t'ua dimë vlerën baballarëve tanë, kur janë ende në mesin tonë, të mundohemi ta fitojmë duanë e tyre, t'i bindemi urdhrave të tyre dhe t'i respektojmë ashtu siç e meritojnë.

Lusim Krijuesin Fuqiplotë t'i dhurojë çdo familjeje islame lumturinë në jetën e dy botëve. Çerdhet familjare të ngritura si djepi i lumturisë në jetën e kësaj bote, qofshin urë lidhëse për lumturinë e përhershme në jetën e përtejme.

Amin!..

Profeti i Dashurisë

— Rashit Kyçyk —

Dashuria është një ndjenjë e pazëvendësueshme për të cilën njeriu dhe njerëzimi ka patur përherë nevojë. Njerëzit e kanë kërkuar dhe për hir të saj janë përballur me shumë vështirësi, dhe me ta gjetur, me ta ndjerë dhe jetuar kanë arritur një lumturi të pafundme.

Dashuria është pika kulminante e pjekurisë së njeriut, pika më e lartë e fesë. Pejgamberi (a.s) është një kulm në formimin individual, ndërsa Islami përbën një kulm në fe. Jo kushdo mund të arrijë në majën më të lartë, por kur e sheh atë, përpiqet të ngrihet deri atje, që pastaj të shuajë etjen nga burimi i atjeshëm dhe të shijojë kënaqësinë që i dhuron jeta.

Çdo gjë që Islami ka sjellë është e mrekullueshme. Kjo sepse ai është feja e fundit dhe çdokush e pranon këtë gjë të mrekullueshme të të qenurit e fundit. Prandaj, Kurani është libri më i mrekullueshëm, ndërsa profeti njeriu më i mrekullueshëm. Rregulli që ka vendosur islami është më i mrekullueshmi. Kjo mrekulli e rregullit mund të vlerësohet duke parë se çdo gjë është në vendin e vet, se nuk ka

hapësirë boshe, se është një sistem që i jep përgjigje çdo shekulli, çdo gjeografie, çdo nevojë të njeriut dhe paralel me të i jep zgjidhje çdo detaji sado të vogël. Ja pra, Islami i është paraqitur njerëzimit si një sistem i mrekullueshëm që ka realizuar të gjitha këto gjëra, të cilat asnjë fe tjetër, asnjë sistem tjetër dhe asnjë epokë tjetër nuk ka mundur ta bëjë. Në gjuhën arabe përdoren 60 fjalë për të shprehur dashurinë dhe pjesa më e madhe e tyre përmenden në Kuran dhe synet. Krijimin e botës dhe vazhdimësinë e saj brenda një rregulli, Islami e sheh të lidhur me dashurinë. Në themel të të gjitha punëve dhe adhurimeve, në plan të parë del dashuria. Madje burimi i çdo frike në Islam është i lidhur me dashurinë. Një besimtar frikësohet dhe tërhiqet se mos e ofendojnë Allahun dhe Pejgamberin dhe se mos sillen në mënyrë të papëlqyeshme ndaj tyre, pasi qëllimi i një besimtari të mirë është të bëhet një rob i mirë që e do Allahu. Prandaj, është mirë të shpëtohet nga çdo gjë që pengon dashurinë dhe të dashuruarin. Prandaj, duhet t'u bindemi urdhrave dhe ndalesave të fesë, haramëve dhe hallalleve. Ndaletat dhe haramet janë shkaqet e mosdashurisë

dhe rezultat i kësaj është humbja e dashurisë dhe dhimbja që mbetet pas.

Në Kuran flitet për shoqëri që e duan Allahun dhe se edhe Allahu i do ata. Ata sillen shumë modestë ndaj besimtarëve dhe me nder ndaj mohuesve. Kush lufton në rrugë të Allahut nuk frikësohet nga asnjë kërcënim dhe është njeri me karakter të fortë. (Maide, 5/54)

Në mesin e atyre që Allahu do numërohen muhsinët, të penduarit dhe të pastruarit nga gjynahet, ata të cilët e respektojnë Allahun e që mbrohen nga të këqijat dhe gjërat e shëmtuara, durimtarët, ata të cilët i mbështeten Allahut dhe të drejtët.

Secili prej tyre përbën një shkallë që nuk është e lehtë për t'u arritur dhe që mund të fitohet vetëm duke u bërë një besimtar i zgjedhur. Atëherë, për t'u bërë një njeri i dashur për Allahun, për të hyrë në mesin e tyre, duhet një përpjekje e madhe, bindje ndaj urdhrave, shmangie nga ndalesat dhe shumë sakrificë.

Besimi është shkalla e parë e dashurisë, pika e parë e referimit. Besimi është baza e njësisë në dashuri, guri themeltar për të shpëtuar nga shirku. Shirku në dashuri është më i madhi i të gjitha shirkeve dhe burimi kryesor i tij. Njësia në dashuri është thelbi i tevhidit. Çdo dashuri legjitime perceptohet mbi këtë bazë. Feja Islame i pranon të gjitha dashuritë legjitime, që janë pjesë përbërëse e dashurisë së Allahut. Pasi dashuria për profetin, për prindërit, për fëmijët janë një urdhër i Allahut. Këto lloj dashurish, ashtu siç nuk mund të dalin para dashurisë ndaj Allahut, nuk mund të jenë as ortak me të.

PEJGAMBERI DHE DASHURIA

Pejgamberi ynë e ka shprehur shumë përmbledhtazi “është Pejgamberi i dashurisë, shkalla më e fundit që mund të arrihet në dashuri, termi më i fundit i përdorur për të shprehur dashurinë është “taabud”, term që shpreh atë shkallë që të bën rob me të drejtë të Zotit. Më tutje vjen shkalla “halil”, e cila shpreh miqësinë e ngushtë e të vërtetë dhe njësinë e plotë në dashuri.

Siç e shprehëm më sipër, Pejgamberi (a.s) është në shkallën më të lartë të robërisë. Robëria është qëllimi i dashurisë së Allahut, shkalla e bindjes ndaj Zotit, shkalla e fundit e përruljes ndaj Tij dhe e dorëzimit me çdo gjë. Robëria është një shkallë që nuk përdoret për askënd tjetër veç Allahut dhe që i përket vetëm Atij. Robëria i bëhet vetëm Allahut. Prandaj, në suren Fatiha, thuhet: “Vetëm

“O Muhamed! Ty të dërguam
vetëm si mëshirë për gjithë
njerëzimin dhe gjithësinë.”

(Enbija, 21/107)

Fjala mëshirë është një term
qetësues për atë që e dëgjon,
të hap shpirtin dhe i jep siguri
bashkëbiseduesit. Kuptimet
që të vijnë fillimisht në
mendje shprehin modestinë,
delikatesën shpirtërore,
mirësinë dhe urtësinë.

Ty të adhurojmë, vetëm Ty të bëjmë robëri” Allahu njofton se çdo gjynah tjetër mund ta falë përveç shirkut në adhurime dhe në robëri. (Nisa, 4/48)

Ajete të ndryshme të Kuranit njoftojnë se pejgamberi ynë është më superior dhe më i ndershmi në shkallën e robërisë. Ja, këto janë shkallët që përcakton Allahu për robërinë e tij:

a) Në postin e përballjes ndaj kundërshtarëve dhe opozitarëve “Ai (All-llahu) është që për juve krijoi gjithçka ka në tokë, pastaj vullnetin e vet ia drejtoi qiellit dhe i bëri ata shtatë qiej. Ai është i Gjithëdijshmi për çdo gjë. “(Bakare, 2/29) b) Në shkallën Isra “Pa të meta është Lartëmadhëria e Atij që robin e Vet e kaloi në një pjesë të natës prej Mesxhidi Haramit (prej Qabes) gjer në Mesxhidi Aksa (Bejti Mukaddes), rrethinën e të cilës Ne e kemi bekuar, (ia bëmë këtë udhëtim) për t'i treguar atij disa nga argumentet Tona. Vërtetë, Ai është dëgjuesi (i fjalëve të Muhamedit), pamësi (i punëve të Muhammedit).” (Isra, 17/1)

c) Në postin e ftuesit “Dhe se kur u ngrit robi i All-llahut ta adhurojë Atë, ata (xhinët ose idhujtarët) gati hipnin njëri mbi tjetërin për të dëgjuar.” (Xhin, 72/19)

Këto ajete tregojnë përparësinë e pejgamberit në robëri, shkallën sipërore dhe postin e nderit në këtë botë dhe në ahiret.

Sipas një transmetimi të saktë, ata që kërkojnë ndërmjetësim në ditën e gjykimit sillen tek të gjithë pejgamberët e mëdhenj, duke filluar që nga Ademi. Në fund, kur vijnë tek Isaja (a.s.), atyre u thonë

- Shkoni tek Muhamedi (a.s.), tek robi të cilit i janë falur të gjitha gabimet e kaluara. Fakti që Isaja e kujton Pejgamberin me cilësinë e “Robit” është shumë domethënëse, pasi e cekëm pak më parë se sa e vështirë është të arrish në këtë post. Patën thënë se profeti ynë për të cilin besojmë se ka synuar t’u mësojë njerëzve rëndësinë e robërisë nëpërmjet konceptimit madje edhe të emrave, ka qenë nga ata që i kanë kushtuar Allahut emra të tillë si Abdullah, Abdurrahman.

Cilësia tjetër e lartpërmendur “halil” i është dhënë dy personave në botë. Ibrahimit (a.s) dhe Muhamedit (a.s) Halil është ai, dashuria dhe miqësia e ngushtë e së cilit i përket vetëm Allahut që do. Në zemrën e tij nuk ka vend për asgjë tjetër përveç dashurisë për Të. Nisur nga kjo, nuk pranon të jetë ortak me askënd tjetër. Allahu thotë “Allahu e bëri mik të ngushtë Ibrahimin” (Nisa, 4/125) Pejgamberi (a.s) ka thënë: “Allahu më bëri mik të ngushtë siç bëri edhe Ibrahimin”.

Temat e dashurisë të përcaktuara në Kuran në njohjen e profetit.

Në prezantimin e Pejgamberit duke numëruar cilësitë e Tij, Kurani zgjedh fjalë mjaft kuptimplote, delikate, tërheqëse, të cilat lënë gjurmë dhe plot dashuri në mendjen dhe shpirtin e njeriut. Kam përshtypjen se është e mjaftueshme të ceknim vetëm disa prej tyre:

1. “O Muhamed! Ty të dërguam vetëm si mëshirë për gjithë njerëzimin dhe gjithësinë.” (Enbija, 21/107) Fjala mëshirë është një term qetësues për atë që e dëgjon, të hap shpirtin dhe i jep siguri bashkëbiseduesit. Kuptimet që të vijnë fillimisht në mendje shprehin modestinë, delikatesën shpirtërore, mirësinë dhe urtësinë. Ka shumë ajete në të cilat janë përdorur këto kuptime. Prezantimi i të dërguarit të Allahut me këto cilësi ka si synim edhe besimtarët dhe jobesimtarët. Pasi mëshira përfshin të gjitha qeniet. Prandaj, edhe në ajet është thënë: “Mëshirë për gjithë botët” Të duket sikur islami është një rrebesh mëshire që bie çdo çast në tokë, ndërsa pejgamberi i dërguari i mëshirës.

2. “O Muhamed! Ne të dërguam ty vetëm si

lajmëtar dhe këshillues për gjithë njerëzit.” (Sebe, 34/28). Ky fakt përsëritet edhe në ajetet të tjera. Imazhi që lënë në mendjen e njeriut fjalët Lajmëtar dhe paralajmërues, janë të lidhura me njëra-tjetrën, janë përmbledhëse, janë shmangëse të rreziqeve dhe pritëse. Gjithashtu, ato kanë edhe anët e tyre dashamirëse dhe një zgjim të ndjenjës së respektit. Dallimi i këtij ajeti nga ajetet e tjera, është se ky përcaktohet me shprehjen “të gjithë njerëzimit” “Ditën që e takojnë Atë (Zotin), përshëndetja e tyre është Selam (paqe) dhe për ta ka përgatitur shpërblim të mirë. O ti Pejgamber, Ne të dërguam ty dëshmuar, lajmëtar përgëzues dhe qortues” (Ahzap, 33/44-45). Secila nga këto cilësi janë tërheqëse dhe influencuese për njeriun.

3. Thuaj (Muhammed): “O ju njerëz! Unë jam i dërguari i Allahut tek të gjithë ju” (A’raf, 7/158) Të qenët i dërguar “për gjithë njerëzit”, cilësi kjo e përcaktuar në Kuran, është një tipar që i përket vetëm të dërguarit mes pejgamberëve të tjerë. Kjo pasi pejgamberët e tjerë janë dërguar me gjuhën e vetë popujve dhe vetë popujve të tyre. Këtë të vërtetë e mësojmë nga Kurani (Ibrahim, 14/4) Të qenët i dërguari i Allahut, dërguar për gjithë njerëzit, do të thotë të mbartësh një mesazh universal për mbarë rruzullin tokësor. Ky mesazh është jetëdhënës për secilin dhe i është drejtuar gjithë njerëzisë. Natyrisht që ky mesazh është Kurani. I dërguari që u ka përcjellë këtë mesazh gjithë njerëzve në mbarë botën, është një i dërguar i cili e ka lexuar atë, e ka shpallur, e ka kuptuar e ka jetuar dhe e ka praktikuar. Nisur nga këto tipare, ajeti në vijim ka shumë rëndësi: “Thuaj: Nëse e doni All-llahun, atëherë ejani pas meje që All-llahu të ju dojë, t’ju falë mëkatet tuaja, sepse All-llahu është që fal shumë, mëshiron shumë.” (Al-I Imran, 3/31) “Ju e kishit shembullin më të lartë në të dërguarin e All-llahut, kuptohet, ai që shpreson në shpërblimin e All-llahut në botën tjetër, ai që atë shpresë e shoqëron duke e përmendur shumë shpesh All-llahun.” (Ahzap, 33/21)

Këto janë disa nga veçoritë dhe tiparet dalluese të pafundme të Pejgamberi të dashurisë. Pasi Allahu i Lartmadhëruar të gjitha veçoritë e krijimit i ka

mbledhur tek Ai. Të gjithë superioritetet e kësaj bote dhe të ahiretit i janë dhënë të dërguarit të Allahut. Cilësitë e tij lidhur me dashurinë janë aq të gjera, sa që nuk mjafton një shkrim, por duhet një libër i tëri për t'u përshkruar.

Nga dritarja e Kuranit

I dashuri i Allahut i krijuar për dashurinë e tokës dhe të qiellit... Habibullah... I dërguari i fundit i Allahut... "Hatemun-Nebijj", më i bukur nga ata që ka krijuar Zoti. Atëherë s'ka nevojë për shumë fjalë... Le ta shohim nga dritarja e Kuranit:

*Zoti mori fjalën nga pejgamberët e tjerë për Pejgamberin e dashur. Allahu ka marrë fjalën nga pejgamberët që ata ta besonin, t'u bindeshin dhe ta ndihmonin. Falë Zotit u dhashë libër dhe urtësi, do vijë një pejgamber që t'u vërtetojë atë ç'keni, atij do t'i besoni patjetër dhe do ta ndihmoni, a e pranuat këtë akt? E besuam, patëm thënë dhe e dëshmuam. Unë jam dëshmitar së bashku me ju (Al-I Imran, 81)

* Në librat e ardhur më parë ka njoftuar cilësitë e Tij

* Kur u japim libër atyre, e njohin Muhamedin siç njohin bijtë e tij. Megjithëkëtë, një grup prej tyre të vetëdijshëm e fshehin këtë të vërtetë. (Bakare, 146)

* Zoti e ka krijuar atë si myslimanin e parë (Zumer, 12; En'am, 164) të fundit e pejgamberëve (Ahzap, 40) "Ne të zbritëm Ty vetëm si mëshirë për botët" (Enbija, 107) duke e prezantuar si të tillë e ka prezantuar edhe si profet të Mëshirës dhe të Dhembshurisë (Tevbe, 128)

* Ai është dërguar për gjithë njerëzimin, nëpërmjet ajetit "Ne nuk të dërguam ty ndryshe vetëm se për të gjithë njerëzit, myzhdedhënës dhe tërheqës i vërejtjes, por shumica e njerëzve nuk e dinë." (Sebe, 28) Ai vë në dukje se profetësia përfshin gjithë njerëzimin, dhe duke thënë "Po All-llahu nuk do t'i dënojë ata, derisa ti (Muhammed) je në mesin e tyre dhe All-llahu nuk do t'i dënojë, derisa ata kërkojnë falje (istigfarë)." (Enfal, 33) e ka bërë atë për bashkësinë një burim sigurie ndaj fatkeqësive dhe rreziqeve.

* Zoti është betuar në jetën e tij (Hixhr, 72) dhe në qytetin e tij (Beled, 1-2) e ka ndaluar ta thërrasim atë me emër, (Nur, 63) e ka këshilluar të jetë i sjellshëm dhe mos ta nxjerrë zërin më shumë se të tjerët (Huxhurat, 3), duke na mësuar kështu edhe edukatën e mirë.

* E ka cilësuar atë si një kandil përherë ndriçues (Nisa, 80), i ka njoftuar besimtarët se duhet të jetë më i dashur se vetja e tyre, ndërsa gratë e tij janë nënat e besimtarëve (Ahzap, 6)

* Bindjen ndaj Tij e ka shpallur si bindje ndaj Zotit (Nisa, 80), përlulen ndaj Tij si përlule ndaj Zotit, (Fetih, 10) fitimi i dashurisë ndaj Allahut arrihet vetëm me bindje ndaj tij dhe kështu edhe gjynahet tona do të falen (Al-I Imran, 31) Madje ka theksuar se besimi nuk mund të pranohet pa të dhe nëpërmjet ajetit "O ju që besuat! Besoni Allahun dhe të dërguarin e Tij!" (Nisa, 136), ka theksuar se besimi ndaj Allahut bëhet bashkë me besimin ndaj Tij.

* Allahu dhe melekët i kanë dërguar përherë salate dhe selame, duke urdhëruar edhe besimtarët që t'i dërgojnë vazhdimisht salate dhe selame. (Ahzap, 56) Për të dhe atë që i është zbritur, janë të mjaftueshëm Allahu dhe melekët (Nisa, 166), thënë ndryshe shpallja është vulosur.

* Ka dëshiruar nga njerëzit të mos jenë të pavetëdijshëm, pasi atë e ka bërë një shembull shumë të mirë për ne (Ahzap, 21). Kush insiston t'i dalë kundër, do të turpërohen si ata të mëparshmit (Muxhadele, 5). Këta janë më të poshtërit (Muxhadele, 20). Si dënim për ta do jetë zjarri i xhehenemit (Xhin, 23)

*Duke njoftuar besimtarët se nuk mund ta duan dikë që e ka bërë armik Allahun dhe pejgamberin, qofshin këto babai, biri apo farefisnia (Muxhadele, 22), që duhet të frikësohemi nga Allahu e t'i besojmë profetit dhe mëshirës së tij (Hadid, 28), na mëson se duhet t'i bindemi plotësisht profetit të mëshirës dhe ta plotësojmë veten me dashurinë për të.

Zoti na bëftë prej atyre robërve të cilët u janë dorëzuar të dërguarit dhe që mundohen të jenë pjesë e bashkësisë së tij. Amin!

ÇFARË MUND TË BËNI

për 5 minuta

— Nesrin Kaja —

Është detyrë e çdo myslimani që ta njohë dhe ta kuptojë rëndësinë e kohës, sepse ne u krijuam që ta adhurojmë Allahun dhe jo të përpiqemi ta vrasim kohën apo monotoninë me gjëra që nuk kanë përfitim. Njerëzit gëzohem me ditët që i kalojnë dhe nuk e mendojnë që në këto ditë të mbaruara, mbaron ngapak edhe jeta e tyre. Dijetari Hasan Basriu ka thënë: Çdo ditë që vjen i thotë birit të Ademit: “Unë jam dita e re, dëshmitare për veprat e tua. Nëse shkoj, kurrë nuk kthehem. Vepro çfarë të duash, lë pas dore çfarë të dëshirosh. Dije se ajo kohë që ka ikur, kurrë nuk do të të kthehet.

Koha e njeriut është dhuratë, sprovë dhe mëkat. Kush e kalon kohën në adhurim, le ta falënderojë Allahun, kush e kalon kohën në mëkat, le të pendohet. Kush e kalon kohën me një sprovë, le të kënaqet me caktimin e Allahut dhe të durojë.

Çudi sa të gjata janë dy orë të kaluara në xhami, e sa të shkurtra janë kur shohim ndonjë film! Çudi si gëzohemi kur loja e futbollit zgjatet dhe ankohemi kur teravia gjatë Ramazanit është më e gjatë se sa zakonisht! Çudi sa e rëndë është të lexohet një ajet në Kuran, dhe sa e lehtë është të lexohen disa gazeta apo revista rresht, brenda ditës!

Shumica e njerëzve e shpërdorojnë kohën, dhe kështu janë të privuar nga ky nimet, në mënyrën që nga jeta dhe koha e tyre të përfitojnë Ahiretin. Shumë njerëz e harxhojnë kohën dhe jetën e tyre për diçka që nuk u sjell dobi. Ata harrojnë që çdo minutë dhe çdo çast i kaluar nga jeta e tyre, i sjell më afër varrit dhe vdekjes dhe i largon nga kjo botë.

Në Kuran thuhet: “Kur ndonjërit prej tyre i vjen vdekja, ai thotë: O Zoti im, më kthe, që të bëj vepra të mira e të kompensoj atë që lëshova! Kurrsesi (kthim nuk ka), e kjo është vetëm fjalë që e thotë ai, e ata kanë para tyre një perde deri në ditën kur ringjallen” (Muminun, 99-100). “Pasha kohën! Nuk ka dyshim që njeriu është në humbje të plotë, përveç atyre që besojnë dhe punojnë mirësi e drejtësi dhe që këshillojnë njëri-tjetrin për të vërtetën dhe që e këshillojnë njëri-tjetrin me durim.” (Asr 1-3)

Resulullahu (a.s.) ka thënë: “Shfrytëzoni pesë gjëra para se të vijnë pesë të tjera. Shfrytëzo rininë para pleqësisë, jetën para vdekjes, kohën e lirë para se të jesh i zënë, shëndetin para se të sëmuresh, pasurinë para varfërisë.”

Transmetohet nga Ebu Hurejra se Profeti (a.s.) ka thënë: “Mosha e umetit tim, qëndron ndërmjet të gjashtëdhjetave dhe shtatëdhjetave, të paktët do ta kalojnë atë “(Tirmidhiu, Ibn Maxhe). Po e marrim moshën e Profetit (a.s.) i cili jetoi gjashtëdhjetë e tre vjet, si moshë mesatare të umetit, për të parë se sa kohë humbasin njerëzit në përgjithësi. Sipas një llogaritjeje të thjeshtë; një njeri i cili jeton gjashtëdhjetë e tre vjet, i cili punon tetë orë çdo ditë, ai njëzet e një vjet vetëm ka punuar. Nëse fle tetë orë në ditë, ai ka fjetur njëzet e një vjet të jetës së tij. Ndërkohë njeriu deri në moshën dhjetë apo trembëdhjetë vjeçare (moshë kur arrin pubertetin) nuk është i detyruar t’i praktikojë ligjet e Allahut. Nga gjashtëdhjetë e tri vjet po t’i heqim njëzet e një vjet punë, njëzet e një vjet gjumë, dhe dhjetë vite që nuk ke arritur moshën madhore mbesin njëmbëdhjetë vite. Po veprimtaritë tona të përditshme sa kohë na humbasin? E sa kohë nga jeta jonë na mbetka për ta shfrytëzuar në rrugë të Allahut? E atëherë pse për kaq pak kohë ta humbasim Xhenetin?!

I dërguari i Allahut ka thënë: “Kush e do dynjanë e tij, dëmton ahiretin e tij dhe kush e do Ahiretin, dëmton dynjanë e tij. Jepini përparësi asaj që mbetet ndaj asaj që zhduket”.

Allahu i Madhëruar në Kuran e mëson profetin e Tij të lutet me fjalët: “Namazi im, kurbani im, jeta ime dhe vdekja ime janë thjesht për Allahun, Zotin e botëve.”

Ja disa mënyra nëpërmjet të cilave do fitosh një numër shumë të madh sevapesh vetëm në pak minuta:

- Duhet ta dish se Kurani është libri i vetëm, prej të cilit fiton dhjetë sevape nëse e lexon një shkronjë nga ai. A nuk mundesh t’i marrësh disa minuta nga dita jote dhe të lexosh disa rreshta në librin e Allahut dhe të mendosh për të? Ebu Hurejra (r.a.) transmeton se e ka dëgjuar të Dërguarin e Allahut duke thënë:

“Lexoni Kuranin se ai do t’ju bëjë shefaat (ndërmjetësim) ditën e Gjykimit për ata që e kanë lexuar”. Gjithashtu Muhamedi (a.s.) ka thënë: “Kush lexon një shkronjë nga libri i Allahut, ka një sevap i cili vlerësohet dhjetë herë. Dhe unë nuk them se Elif, Lam, Mim, është një shkronjë; Elif është një shkronjë, Lam është një shkronjë dhe Mim është një shkronjë”. (Transmeton Tirmidhiu dhe Darimi).

- Sureja Fatiha është sureja më e fuqishme në Kuran.

Edu Said ibn Mualaa (r.a.) transmeton se kur i dërguari i Allahut (a.s.) ka dashur të dalë nga xha-

mia, e ka kapur për dore dhe i ka thënë: A ta mësoj suren më të fuqishme në Kuran para se të dalësh nga xhamia? Për shkak të namazeve që i falem kaloi një kohë dhe unë e pyeta: O i Dërguari i Allahut, ti the se do të më mësoje suren më të fuqishme. Ai (a.s.) tha: Është Fatiha. Janë shtatë methani (ajetet që përsëriten shpesh) dhe thelbi i Kuranit që më është shpallur mua. (Buhariu).

- Sipas një transmetimi të Buhariut, Profeti (a.s.) i pyeti sahabët e tij: A nuk jeni në gjendje ta lexoni një të tretën e Kuranit për një natë? Pasi kjo iu duk e rëndë atyre thanë: O i Dërguari i Allahu, kush nga ne mund ta bëjë këtë? Ai, (a.s.) tha: kjo sure “Thuaj, Ai Allahu është një... është e njëjtë me një të tretën e Kuranit”.

- O Allah, fali besimtarët dhe besimtare.

Ubade ibnu Samit (r.a.) ka thënë: E kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut të thotë: “Kush kërkon falje për besimtarët dhe besimtare me fjalët “Allahumme fagfirli ve muminin vel mucinat” fiton një shpërblim për çdo besimtar dhe çdo besimtare”.

Dhe mendo që sipas statistikave ekzistojnë 1,5 miliardë myslimanë në të gjithë botën.

- Ebu Hurejra (r.a.) transmeton se Profeti (a.s.) ka thënë: “Kush thotë *“La ilahe ilallahu vahdehu la sherike leh, lehul mulku ve lehul hamdu ve huve ala kul-li shejin kadir* (S’ka të adhuroar tjetër me të drejtë përveç Allahut, Një dhe i Pashoq, Atij i takon sundimi dhe falënderimi, Ai është i plotfuqishëm mbi çdo send) 100 herë në ditë, ka shpërblimin sikur t’i kishte liru ardhjetë rob, atij i shkruhen dhjetë të mira, i fshihen dhjetë gjynahe dhe është i mbrojtur nga djalli deri në mbrëmje. Askush nuk ka vepruar më mirë se ky person, me përjashtim të atij që ka vepruar më tepër.” (Buhariu dhe Muslimi)

“Kush thotë në mëngjes dhe në mbrëmje 100 herë Subhanallah është sikur të kishte shkruar dhjetë herë në haxh dhe kush thotë në mëngjes dhe në mbrëmje 100 herë Elhamdulillah është sikur t’i kishte përgatitur 100 kuaj dhe t’i kishte dërguar në rrugën e Allahut. Kush thotë në mëngjes dhe në mbrëmje 100 herë La ilahe ilallah është sikur t’i kishte liru ardhjetë robër, kush thotë në mëngjes dhe në mbrëmje 100 herë Allahu ekber askush nuk do të vijë me diçka më të vlefshme se ky, përveç atij që ka thënë si ky apo më tepër.” (Tirmidhi)

Një dua për dhjetë sekonda, e cila është përmbledhe e të gjitha duave.

Ebu Uamama (r.a.) transmeton: I Dërguari i Allahut thoshte dua të ndryshme, prej të cilave nuk e mësuam asnjërën përmendësh, kështu i thamë: O i Dërguari i Allahut, t’i ke thënë plot dua nga të cilat nuk mësuam asnjërën përmendësh. Ai tha: A doni tju tregoj se çfarë përmbajnë të gjitha këto? Lutuni: O Allahu im, kërkoj prej teje çdo të mirë që e ka

kërkuar prej teje pejgamberi yt Muhamedi (a.s.), dhe kërkoi strehim prej Teje nga çdo e keqe nga e cila ka kërkuar strehim pejgamberi yt Muhamedi (a.s.) Ti je i vetmi ndihma e të cilit kërkohet, Ai që (atë që dëshirojmë) na jep. S'ka mundësi e fuqi vetëm se me Allahun". (Tirmidhi)

-Umer ibnul Khatabi (r.a.) transmeton se i Dërguari i Allahut, ka thënë: "Kush merr abdest mirë dhe thotë: Dëshmoj se nuk ka të adhuruar tjetër me të drejtë përveç Allahut, i Cili nuk ka shok, dhe dëshmoj se Muhamedi është rob i dhe i dërguari i Tij. O Allah, më bëj nga ata që pendohen dhe pastrohen", këtij i hapen tetë dyert e Xhenetit dhe hyn nga ajo derë që do." (Tirmidhi).

Duhet ta dini se i Dërguari i Allahut (a.s.) ka thënë se ndërmjet njerit skaj të derës së Xhenetit dhe skajit tjetër, janë dyzet vjet.

-Ebu Hurejra (r.a.) transmeton: "Erdhën muhaxhirët e varfër te profeti Muhamed (a.s.) dhe thanë: O i Dërguari i Allahut, vetëm të pasurit e kanë fituar shkallën më të lartë (në Xhenet) dhe gëzimin e përherëshëm, (sepse) ata falen po ashtu si ne, agjërojnë po ashtu si ne, ata japin sadaka dhe ne jo, ata lirojnë skllavër dhe ne jo. Këtu i Dërguari i Allahut (a.s.) tha: "A t'ju mësoj diçka me të cilën do të arrini përparësinë e atyre që janë para jush, me të cilën do tua kaloni dhe atyre që vijnë pas jush, e me të cilën askush nuk do të jetë më i mirë se ju, përveç nëse e thonë si ju?" Ata thanë: Sigurisht o i Dërguari i Allahut. Ai (a.s.) tha:

"Madhërojeni Allahun (Subhanallah), falënderojeni (Elhamdulillah) Atë dhe madhërojeni (Allahu ekber) tridhjetë e tre herë pas çdo namazi". (Buhari dhe Muslim) Ebi Umama (r.a.) transmeton se i Dërguari i Allahut (a.s.) ka thënë: "Kush e lexon ajetul Kursinë pas çdo namazi farz, asgjë nuk e pengon që të hyjë në Xhenet, përveç momentit të vdekjes që nuk i ka ardhur ende."

Enes ibn Malik (r.a.) transmeton se i Dërguari i Allahut (a.s.) ka thënë: "Allahu është i kënaqur me robin e tij, i cili pasi të hajë ushqim dhe të pijë, e falënderon Allahun (me elhamdulillah)."

Shedad ibn Avs (r.a.) ka thënë se i dërguari i Allahut i ka thënë: "Duaja më e mirë e robit të Allahut për të kërkuar falje është: "O Allah, Ti je Zoti im, nuk ka të adhuruar tjetër përveç teje, Ti më ke krijuar dhe unë jam rob i yt, do të qëndroj besnik ndaj marrëveshjes dhe premtimit Tënd, sa të kem mundësi; kërkoi mbrojtjen tënde nga e keqja që kam vepruar, unë jam mirënjohës ndaj dhuntive të tua, i pranoj gjynahet e mia, prandaj më fal, ngaqë gjynahet nuk i fal askush tjetër përveç teje". Kush e thotë këtë në mbrëmje, po ashtu edhe në mëngjes, duke qenë i bindur në të dhe vdes po atë natë, do të jetë prej banorëve të Xhenetit. (Buhariu)

-Kur biri i Ademit e lexon suren Sexhde, shejtani largohet duke qarë dhe thotë: "O i mjeri unë! Birit të Ademit iu urdhërua të bëjë sexhde dhe ai e bëri, për këtë ai do të fitojë Xhenetin. Mua m'u urdhërua të bëj sexhde dhe unë e refuzova dhe për këtë do të fitoj Xhehenemin. (Muslimi)

-Sad ibn Ebi Vekas (r.a.) transmeton se i Dërguari i Allahut (a.s.) ka thënë: "Kush e dëgjon ezanin dhe thotë: "Ve ene eshhedu en la ilahe ilallahu vahdehu la sherike leh, ve enne Muhameden abduhu ve resuluhi, redijtu bil-lahi Rabben ve bi Muhamedin resulan ve bil islami dinen" (Edhe unë dëshmoj se nuk ka të adhuruar tjetër përveç Allahut Një dhe i pashoq dhe se Muhamedi (a.s.) është rob dhe i dërguari i Allahut; jam i kënaqur me Allahun për Zot, me Muhamedin për pejgamber dhe me Islamin për fe) do t'i falen gjynahet". (Muslimi)

-Allahu i madhëruar thotë në Kuran: "Është e vërtetë se Allahu dhe engjëjt e tij e mëshirojnë pejgamberin me adhurim. O ju që keni besuar, madhërojeni pra atë (duke rënë salavat) dhe përshëndeteni me selam (Ahzab, 56). Abdullah ibn Amr ibn As (r.a.) transmeton që i Dërguari i Allahut (a.s.) ka thënë: "Kush e lut Allahun të më bekojë mua, Allahu e bekon atë dhjetë herë. "(Muslimi). Në një version tjetër nga imam Ahmed dhe Nesaiu, thuhet edhe kjo shtesë: "...dhe i falen dhjetë gjynahe, si dhe ngrihet dhjetë shkallë." (në Sahihun e Ibn Hibanit)

Koha është mosha e njerëzve dhe gjëja më e çmuar të cilën njeriu, në veçanti myslimani duhet ta ruajë nga mospërfillja. I mençuri e ruan kohën e tij dhe nuk e humb atë duke bërë vepra të këqija që e dëmtojnë. Ai e përdor kohën e tij duke u munduar të bëjë vepra të mira që e kënaqin Allahun dhe i bëjnë dobi si këtij, ashtu edhe të tjerëve, si në këtë botë, po ashtu edhe në tjetrën.

Në çdo minutë të jetës tënde mundesh të vendosësh një tullë të pallatit tënd në Xhenet.

Prandaj mundohu zellshëm të fitosh dinjitetin tënd, mirëpo duhet që të mposhtësh nefsin. Ndërto një mur mbrojtës ndërmjet teje dhe lojës së jetës. Për një minutë mundesh të fitosh shumë sevape, të mësosh më shumë përmendësh, të ngresh shkallën tënde në Xhenet dhe t'i shlyesh gjynahet...

Kjo minutë mund të sjellë dobi ditën e llogarisë, nëse ti e shfrytëzon.

Duhet të dish se këto vepra nuk të kërkojnë shumë punë, nuk të mundojnë, këto vepra mundesh t'i kryesh në çdo gjendje. Veprat e mira janë shkak për kryesore për të qenë i lumtur në këtë botë dhe në botën tjetër, si dhe për të larguar brengat dhe mërzitë.

Kriza e vëllazërisë

— Sami Byjykejnak —

Po jetojmë në një botë që po globalizohet. Kjo botë ka ardhur në atë gjendje, saqë një ngjarje që mund të ndodhë në skajin më të largët të saj, merret vesh brenda sekondave në çdo vend. Menjëherë njoftohemi për çdo gjë që mund të ndodhë edhe në vende banimi që ndoshta asnjëherë nuk ua kemi dëgjuar emrin. Sigurisht se të njoftuarit i ngarkon një përgjegjësi madhështore njeriut. Me dashje apo pa dashje, jeni të detyruar të reagoni kundrejt një lajmi që dëgjoni. Nëse ngjarja e dëgjuar ka ndodhur në shoqëritë myslimane, atëherë myslimanit i ngarkon një përgjegjësi edhe më të madhe, sepse, nëse myslimani njoftohet për gjendjen e vëllait të tij, me dashje apo pa dashje, e ndjen në botën e brendshme të tij nevojën për t'i dhënë mbështetje materiale dhe shpirtërore atij. Kjo ndjenjë është një përgjegjësi që ia ngarkojnë vlerat të cilat i posedon. Nëse jeni i njoftuar, do të thotë se jeni përgjegjës. Prandaj nuk mund të rrini pa reaguar. Gjithashtu nuk mund të thoni: Ç'më duhet mua? Le t'ia zgjasë dorën kush të

dojë... Ja pra, vlerat që i mbartni, ua ngarkojnë këtë ndjeshmëri. Për shembull, Ebu'l-Hasan el-Harakani, i cili ka jetuar në shekullin e njëmbëdhjetë, e ka ndjerë aq shumë këtë përgjegjësi në botën e tij të brendshme saqë ka thënë:

“Nëse i ngulet një gjemb në gisht dikujt nga Turkmënistanit e deri në Sham, ai gjemb është ngulur në gishtin tim. Nëse dikujt i vritet këmba në ndonjë gur, ai gur ka vlarë këmbën time. Unë e ndiej dhimbjen e saj. Nëse në një zemër ka dëshpërim, ajo zemër është zemra ime.” Ebu'l-Hasan el-Harakani e shpjegoi në këtë mënyrë përgjegjësinë që të njoftuarit i ngarkon myslimanit. Ndërkohë, ai e shndërroi edhe në mënyrë jetese atë që tha më sipër.

Po ashtu, edhe miku i Zotit (xh.xh.), Mevlana, i cili jetoi në shekullin e trembëdhjetë, e shprehu me të njëjtën ndjeshmëri përgjegjësinë që ia ngarkon myslimanit të informuarit rreth hallit të një vëllai mysliman duke thënë: “Nëse në këtë botë mërdhin

qoftë edhe një mysliman i vetëm, nuk ke të drejtë të ngrohesh. Unë e di se në këtë botë ka besimtarë që mërdhijnë. Prandaj, unë tashmë nuk ngrohem!..”

Këtë ndjeshmëri miqve të Zotit nuk ua dha asgjë tjetër përveç Kuranit Fisnik dhe Sunetit, të cilët janë dy burimet kryesore të Islamit. Allahu Teala thotë në Kuranin Famëlartë:

“Në të vërtetë, besimtarët janë vëllezër...” (Huxhurat, 10)

“Ata i ushqejnë të varfrit, jetimët dhe të zënët rob edhe pse vetë janë nevojtarë duke thënë: “Ne ju ushqejmë vetëm për hir të Zotit. Për këtë, nuk duam shpërblim e as falënderim! Ne i frikësohemi Zotit tonë në një Ditë të ashpër, që do t’i bëjë fytyrat të jenë të vrenjtura.” (Insan, 8-10)

“Vërtet, Allahu i do ata që luftojnë në rrugën e Tij, të radhitur si të ishin një ndërtesë solide.” (Saf, 4)

Ndërsa i Dërguari i Allahut, paqja dhe shpëtimi i Allahut qoftë mbi të, ka thënë:

“Do t’i shohësh besimtarët se janë si një trup i vetëm në dhembshuri ndaj njëri-tjetrit, në dashuri ndaj njëri-tjetrit dhe në butësi ndaj njëri-tjetrit. Kur një organ i këtij trupi ndjen dhimbje, edhe organet e tjera ngelin pa gjumë dhe e ndjejnë duke u përpëlitur vuajtjen e tij.” (Muslim, Birr, 66.)

“Dashuria Ime është për ata që e duan njëri-tjetrin për hirin Tim, për ata që e nderojnë njëri-tjetrin për hirin Tim, për ata që i besojnë me sinqeritet dhe bëhen miq me njëri-tjetrin për hirin Tim, për ata që nuk i shkëpusin lidhjet me të afërmit dhe miqtë e tyre dhe për ata që e vizitojnë njëri-tjetrin për hirin tim.” (Ahmed, Musned, V, 225.)

“Myslimani është vëlla i myslimanit. Atij nuk i bën padrejtësi. Atë nuk e dorëzon te armiku. Atij që ia plotëson një nevojë një vëllai mysliman, edhe Allahu ia plotëson një nevojë. Atij që i heq një vështirësi një vëllai mysliman, edhe Allahu ia heq një vështirësi.” (Buhari, Mezalim, 3.)

Brenda kornizës së këtyre ajeteve dhe haditheve fisnike, sahabët e të Dërguarit të Allahut, alejhi’s-selam, të cilët ishin marrësit e parë të këtyre ajeteve dhe haditheve, gjithmonë janë bërë pjesë në hallet e vëllezërve të tyre besimtarë. Kjo gjendje ishte aq evidente sa që historia nuk ka treguar skena vëllazërie të tjera të ngjashme me ato që shfaqën sahabët. Shembujt më të bukur të bashkimit me njëri-tjetrin, të zgjidhjes së halleve të njëri-tjetrit dhe të forcimit të marrëdhënieve me njëri-tjetrin, janë situatë nga kjo periudhë e mrekullueshme e historisë dhe kanë arri-

tur deri në ditët e sotme. Sipas të dhënave që japin literaturat islame, muhaxhirët, të cilët e nxorën në pah sinqeritetin e tyre duke emigruar pa e kthyer kokën pas për shtëpitë, sistemin, punët dhe dyqanet që i lanë në Mekë për të shfaqur një sakrificë madhështore për hir të fesë dhe për hir të zbatimit të saj në mënyrën më të lehtë dhe ensarët, të cilët i mbrojtën muhaxhirët duke shfaqur një bujari madhështore kur ndanë me ata shtëpitë, kafshët, dyqanet, vreshtat dhe bahçet duke treguar një shembull të pashoq dhe të pangjashëm vëllazërie, kanë shfaqur një shembull vëllazërie madhështore që nuk do të vjetrohet deri në Kiamet për këtë umet.

Përballë kësaj bujarie madhështore, edhe muhaxhirët asnjëherë nuk u sollën si shfrytëzues, por punuan dhe nuk reshtën së përpjekuri. Në sajë të këtyre përpjekjeve, Allahu Teala u dha edhe më shumë mirësi se ato që lanë në Mekë. Ajeti i shtatëdhjetë e katërt i sures Enfal e tregon qartë këtë:

“Ata që besojnë, mërgojnë e luftojnë për çështjen e Allahut dhe ata që u japin strehim atyre e i ndihmojnë, pa dyshim, janë besimtarë të vërtetë; për ta ka falje dhe shpërblim bujar.”

Këto që thamë më lart nuk tregojnë një vëllazëri të thatë që është përjetuar në një peridudhë të historisë që ka marrë fund. Prandaj, siç ka pasur rëndësi kjo vëllazëri para shumë shekujsh, siç e ka injektuar ajo vetëdijen e saj te Ebu’l-Hasan el-Harakani dhe Mevlana Xhelaleddin Rumi dhe i ka bërë të shfaqin një sjellje e qëndrim të tillë, edhe sot duhet të përjetohen këto skena vëllazërie, sepse vëllazëria në fe është një domosdoshmëri e të qenët mysliman. Ajetet dhe hadithet fisnike që e tregojnë dhe e lavdërojnë këtë vëllazëri ndërmjet muhaxhirëve dhe ensarëve, asnjëherë nuk e kanë pasur qëllimin që kjo të ngelet si një ngjarje historike, por përkundrazi, ato synojnë që besimtarët gjithmonë të vazhdojnë t’i shfaqin këto shembuj vëllazërie përderisa të ekzistojë aventura e jetës së njerëzimit.

Sot kjo vëllazëri duhet të jetë rendi i ditës sonë, sepse pozita e vendit tonë, si rezultat i luftërave civile në shtetet fqinje dhe cilësisë së mbrojtjes së të tjerëve që e ka pasur përgjatë gjithë historisë, njerëzit me ngjyra dhe raca të ndryshme, pra vëllezërit tanë myslimanë po dynden drejt nesh. Rreth dy milion e gjysmë sirianë po përpiqen ta vazhdojnë jetën e tyre në çdo krahinë të vendit tonë. Kur i shikon ata, njeriu e ka të pamundur të mos e kuptojë se sa mirësi e madhe është atdheu. Kur vendet e këtyre vëllezërve tanë nuk ishin në gjendje lufte civile,

të gjitha ata e kishin një detyrë shoqërore. Dikush ka qenë imam dhe dikush tjetër ka qenë myezin. Dikush ka qenë inxhinier, dikush tjetër ka qenë mjek dhe dikush tjetër ka qenë personel teknik... Diplomati që i kanë, e kishin një kuptim në vendin e tyre, por pasi shteti u shkatërrua, pozitat shoqërore dhe diplomat që kishin nuk mbartnin asnjë kuptim në vendet ku shkuan. Edhe pse shumica e tyre janë inxhinierë, teknikë, myezinë etj. në vendet ku kanë shkuar po detyrohen të punojnë nëpër punë që para katër vjetësh as që u kanë shkuar ndërmend. Ata nuk po gjejnë vend për t'u strehuar dhe po përpiqen me mish e me thua që ta vazhdojnë këtë periudhë të jetës së tyre në një vend ku nuk e dinë as gjuhën. Nëse nuk punojnë, mundësia për të ngelur të uritur është shumë e madhe ngaqë nuk kanë asgjë me vete. Po ashtu, nuk do t'u dërgojnë dot asgjë familjeve të tyre që i kanë lënë në vështirësi të mëdha. Shumë prej sirianëve që kanë ardhur janë të matur e të kujdesshëm. Kjo na sjellë në mendje të vërtetën se ata janë njerëz me dinjitet. Krahas këtyre sirianëve që e duan punën, ka edhe gra të veja që kanë humbur bashkëshortët dhe fëmijët e tyre. Po ashtu ka edhe fëmijë dhe të moshuar që nuk kanë mundësi të punojnë. Këtyre duhet t'ua shtrijë dikush dorën. Prandaj, njerëzit e këtij vendi është e paimagjinueshme që të mos shfaqin skena të ngjashme vëllazërie me vllazërit e tyre paraardhës. Sepse vetëdija e solidaritetit dhe vëllazërisë është në natyrshmërinë e njeriut të këtij vendi. Sigurisht që keni dëgjuar se para tridhjetë a dyzet vjetësh, gjyshërit dhe baballarët tanë që kanë pas shkuar në haxh duke kaluar nëpërmjet Sirisë fqinje, kanë pas bujtur në shtëpitë e sirianëve. Populli i Sirisë ka pas qenë sjellë shumë mirë me ta duke i prituri si mysafirë në shtëpitë e tyre. Pra, ua kanë pas hapur shtëpitë e tyre, u kanë pas dhënë për të ngrënë dhe u kanë pas dhënë për të pirë. Ndërsa sot, a nuk duhet t'ua hapim shtëpitë, t'i kapim për dore dhe t'i ndihmojmë vëllazërit sirianë që kanë ngelur pa shtëpi e vatan? A nuk duhet të sillemi si ensarët kundrejt tyre?

Muslimanët po përjetojnë një sprovë të madhe në këtë kohë. Kjo sprovë është sprovë e vëllazërisë. Nëse shohim realitetin, nuk mund të thuhet se

vendet islame po e kalojnë me sukses këtë sprovë. Ju duhet të keni dëgjuar për kampin e refugjatëve të ndërtuar në Jordani për sirianët. Gjithashtu, duhet të keni dëgjuar se vajzat e reja siriane që gjenden aty u jepen për bashkëshorte arabëve të moshuar dhe të pasur. Po ashtu, mund të keni dëgjuar se si detyrohen myslimanët e varfër nga Lindja e Mesme dhe nga Lindja e Largët të punojnë si skllevër në gradacelat e vendeve arabe. Këta myslimanë nga vende të largëta po shkatërrohen duke bërë një jetë të mjerë nëpër rrethinat e Mekës, ngaqë imponohen dhe shtypen nga tregtarët e pasur arabë për të punuar për ta. Prezenca e kësaj gjendjeje në vendet myslimane është shumë e trishtueshme. A nuk janë këto gjendje argument se sa shumë jemi larguar nga vëllazëria që kishin muhaxhirët me ensarët dhe nga kufiri i vëllazërisë që kanë nxjerrë në pah Ebu'l-Hasan el-Harakani dhe Mevlana Xhelaeddin Rumi?

"Muslimani është vëlla i myslimanit. Atij nuk i bën padrejtësi. Atë nuk e dorëzon te armiku. Atij që ia plotëson një nevojë një vëllai mysliman, edhe Allahu ia plotëson një nevojë. Atij që i heq një vështirësi një vëllai mysliman, edhe Allahu ia heq një vështirësi."

(Buhari, Mezalim, 3.)

Në nuk duhet të dyshojmë aspak se këto gjendje në të ardhmen do të sjellin edhe probleme shoqërore. Nëse i shohim me vëmendje raportet e krimeve në Evropë, do të vëmë re se ata që bëjnë më shumë krime dhe që janë dënuar për kriminalitet janë emigrantët myslimanë që kanë emigruar në Evropë nga vendet myslimane. Kjo shtresë e dobët myslimane që është larguar nga dispozitat e Islamit ngaqë askush nuk shfaq interesim për të në vendet e tyre, e gjen veten brenda në krime të ndryshme. Kjo gjendje do të përjetohet shpejt edhe në vendet e pasura myslimane në të cilat nuk ekziston drejtësia sociale. Sepse ato që i frenojnë njerëzit e kësaj shtrese që nuk kanë emigruar dot janë ndjenjat islame që akoma nuk janë shkukur plotësisht nga zemra e tyre. Nëse këto ndjenja do të shkatërrohen plotësisht, do të jetë i pamundur ndalimi i kryengritjeve shoqërore. Për këtë arsye, myslimanët duhet të kthehen në identitetin e tyre duke filluar për ta marrë veten në llogari dhe përsëri duhet ta bëjnë rend të ditës vëllazërinë që kishin muhaxhirët dhe ensarët. Në të kundërt, bota islame do të vazhdojë të copëtohet, të përçahet, të shtypë të varfrit dhe të përpëlitet nën pushtimin e perëndimit.

Martesa në botën moderne

— Ajnur Tutkun —

Nëse hedhim një sy rreth e rrotull, sa burra mund të numërojmë që lexojnë libra apo që bëjnë kërkime në internet në lidhje me çështjet e martesës, rritjes së fëmijëve, komunikimit dhe çështjeve psikologjike? Madje, sa burra ka që, kur mblidhen me shokët e tyre diskutojnë rreth këtyre çështjeve, që i qajnë këto halle dhe që i japin mendime njëri-tjetrit? Në mbledhjet e shokëve në përgjithësi burrat shpëtojnë vendin dhe botën. Ndërsa gratë shpëtojnë vatrën familjare. Domethënë, çështjet në lidhje me shtëpinë, familjen, fëmijët dhe sigurimin e jetesës në përgjithësi janë rendi i ditës së grave. Ndërsa çështjet në lidhje me punën, politikën, ekonominë dhe makinat janë rendi i ditës së burrave.

Mirë, por a kështu duhet të jetë gjendja? A nuk është e nevojshme që edhe burrat ta marrin në rendin e ditës së tyre çështjen e familjes, nëse familja është thesari i përbashkët i gruas dhe i burrit dhe nëse rritja e edukimi i fëmijëve është përgjegjësi e të dyve? Kur diskutohet veçmas me secilin prej bashkëshortëve që kanë probleme në vatrën familjare të lëkundshme, në përgjithësi vihet re se gratë përpëliten në çështjen se çfarë mund të bëjnë për të shpëtuar familjen, ndërsa burrat i japin fund vatrës familjare duke thënë: “Nuk shtyhet në këtë mënyrë!”

Burrat, nisur nga natyrshmëria e tyre, nuk janë të mëshirshëm sa gratë. Për këtë arsye, nuk mund të mendojnë në një mënyrë shumë të përkush-

tuar ndaj fëmijëve në problemet që përjetojnë në familje. Ndërsa gratë, për shkak të mëshirës së tyre, pyesin me shqetësim: “Çfarë do të bëhet me fëmijët?” Gratë, edhe nëse nuk kanë fëmijë, nuk e anashkalojnë çështjen në mënyrë të menjëhershme për shkak të ndjeshmërisë së tyre.

Konceptet moderne i kanë bërë edhe më të lehtë divorcet. Në ditët e sotme, dobësimi i besimit ndërmjet bashkëshortëve, të punuarit e grave, rritja e nevojave ekonomike dhe çrregullimet në ekuilibrin liri-përgjegjësi, po bëhen shumë ndikuese në shkatërrimin e vatrave familjare. Ndërkohë që themi t’i rrisim e t’i edukojmë sa më lehtë dhe sa më mirë fëmijët tanë, për fat të keq, nuk jemi shumë të vetëdijshëm se po u bëjmë keq atyre. Fëmijët që rriten dhe edukohen pa u dhënë përgjegjësi, edhe nëse martohen, prapë se prapë ngelin gjithmonë fëmijë. Edhe djemtë, edhe vajzat lihen rehat me mendimin: “Aman të studiojë!” Jo vetëm dhënia e ndonjë përgjegjësie, por edhe ushqimi, çaji dhe kafeja u çohet te koka. Ndërsa jeta e vërtetë nuk përbëhet vetëm nga studimi në shkollë. Kur vajzat martohen, bëhen zonjat e shtëpisë, ndërsa burrat bëhen administruesit e shtëpisë. Vajzat që nuk dinë të gatujnë siç duhet, nuk dinë të pastrojnë dhe nuk dinë të hekurosin, kur mbarojnë shkollën dhe martohen, shtypen nën stresin e mundit të punës zyrtare dhe të punëve të shtëpisë. Kur edhe burrat të jenë të painformuar për administrimin e shtëpisë, vatrën familjare ngelin ballë për ballë me rrezikun e shkatërrimit.

Burrat dhe vjehrrat kërkojnë nuse që janë në punë, por ja që fëmijët djem lihen injorantë në çështjen se si duhet të sillet bashkëshorti ndaj bashkëshortes së tij që punon. Një djalë i paaftë për ta ndihmuar nënën e tij në punët e shtëpisë dhe kuzhinë, pasi të rritet dhe të martohet me një vajzë që punon, nuk ka informacion për pritshmëritë e saj.

Edhe ngatërrimi me njëra-tjetrën i nevojave ekonomike dhe dëshirat, po i vënë në pozitë të vështirë vatrën familjare. Mjetet e çajit, kafesë, tostët dhe shumë mjete të tjera, rrobat firmato dhe luksi, mobiliat e shtëpisë nga më të mirat, duket sikur ua lehtësojnë jetën të sapomartuarve, por e vërteta nuk është e tillë. Mobiliat e blera duke kursyer e duke punuar së bashku, japin një kontribut shumë më të madh në unitetin e familjes, sepse ata që nuk ua dinë vlerën gjërave, në përgjithësi dëshirojnë t'i kenë gjërat pa u munduar e pa u përpjekur. Nëse njerëzit i ndajnë me njëri-tjetrin vështirësitë, mundimet dhe dhimbjet krahas kënaqësive dhe lumturive, ja, pikërisht atëherë lidhen edhe më shumë me njëri-tjetrin. Lidhjet e forta ndërmjet bashkëshortëve nuk formohen duke ngrënë dreka apo darka në filan restorant, por duke u vënë kraharorin së bashku vështirësive të jetës. Bashkëshortët që e mbajnë dhe e mbështesin njëri-tjetrin për t'i kaluar vështirësitë materiale, që kursejnë para së bashku për të marrë ndonjë mobilie për shtëpinë, që ulen së bashku për ta gjetur e për ta analizuar problemin dhe pastaj për të gjetur një zgjidhje në vend që të fajësojnë njëri-tjetrin duke thënë: "Për fajin tënd!" – për sa i përket çështjes së problemeve të fëmijëve, sigurisht që do të jenë shumë më të lidhur me njëri-tjetrin.

Edhe ndryshimi i perceptimit të shoqërisë në lidhje me çështjen e besnikërisë, e ka bërë më të lehtë shkatërrimin e vatrave familjare. Burri gabon rëndë nëse e shikon si arsye për të gjetur një grua tjetër ndonjë debat që mund ta përjetojë me bashkëshorten e tij. Qëndrimet vetëmbrojtëse si: "Ajo nuk më kuptonte. Ajo sillej kështu e ashtu me mua. Ajo ma theu shumë rëndë krenarinë..." – për të gjetur dikë tjetër në mënyrë të menjëhershme, nuk është tjetër përveçse një sjellje fëmijërore. Nëse nuk ia del mbanë për ta mbajtur të bashkuar vatrën familjare edhe pasi të japë përpjekjet maksimale, atëherë këtë çështje duhet ta zgjedhë duke bërë një martesë tjetër pasi të divorcohet me bashkëshorten e parë. Aq sa është e gabuar që gruaja të përpikët të mashtrojnë me të njëjtat ankesa, kaq është e gabuar dhe lënduese edhe për burrin që e bën këtë. Nëse i shtjellojmë mjediset e punës, edhe burrat edhe gratë shndërrohen në prepotenciale. Në lidhje me këtë çështje, të gjithë duhet t'i dalin për zot edhe vetes, edhe bashkëshortit

apo bashkëshortes së tyre. Në këtë mënyrë, duhet ta mbrojnë veten dhe partnerin/en prej rrugëve që të shpien në haram.

Martesa do të thotë që liria të kufizohet me pësëdhjetë për qind, ndërsa përgjegjësitë të shtohen me dyfish. Ka prej të rinjve që e prishin fejesën duke thënë: "Gjithmonë dëshiron ta dijë se ku gjendem!" Ka edhe prej atyre që pas martesës nuk e lajmërojnë njëri-tjetrin për vendin se ku do të shkojnë. Zgjimi i ndjenjës së nënvlerësimit të dy bashkëshortët duke e kaluar shumicën e kohës me shokët apo shoqet e tyre si në beqari, është shumë i rrezikshëm. Sigurisht se kjo nuk do të thotë se asnjëherë nuk duhet të takohen me shokët apo shoqet e vjetra. Pra, bashkëshortët duhet të kenë momente kur të dalin bashkë, por edhe më shokët apo shoqet e tyre.

Në botën moderne shokët virtualë si varësia ndaj kompjuterit, internetit dhe televizorit po e zënë vendin e shokëve konkretë. Ata që i nënvlerësojnë nevojat materiale dhe shpirtërore të bashkëshortes/it dhe të fëmijëve duke parë gjëra të padëmshme, madje qofshin edhe të dobishme duke u ulur në krye të këtyre mjeteve, e vënë në pozitë shumë të vështirë durimin e pjesëtarëve të familjes. Si rezultat, çështja arrin deri atje sa që vatra familjare mund të marrë fund. Detyra e një burri nuk është vetëm fitimi i të ardhurave për jetesën e familjes. Një burrë që nuk bisedon me familjen, që nuk loz me fëmijët, që nuk përpikët për të bërë ndonjë gjë për jetën e atyre në këtë botë dhe në botën tjetër kur të vijë në mbrëmje në shtëpi, është shumë i padobishëm në sytë e bashkëshortes dhe fëmijëve të tij. E njëjta gjë është e vlefshme edhe për gratë. Ky qëndrim që i nënvlerëson përgjegjësitë dhe edukimin e fëmijëve në shtëpi, është prej çështjeve më të rëndësishme që e kërcënojnë lumturinë e familjes në ditët e sotme.

Një qëndrim i formës: "Ç'të duhet ty! Unë bëj çfarëdo që dua!" – nuk duhet të përvetësohet nga asnjë, qoftë beqar apo i martuar, sepse ne gjithmonë, krahas përgjegjësive që kemi ndaj vetes, familjes dhe njerëzve që na rrethojnë, kemi përgjegjësi edhe kundrejt Krijuesit.

Të martohesh dhe të qëndrosh i martuar në botën moderne kërkon më shumë përpjekje se në kohën e kaluar. Ndërkohë që në të kaluarën ndarja ka qenë shumë më e vështirë dhe turp, qoftë edhe pak, në ditët e sotme është bërë shumë më e lehtë, madje nga një aspekt konsiderohet si besim ndaj vetes. Ndërkohë dhimbjen e divorceve, me shprehjen më klasike, e vuajnë fëmijët. Në të vërtetë, shtimi i divorceve ngaqë kanë filluar të konsiderohen si normale, është prej çështjeve më serioze në të gjithë vendin.

RRITJA E NUMRIT TË DIVORCEVE

— Hadi Ënall —

Divorci është njëri prej rreziqeve më të mëdha që na ndikon thellë për sa i përket çështjes së vendit e të së ardhmes sonë dhe që na bën të shqetësohemi me të vërtetë. Them rrezik, sepse sipas statistikave të bëra, vihet re që divorcet kanë arritur dimensione të frikshme në këto vitet e fundit. Nëse kësaj ecurie nuk i thuhet: “Stop!” – dhe nëse nuk shfaqen përpjekje madhështore për ta ulur atë në shkallën më të vogël, është e qartë se në një të ardhme të afërt do të bëhemi një shoqëri edhe më e dëshpëruar.

Njerëzit e rritur e formojnë institucionin e martesës në bazë të dashurisë, respektit dhe sakrificës. Këto janë pjesët e shtyllës kurrizore që i mbajnë në këmbë shoqëritë e strukturat më të shenjta dhe që i mbartin shoqëritë drejt të ardhmes. Martesën nuk duhet ta vlerësojmë në formën që dy njerëz e ndajnë jetën, me të mirat dhe të këqijat e saj, me njëri-tjetrin dhe që flenë bashkë në një jastëk. Qëllimi më i madh në martesë është sigurimi i vazhdimësisë së brezave. Në Kuranin Fisnik u jepet vend disa lutjeve që pejgamberët dhe njerëzit e devotshëm i kanë bërë për vazhdimësinë e brezave të tyre.

Edhe Muhamedi, paqja dhe shpëtimi i Allahut qoftë mbi të, i cili është dërguar si mëshirë për botët, ka thënë: “*Martohuni dhe shtohuni, sepse unë do të krenohem me numrin e madh tuajin në Ditën e Kiametit.*” (Bejhaki, VII/81.) I Dërguari i Allahut (a.s.), nëpërmjet këtij hadithi fisnik na e tregon qartë qëllimin e vërtetë të martesës. Për këtë arsye, çiftet që bashkohen si bashkëshortë nën të njëjtën çati, krahas kalimit të detit të jetës bashkë me ata që i duan, duhet të mbartin edhe qëllimin për t’i rritur bashkë fëmijët të cilët do t’ua vazhdojnë brezat. Ky mendim dhe realizimi i tij i jep paqe shoqërisë po aq sa i gëzon edhe njerëzit. Kur familjet, të cilat përbëjnë bërthamën e shoqërive, të jenë të fuqishme, nuk mjaftohen vetëm me shtimin e cilësisë së shkallës së marrëdhënieve sociale duke e rritur standardin e jetës së shoqërisë, por përgatisin edhe bazën për rritjen e shëndetshme dhe edukimin cilësor të fëmijëve që do të përqafojnë të ardhmen e vendit.

Në bazën e të qëndruarit tonë në këmbë si popull edhe pse u bënë një kohë prej dyqind vitesh që e kemi kaluar me luftëra, me varfëri

e skamje dhe me përpjekje kundër imponimeve nga më të ndryshmet, gjendet vlere që i jepet ruajtjes së familjes, e cila e ka marrë referencën e saj nga feja islame. Por në botën e ditëve të sotme, sëmundja e divorcit që i ka kapluar shoqëritë e perëndimit, për fat të keq ka depërtuar edhe në shoqërinë tonë dhe si rezultat familjet myslimane kanë filluar të përpëlitën në kthetrat e kësaj sëmundjeje. Divorcet po vazhdojnë me shpejtësi dhe duke u shtuar në ditët e sotme edhe pse i Dërguari i Allahut, Muhamedi, (a.s.), ka thënë: *“Gjëja e lejuar dhe më e padëshirueshme te Allahu, xhel-le xhelaluhu, është divorci.”* (Ibn Maxhe, 2018.)

Cilat janë shkaqet që gjenden në themelin e këtij shtimi të divorceve që po ndodhin? Gjithmonë, në fillim duhet të caktohet diagnoza e sëmundjes, në mënyrë që të jepen vendime të drejta dhe të sakta për mjekimin. Ndër shkaqet më kryesore në ndarjen e çifteve që janë divorcuar mund të përmendim: Individualizmin e tepërt që formohet te personat të cilët martohen vonë krahas mospërputhjes në personalitet dhe natyrshmëri. Ndërhyrja e prindërve të bashkimi i çifteve, prirja për ta ndërtuar martesën mbi materializmin, degradimi dhe rënia e moralit, stresi që shkakton te njeriu jeta e përditshme, dhuna brenda në familje, sjelljet e gruas prej burri dhe sjelljet e burrit prej gruaje, varësia ndaj drogës, alkoolit dhe bixhozit... Listën e këtyre shkaqeve mund ta zgjasim. Kur të gjitha këtyre t'u shtohen edhe të rinjtë e paedukuar me vetëdijen e përgjegjësisë, mendjet që turbullohen kundrejt ngatërimit të vlerave që prodhon media dhe ekonomia e konsumit që e shkatërron buxhetin e familjes, divorcet na dalin përpara si një grumbull problemesh që janë të vështira për t'u rregulluar.

Gjetja e problemit është e lehtë, por zgjidhja është mjaft e ngatërruar dhe e vështirë. Zbritja në shkallën më të ulët të kësaj gjendjeje që e plagos rëndë shoqërinë, padyshim se kërkon zgjuars, sakrificë dhe durim. Martesa nuk është vetëm bashkimi i dy njerëzve, ashtu që çdo gjë të kthehet në normalitet pasi ata të dy të divorcohen. Martesa është vendimi dhe përgjegjësi më e madhe që njeriu merr përsipër në jetën e tij. Për këtë arsye, personat që do të martohen duhet të mendohen shumë mirë para se ta marrin këtë vendim. Pasi të martohen, qoftë bashkëshorti apo qoftë bashkëshortja, duhet ta marrin përsipër përgjegjësinë e familjes brenda

kornizave të Islamit dhe duhet t'ia vendosin krahërorin së bashku çdo lloj vështirësie.

Divorci, i cili po e lëkund strukturën e familjes sonë dhe po i zvarrit drejt depresionit njerëzit tanë, para së gjithash shkatërron botën e fëmijëve dhe bëhet shkak për dëshpërimin e tyre. Për shkak të divorcit, ndodhin shkatërime në masë të rëndësishme në ndjenjat e fëmijëve si dashuria, respekti, besimi, butësia, dëshira për të jetuar etj., të cilat i marrin nga prindërit. Shëndeti psikologjik i tyre prishet dhe ndjenjat e besimit e të sigurisë dobësohen. Ndërkohë që një pjesë e fëmijëve mbyllen në vetvete, një pjesë tjetër e tyre bëhen më agresivë. Ndërsa aspekti i përbashkët i këtyre fëmijëve është fakti se fillojnë ta shohin jetën me pesimizëm që në moshë të vogël. Se mos janë të ndryshme gjërat negative që ndodhin në botën e çifteve që ndahen duke menduar se kështu ndodhin gjërat të fëmijët... Edhe çiftet që divorcohen, pas këtij vendimi që shoqëria nuk e aprovon në një lloj mënyre, kaplohen nga dallga e zemërimit, mërzitjes, dhimbjes, shqetësimit dhe frikës. Për këtë arsye, e ndjejnë veten të dëshpëruar dhe të vetmuar. Në këtë mënyrë, familjet shkatërrohen dhe shoqëria merr një plagë mjaft të madhe.

Pasi çiftet të martohen, në çdo familje nganjëherë mund të ketë mosmarrëveshje. Këtë duhet ta pranojmë si diçka normale. Në situata të tilla bashkëshortët duhet të veprojnë me vetëdijen e përgjegjësisë dhe duhet të shprehin vullnetin për t'i zgjidhur problemet. Ndërsa për temat në të cilat nuk arrihet marrëveshje, mund të aplikojnë te gjykimi i të mëdhenjve të familjeve të tyre. Allahu, xhel-le xhelaluhu, thotë në ajetin e 35-të të sures Nisa:

“Nëse i druheni ndarjes midis burrit e gruas, atëherë caktoni një ndërmjetës nga ana e burrit dhe një nga ana e gruas. Në qoftë se ata dëshirojnë paqësim, Allahu sjell marrëveshje midis tyre. Allahu, me të vërtetë, është i Gjithëdijshtëm dhe i di të gjitha qëllimet.” Në këtë mënyrë, Allahu Teala na e ka treguar rrugën në njerëzve dhe na ka këshilluar.

Divorcet e tepërta, siç ka ndodhur në të gjitha shoqëritë e tjera, ia kanë vënë dinamitin edhe strukturës së familjes myslimane. Për ta parandaluar këtë gjë negative, para së gjithash dhe në veçanti fëmijët tanë duhet t'i rrisim e edukojmë duke i pajisur me ndjenjën e besimit dhe të përgjegjësisë.

Falënderoje ALLAHUN

— Ferit Piku —

Allahu (xh.sh) thotë në Kuranin fisnik: **“Zoti ka caktuar: kush më falënderon, Unë do t’ia shtoj të mirat dhe kush do t’i mohojë mirësitë e mia, dijeni mirë, se ndëshkimi Im është i ashpër”.**

Natyra njerëzore është e dobët. Njeriu mund të bjerë në gradat më të ulëta të moralit mirëpo të gjitha edhe mund të mbahen. Por mendoj se cilësia më e ulët është kur tjetri ta mohon të mirën. Nëse shikon një person në rrugë, i cili bën sikur s’të njeh edhe pse ti i ke bërë një të mirë dhe i ke qëndruar pranë, është shumë e rëndë të mundohesh ta përtypësh sjelljen e këtij personi. Është mungesë burrërie dhe tregues i dobësisë njerëzore kur njeriu e harron të mirën.

A nuk ka ardhur koha të pyesim veten tonë: “Mos ndoshta jemi nga ata, të cilët e kanë harruar të mirën, megjithëse e urrejmë diçka të tillë?” Kush më shumë se Allahu (xh.sh) ka bërë të mira mbi ty?! Kush meriton të falënderohet më shumë se Zoti i gjithësisë. Betohem në Allahun se Atij i takon falënderimi më i madh, sepse edhe prindërit e tu janë nga mirësitë që Allahu t’i ka dhënë ty.

Ndoshta njeriu me punët e përditshme, me hallet dhe problemet e jetës bie në këtë gabim, por që

nuk mund të justifikohet. Cilësia më e ulët e njeriut është të jetë jobesimtar, ndërsa fjala **“jobesimtar”** në Islam nuk do të thotë se ti ke gjetur argumente që nuk ka Zot, por do të thotë që ti i ke mbuluar (je përpjekur t’i mbulosh) të mirat e Zotit. Fjala kufër (mosbesim) do të thotë ta mbulosh të mirën dhe të mos e tregosh atë edhe pse e ke në vetën tënde.

Mirësitë që na ka dhuruar Allahu (xh.sh), janë të panumërta:

- **Uji:** Ne kemi problem se uji na vjen në një orë të caktuar dhe ikën në një orë të caktuar. Por po ta mendosh në rang botëror, çështja është shumë më e komplikuar. A e mendon se si vjen ky ujë në tokë. Po sikur uji të mos dilte nga toka? Po sikur i gjithë uji mbi sipërfaqen e tokës të ishte i kripur? A mos kemi gjë në dorë për ta ndryshuar këtë? Allahu (xh.sh) thotë në Kuran: **“Mendoni sikur Allahu ta bënte ujin të depërtonte thellë në tokë, ku do të gjenit ujë për të pirë”.** Vetëm Allahu është Ai, që e nxjerr ujin e pastër nga toka, prandaj vetëm Atë duhet të falënderojmë për këtë mirësi të madhe.

- **Ajri:** Të gjithë e dimë se pa oksigjen nuk ka jetë. Mendo pak sikur pemët të kryenin të njëjtin proces si njeriu, pra të merrnin oksigjen e të nxirrnin dyok-

sid karboni. Atëherë të gjithë njerëzit do të vdisnin nga mungesa e ajrit. Por Zoti i gjithësisë ka caktuar, që pemët të marrin dyoksid karboni dhe të nxjerrin oksigjen. Prandaj le ta falënderojmë Allahun (xh.sh) për këtë mirësi të madhe.

- **Ushqimi:** Mendo se si Zoti ka vendosur në fytyrën tënd një valvulë, e cila një herë i hap rrugën ajrit, një herë i hap rrugën ushqimit. Por nëse ngatërrohet një herë, gati sa nuk mbytemi dhe të gjithë e kemi përjetuar një gjë të tillë. Ti e fut kafshatën në gojë e nuk e merr vesh se çfarë ndodh me ushqimin tënd, por ushqimi ka një rrugë shumë të gjatë për të bërë derisa të arrijë atje ku duhet. Prandaj Allahu nuk e harron këtë ushqim por i urdhëron organet e trupit ta përpunojnë atë, derisa ky ushqim të kthehet në energji për ty.

- **Nata dhe dita:** Sikur dita të ishte pa fund, ku do ta gjeje një moment për të pushuar? E kemi provuar të gjithë se gjumi i ditës nuk është kurrë si gjumi natës. Po sikur nata të ishte pa fund, çfarë do të bëhej me jetën tonë? Prandaj le ta falënderojmë Allahun edhe për këto mirësi.

Këto janë disa prej mirësive të Zotit dhe njeriu përfiton prej tyre edhe sikur të jetë jobesimtar, sepse Zoti është i mëshirshëm me të gjithë njerëzit, madje edhe me ata që e mohojnë Atë.

Zoti thotë në Kuran: **“...dhe nëse mundoheni t’i numëroni të mirat e Zotit, nuk do të arrini ta bëni këtë”**. Prandaj njihi të mirat e Zotit tënd dhe mos u bëj njeri i lig, që harron mirësitë e Tij. Zoti na tregon, se Ai është i mëshirshëm me njerëzit, sepse njerëzit nuk i meritojnë të gjitha këto mirësi. Ndërsa në një ajet tjetër Zoti thotë: **“...por njeriu është shumë i padrejtë dhe mohues”**. Prandaj natyra njerëzore është e tillë, që harron të falënderojë, prandaj duhet të jemi gjithmonë të vëmendshëm e të mos hutohemi nga problemet ditore, të cilat mund të na bëjnë t’i harrojmë mirësitë dhe begatitë që na ka dhuruar Zoti.

Falënderimi për të mirën është cilësia më e lartë, është shenjë burrërie dhe besnikërie. Ndërsa harresa është shenjë e dobësisë së njeriut. Kush falënderon Allahun (xh.sh), Ai i sjell begatinë. Zoti betohet dhe thotë në Kuran: **“Zoti ka vendosur një ligj: nëse falënderoni Allahun, Unë do t’ua shtoj të mirat, por nëse mohoni, dijeni se ndëshkimi Im është i ashpër”**.

Ibrahimi (a.s) ishte shumë bujar. Ai vërente se të mirat e Zotit i shtoheshin çdo ditë, prandaj tha: “O Zot! Pakësoji të mirat ndaj meje, sepse kam frikë se nuk do të arrij t’i shlyej gjithë këto mirësi”. Zoti i tha: “O Ibrahim! Pakësoje ti bujarinë, t’i pakësoj Unë të mirat, sepse kur njeriu falënderon për të mirën që i Jap, Unë nuk mund t’ia ndaloj mirësitë”. Ibrahimi (a.s) ishte bujar, por Zoti ishte edhe më bujar se Ibrahimi (a.s). Prandaj nëse doni bereqet e begati, atëherë falënderojeni Allahun (xh.sh) dhe do ta shihni se Zoti është bujar e i mëshirshëm me robërit e Tij.

Lind pyetja: “Si ka mundësi, që njeriu të bjerë kaq poshtë e të harrojë të mirat që i ka dhënë Allahu”? Nëse dikush na pyet: “Si je”, ne në vend që të falënderojmë Zotin, fillojmë e ankohejmë për ato gjera që nuk i kemi, a thua se njeriu që kemi përballë do të na i zgjidhë krejt hallet tona. Kjo nuk është gjë e mirë dhe janë disa shkaqe që të çojnë në këtë pozitë:

1- Shkaku kryesor pse njerëzit ankohen është, se ata i quajnë veshjen dhe ushqimin si gjëra normale dhe elementare, pra sikur Zoti e ka për detyrë t’ua japë ato të mira. Falënderimi vjen vetëm atëherë kur na jepet një e mirë e madhe si: makinë, shtëpi etj.

Një person mendjemadh dhe i pasur shkoi tek një dijetar, i cili deshë ta verë në një provë të vogël. Kështu që dijetari i tha: “Mendo sikur je në mes të shkretëtirës dhe po vdes, ndërsa pranë teje gjendet

vetëm një person, i cili mund të të japë ujë. Nëse ai të thotë: “Do të të jap ujë, vetëm nëse më jep gjysmën e pasurisë”, çfarë do të bëje”? Personi u përgjigj: “Po, do t’ia jepja gjysmën e pasurisë, sepse jeta është më e shtrenjtë se pasuria”. Dijetari vazhdoi: “Po sikur pas kësaj të bllokoheshe dhe të mos kishe mundësi për të dalë jashtë, a do ta jepje gjysmën tjetër të pasurisë vetëm për të shpëtuar nga ky hall i madh”? Burri mendjemadh tha: “Po, do ta jepja edhe gjysmën tjetër të pasurisë”. Atëherë dijetari i tha: “A e shikon se gjithë pasuria jote vlen vetëm sa një pikë ujë. Prandaj mos prit sa të sprovohesh, por falënderoj Zotin kur je mirë dhe kur je keq.

2- Gjithashtu njerëzit nuk e falënderojnë Allahun (xh.sh), sepse shikojnë vetëm për më të mirën. Islami nuk thotë, të rrih në gjendjen që je. Ti synojë më të mirën, por mos harro ata që janë më keq se ti, sepse duke synuar më të mirën, njeriu harron të falënderojë Zotin për atë që Ai i ka dhënë dhe ankohet vazhdimisht. Ndalë për një moment dhe shiko njerëzit që janë më keq sesa ti dhe atëherë do ta vlerësosh mirësinë që të ka dhënë Zoti. Profeti (a.s) na mëson se kur kalojmë pranë dikujt që është i sëmurë, i çmendur apo i paralizuar duhet të themi: “Falënderoj Zotin që më ka ruajtur mua nga ato sprova me të cilat ka provuar shumë të tjerë”.

3- Njerëzit nuk e falënderojnë Allahun, sepse nuk i njohin cilësitë dhe ligjet e Zotit. Allahu ka vendosur si ligj, që pasaniku më i madh sot, mund të bëhet fukara për 24 orë dhe anasjelltas.

Tregohet se një grua besimtare ishte martuar me një burrë të pasur. Teksa po hanin bukë, dëgjuan zërin e një fukarai që po i binte derës. Burri del tek dera i nxehur dhe e përzë fukarain ashtu siç nuk i takon një njeriu normal. Kaloi koha dhe ky pasanik u varfërua deri në atë gradë, sa që nuk pati para të mbante gruan e tij, prandaj u divorcua prej saj. Kjo grua martohet me një njeri tjetër. Teksa çifti i ri po hante darkë, përsëri troket dera. Gruaja del të shikojë se kush është, por shtanget kur shikon, se fukarai që kishte ardhur për të lypur diçka ishte ish burri i saj. Kështu ajo fillon të qajë. Burri i saj e pyet: “Pse po qan”, ndërsa ajo ia kthen: “Ai fukara që rri tek dera, është ish burri im”. Atëherë burri pyet gruan: “A më njeh se kush jam unë”? “Jo”, - ia kthen ajo. Burri vazhdon: “Unë jam ai person, që erdha tek shtëpia juaj për të kërkuar një kafshatë bukë, ndërsa burri yt më përzuri”. Ky është ligji i Allahut (xh.sh). Prandaj ju ftoj të jeni bujarë, të ndershëm dhe falënderues ndaj Zotit të gjithësisë, se vetëm Ai e shpërblen më së miri falënderimin.

Falënderimi është cilësia më e lartë. Gjithashtu duhet ta dimë mirë se Allahu (xh.sh) NUK KA NEVOJË PËR FALENDERIMIN TONË. Nëse njerëzve u mbetet merak se përse ti e ke harruar nderin që të kanë bërë, Zotit nuk i mbetet merak pasi Ai i tillë është, Dhurues i madh dhe Bujar i pashoq. Allahu (xh.sh) thotë në Kuran: “**...dhe kush falënderon, e ka për veten e tij, por kush mohon, e ka për veten e tij**”. Ndërsa Profeti (a.s) ka thënë: “**Pasha Zotin e gjithësisë! Sikur të gjithë njerëzit dhe xhindet të ishin si besimtari më i mirë, kjo nuk do t’i shtonte asgjë Zotit në sundimin e Tij. Por Sikur të gjithë njerëzit dhe xhindet të ishin jobesimtarë, Zotit nuk i pakësohet asgjë nga sundimi i Tij**”.

Këtu lind një pyetje e madhe: “Si mund ta falënderoj Allahun (xh.sh)”? Falënderimi arrihet në tre forma:

1- **Falënderoj Zotin me zemër:** Të gjithë kemi ndodhur në situata të vështira dhe e kemi parë se si ka ardhur ndihma e Zotit. Prandaj le ta falënderojmë Zotin me zemër. Këtu fillon falënderimi.

2- **Falënderoj Zotin me gjuhë:** A nuk mendoni se ka ardhur koha ta reformojmë gjuhën tonë, fjalët që themi?! Gjatë ditës themi shumë fjalë, por sa prej tyre janë për Zotin, sa e falënderojmë Zotin me gjuhë? Të gjithë kemi halle e probleme dhe rrimë e ankohemi, por mos iu anko njeriut, sepse mund të arrijë puna deri aty, sa t’i ankohesh njeriut për Zotin dhe kjo është poshtërsi. Por nëse ke një problem, lutju Zotit të gjithësisë, se Ai do të t’i përgjigjet. Mendoj se kemi nevojë të mësojmë shprehjen e Profetit (a.s): “**Zotit i takon falënderimi në çdo lloj gjendjeje**”.

3- **Falënderoj Zotin me vepra:** Ne i bëjmë të gjitha këto adhurime, jo vetëm se jemi të dobët, por i bëjmë në shenjë falënderimi ndaj Allahut (xh.sh). Ai që na dha gjithë këto mirësi, kërkon prej nesh ta vëmë ballin në sexhde, jo se Ai ka nevojë për këtë, por ne kemi nevojë për këtë sexhde, për t’i lidhur zemrat me Allahun (xh.sh), për t’i dhënë gjallëri jetës tonë. Dijeni fare mirë, se kur Zoti e dëboi shejtanin nga Xheneti, ai u betua se do ta humbiste njeriun dhe tha: “O Zot unë do të mundohem që t’i largoj njerëzit nga falënderimi yt”.

Lus Zotin të na bëjë njerëz falënderues! Zoti na bëftë nga ata që shijojnë të mirat që Allahu ua ka dhënë dhe falënderojnë Zotin për këtë! Lus Zotin, që t’i lidhë zemrat tona me madhësinë e Tij! Zoti na e shtoftë besimin, na bëftë prej të singertëve dhe na bëftë nga banorët e Xhenetit!

Amin!..

Dialogu i aktorit me filozofin

— Përshtati Gëzim Puka —

Në vazhden e interpretimeve online, aktori italian Enrico Montesano, ka gjetur rastin të “dialogojë” me filozofin e ashtuquajtur, heretiku modern, Günther Anders. Kuptohet është dialog i trilluar, por është mjaft i mishëruar. Arti dhe idetë, arti dhe mendimi, kryqëzohen herë pas herë, sidomos në periudha krizash besimi. Ndodh pikërisht atëherë që sulmet drejtohen si ndaj mendimit, ashtu edhe ndaj “së Bukurës”. Në këtë rrethimin tonë bashkëkohor po varfërohet gjithnjë e më shumë shpirti i njeriut dhe si rrjedhojë edhe mendimi e arti i tij.

“Është befasuese për kohën kur është shkruar,”- shprehet Montesano e më tej vijon:

“Për të shtypur paraprakisht çdo revoltë, nuk duhet të jesh i dhunshëm. Metodat e tipit Hitler tashmë janë tejkaluar, mjafton të krijosh një kushtëzim kolektiv aq të fuqishëm, sa që as ideja e revoltës nuk do t’u shkojë më në mendje njerëzve. Idealja do të ishte formatimi i individëve që prej lindjes, duke kufizuar aftësitë e tyre biologjike të lindura. Në vend të dytë, do të vazhdohej me kushtëzimin tjetër, duke zvogëluar në mënyrë të qëllimshme të mësuarit. Duhet ngulmuar për ta drejtuar individin drejt të mësuarit specifik profesional. Një individ i paditur ka një horizont të të menduarit shumë të kufizuar. E mbi të gjitha të menduarit e tij të jetë sa më i ngushtë dhe i përqendruar në shqetësime mediokre. Sa më i kufizuar mendimi, aq më pak mund të revoltohet. Duhet punuar në një mënyrë që hyrja tek dituritë, të jetë sa më e vështirë për njeriun e zakonshëm. Hyrja tek dituritë e vërteta mundësohet vetëm për shtresën elitare. Duhet të ketë një hendek të thellë mes individit dhe shkencës. Informacioni i dërguar për publikun duhet të jetë i kufizuar nga çdo përmbajtje përmbyesë e kryengritëse.

Asnjë filozofi!

Edhe në këtë rast duhet përdorur bindja dhe jo dhuna e drejtpërdrejtë. Do të përhapen në mënyrë masive, përmes televizionit, argëtime që nxisin emotivitetin ose instiktiven. Do të përballohen shpirtërat me atë që është e kotë dhe lojcake. E mira shprehet me pak fjalë. Një muzikë që përsëritet... T’i ndalohej shpirtit të menduarit. Do ta vendosin seksualitetin në vendin e parë të interesave njerëzore, pasi si qetësues shoqëror nuk ka asgjë më të mirë. Mënyra më e zgjuar për të ndaluar seriozitetin e qenies, është të tallësh gjithçka

që ka një vlerë të lartë. Duhet mbrojtur në mënyrë të vazhdueshme, një lloj apologjie të sipërfaqësore, të së lehtës, në mënyrë që euforia e reklamës të bëhet standardi i lumturisë njerëzore dhe modeli i lirisë. Kushtëzimi do të prodhojë në vetvete një integritet të tillë, që e vetmja frikë që do të vazhdojë të ekzistojë, do të jetë ajo e të qenit i përjashtuar nga sistemi. Vetëm kështu do të jesh pjesë e kushtëzimit të nevojshëm të “lumturisë”. Njeriu i masës i prodhuar në këtë mënyrë, duhet të trajtohet për atë që është.

Si një viç...

Duhet të monitorohet ashtu siç ruhet një tufë bagëtish. Çdo gjë që lejon të përgjumë kthjelltësinë e tij është një e mirë shoqërore. Çdo përpjekje që mundëson zgjimin e tij duhet të kthehet në qesharake, duhet të kthehet në tallje. Duhet parë e gjykuar si kryengritëse dhe terroriste çdo doktrinë që vë në diskutim sistemin. Edhe ata që e mbështesin, duhet të konsiderohen si të tillë.

“Njeriu u vjetërua” e Günther Anders është shkruar në vitin 1956. Ai flet për totalitarizmin e butë, që ashtu siç shihet nuk ka nevojë, si ai i mesit të shekullit XX, për përdorimin sistematik dhe brutal të dhunës, sepse përmban nënshtrimin automatik dhe të pakushtëzuar në bazë të efikasitetit dhe efikasitetit të papërcptueshmërisë së tij. Diktatura e butë aprovohet si një mjet tinëzar.

Në shënimet e tij ai flet edhe për efikasitetin e ushtrimit të pushtetit me totalitarizmin e butë. Pushteti ekziston në papërcptueshmërinë e tij, e keqkuptuar si mosekzistencë, si mosqenie, si Zot që fshihet (“Deus absconditus”). Brenda këtij rrethi ligjshmëria është e përgjegjshme dhe e padiskutueshme. Edhe pushteti e di që është në kulmin e fuqisë së tij, nëse rri i ngrirë pas kuintave.

Dhe ne atij po i referohemi dhe jo kryetarëve të qeverive, jo kryetarëve evropianë, jo kryetarëve botërorë ose më lart. Qetësia e këtij pushteti të ngrirë pas kuintave është shenjë e forcës së tij. Në fakt sa më total që është një pushtet, aq më e heshtur është komanda e tij. Sa më memece është komanda, aq më e natyrshme është bindja, nënshtrimi ynë. Sa më e natyrshme është bindja jonë, aq më i sigurtë është iluzioni ynë i lirisë. Sa më i sigurtë që është iluzioni ynë i lirisë, aq më total është pushteti.

PERIMET MË NATYRALE *të shkurtit*

Nëse ka një sezon kur fermerët shqiptarë ulin ritmin e shfrenuar të punëve të vitit, ky është pikërisht sezoni i dimrit.

Ata kanë mbjellë perimet në serra në Janar e tashmë janë në pritje të të vjelave të para pas mesit të Marsit. Kjo periudhë të vjelash përfundon rreth 15 Qershorit, periudhë kur nisin mbjelljet në fusha.

Por ka disa produkte që i gjejmë sot në treg e që janë të stinës; karrota, sallata jeshile, lakra, lulekra, brokoli, lakra e vogël e Brukselit, spinaqi apo ndonjë rrepë apo rrepka të vogla që quhen rilka.

Kryesisht, këto janë produkte të kultivuara në zonën e Lushnjes e Divjakës. Gjenden gjithashtu edhe qepët e njoma po nga kjo zonë, kungulli i dimrit i kultivuar në Elbasan e Korçë.

Stina e dimrit mund të jetë e ashpër, por me ushqimin e duhur përballohet gjithçka.

KARROTAT

Karrota njihet për vetitë e saj të dobishme kundër

plakjes, kancerit, infeksioneve, sëmundjeve të zemrës e shumë të tjera.

Shto karrotat në ushqimin tënd dimëror dhe konsumo supa, sallata dhe gatime të ndryshme e shumë të shijshme.

Zona më e njohur për kultivimin e Karrotës është Lushnja. Prodhimet e këtyre qyteteve janë shumë të shijshme dhe të shëndetshme për trupin sesa ato të importuara.

Përveç cilësisë, çmimi është më i mirë. Karrotat janë një ndër krenaritë e qytezës së Divjakës e njohur si mbretëresha e eksporteve të perimeve në Shqipëri.

KUNGULLI I DIMRIT

E gjejmë në forma dhe shije të ndryshme. Kungulli i serrave është fantastik në dimër. Është plot me vitaminë A, potas, fibra dhe magnez.

Me të mund të gatuajmë pjata mjaft të shijshme si supë apo byrek. Zona e Divjakës dhe Beratit njihet për prodhimin e kungullit.

PANXHARI I KUQ

Është i ëmbël, i shijshëm dhe ajo ngjyra e kuqe kthehet në domosdoshmëri për çdo tryezë. Një pjatë me panxhar të rikthen energjinë dhe ul tensionin.

Panxharët e kuq janë të dobishëm dhe të shëndetshëm, madje njihen si afrodisiakë dhe i japin trurit mjaft energji.

PATATET E ËMBLA

Patatet e ëmbla kanë elementë më të pakët glicemie se patatet e verdha por janë super të shijshme. Kjo do të thotë që këto patate nuk prodhojnë shumë insulin.

Patatet e ëmbla kanë karbohidrate të shëndetshme, janë të pasura me vitamin dhe minerale dhe i japin mjaft energji trupit të njeriut.

QEPË E NJOMË DHE PRASI

Dobitë dhe vlerat ushqimore të qepës nuk janë nevojë për shumë prezantim. Vitaminat dhe përbërësit anti inflamatorë të qepës na mbrojnë nga sëmundjet e zemrës.

Shqipëria haset çdo vit me një superprodhim qepësh sidomos në zonën e Korçës dhe Shkodrës. Zona e Postribës është ndër zonat me prodhuese të qepës dhe qepujkës në Shqipëri.

LAKRA

Lakra është një perime mjaft e shëndetshme për njeriun. Ajo është plot me vitamina, minerale, fibra, antioksidantë që sipas studimeve reduktojnë rreziqet nga kanceri.

Prodhimet më të mira të lakrës në Shqipëri i gjeni në zonën e Divjakës dhe Devollit.

LULELAKRA

Prodhohet prej muajit dhjetor deri në muajin maj. Gjatë kësaj periudhe mund të konsumoni lulëlakër të freskët pasi vlerat ushqyese të saj janë shumta.

Lulëlakra është e pasur në fibra dhe ujë. Për

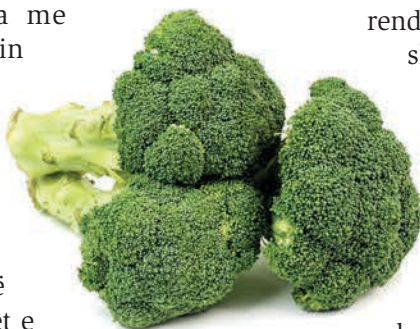
këtë arsye ajo lufton sëmundjet e lidhura me aparatit tretës. Ajo ndihmon dhe në parandalimin e sëmundjeve kardiovaskulare, diabetit dhe obezitetit.

Një tjetër përbërës i lulëlakrës, kolina, ndihmon në forcimin e memorjes, të muskujve si dhe ndihmon me problemet e gjumit.

LAKRA E BRUKSELIT

Është një perime e vogël, por punën e bën të madhe. Ka nisur të kultivohet së fundmi bashkë me finokun e rukolën në Divjakë edhe pse jo në sasi shumë të mëdha.

Lakra e Brukselit mbron sistemin imunitar dhe renditet si një më të shëndetshme për njeriun.

BROKOLI

Vitamina K që brokoli përmban është thelbësore për funksionimin e proteinave që ndikojnë në koagulimin e gjakut.

Vitamina C ndikon në krijimin e kolagenit, lëndës që formon indet trupore, kockat dhe ndihmon në shërimin e shpejtë të të prerave apo plagëve.

Brokoli përban edhe fibra, të cilat ndihmojnë sistemin tretës dhe ndikojnë në uljen e sasisë së kolesterolit në gjak. Ndërkohë që acidi folik që brokoli përmban është i nevojshëm për prodhimin e qelizave të reja në trup.

SPINAQI

Spinaqi njihet për vlerat e tij ushqyese dhe është parë gjithnjë si një bimë me aftësi të jashtëzakonshme për të të kthyer energjinë, që rrit vitalitetin dhe përmirëson cilësinë e gjakut.

Por, ka disa arsye pse spinaqi arrin të prodhojë rezultate të tilla. E para është se është i pasur me hekur, i cili luan një rol kryesor në funksionimin e qelizave të kuqe të gjakut, që ndihmojnë në transportin e oksigjenit në trup, në prodhimin e energjisë dhe në sintezën e ADN-së.

ROLI I TEKNOLOGJISË GJATË PANDEMISË

Gjatë vitit 2020, njerëzit në gjithë botën rritën përdorimin e teknologjisë duke besuar se ajo do t'i ndihmonte të përballonin pandeminë. Por jo gjithmonë teknologjia ishte në lartësinë e duhur.

Njerëzit po përdorin teknologjinë si kurrë më parë, për punë, shkollë dhe vizita tek mjeku. Për të qenë pranë familjes dhe shoqërisë. Për mirë a për keq, ky vit ofroi mundësinë për të parë nëse teknologjia mund të luajë rol edhe më të madh në jetët e njerëzve.

“Pa diskutim që për miliona njerëz, teknologjia ishte shpëtimtare”, thotë Eric Riex, autor i librit “The Lean Startup”.

Eric Ries është një sipërmarrës që ligjëron për inovacionin. Në fillim të pandemisë, ai u entusiaz-mua kur pa kompanitë e teknologjisë që vepruan në përpjekje për të ndihmuar.

Në pranverë, kompanitë Google dhe Apple krijuan një partneritet historik që përmes telefonave inteligjentë njerëzit të njoftoheshin nëse ishin ekspozuar ndaj virusit. Por më pas projekti ngeci. Si rezultat i kësaj marrëdhënieje u krijua një program telefoni që filloi në dhjetor në Kaliforni.

“Ne duhet ta konsiderojmë gjithë këtë përpjekje si të dështuar, sepse u desh shumë kohë e gjatë për të krijuar këtë aplikacion. A mund ta besoni në fillim të krizës nëse dikush do kishte thënë se më shpejt do të zbulohesh vaksina sesa aplikacioni i ekspozimit? Njëra është përpjekje gjigande e shkencës ndërsa tjetra relativisht e lehtë”, thotë zoti Ries.

Kjo erdhi si rezultat i mungesës së koordinimit midis qeverive, mungesës së mirëkuptimit në qarqet teknologjike se kush merr vendime në nivelin tokal, thotë zoti Ries.

“Ne jemi mësuar me një model të punuari vetjak nga zbulues të rinj. Dhe nuk bëmë punë të mirë”, thekson ai.

Kameka Dempsey është anëtare e grupit punues të teknologjisë për COVID-19, me qëllim që të krijojë lidhje midis kompanive teknologjike dhe qeverive. Pabarazia, thotë ajo, ishte pikë lëkundjeje gjatë pandemisë.

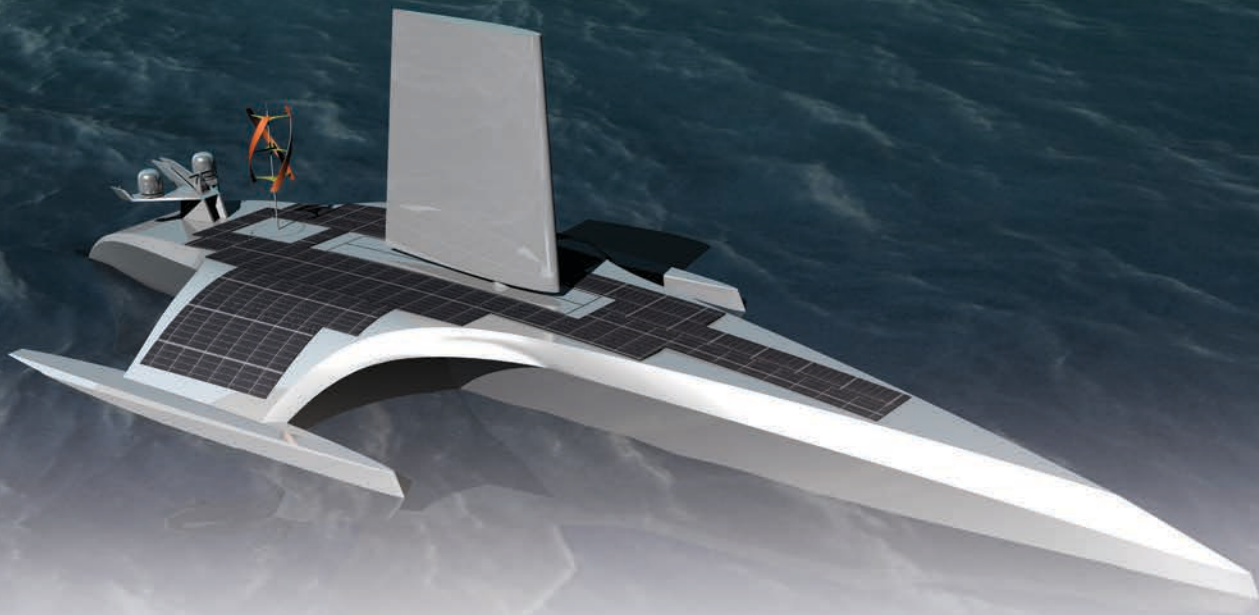
“Keni njerëz në zona rurale që nuk kanë qasje në internet. Shihni njerëz që nuk kanë laptopë, telefonë ose tableta për qasje në mësim dhe punë në internet”, thotë zonja Dempsey.

Pandemia, thotë ajo, vuri në dukje pikat e rëndësishme në teknologjinë.

“Teknologjia sot, në mes të kësaj pandemie, po kthehet në zemër të zbulimeve më të mëdha. Ato lindin nga nevoja për zgjidhjen e problemeve të vërteta të dikujt në nevojë”, thotë anëtarja e grupit punues të teknologjisë për COVID-19, Kamera Demsey.

Kompanitë më të mëdha teknologjike mësuan shumë nga përgjigja kundër pandemisë. Si do të shfrytëzohen këto mësimë, mbetet të shihet në vitin 2021.

“MAYFLOWER”, ANIJA PA KAPITEN QË DO TË LUNDROJË NË OQEANË

Ashtu si makinat pa shoferë që bëjnë udhëtime në tokë, anijet autonome po shfaqen si një mënyrë e re për të përshkruar oqeanet e botës. Korrespondentja e Zërit të Amerikës, Tina Trinh i hedh një vështrim anijes autonome “Mayflower”, një anije pa kapiten me energji diellore që do të udhëtojë nga Britania në Shtetet e Bashkuara duke përdorur inteligjencën artificiale.

Ajo quhet “Mayflower”, por nuk është aspak e ngjashme me anijen e shekullit të 17-të që solli pelegrinët në Amerikë. Anija e re “Mayflower” është autonome, pa asnjë pasagjerë ose ekuipazh në bordin e saj dhe ajo kontrollohet nga inteligjenca artificiale.

E prodhuar nga organizata detare jofitimprurëse Promare dhe kompania teknologjike IBM, anija pa kapiten, plotësisht autonome do t'i bëjë homazhe pelegrinazhit origjinal të vitit 1620, duke bërë udhëtimin transatlantik nga Britania në Plimith të Masaçusetsit prillin e ardhshëm.

Shefi Ekzekutiv i kompanisë IBM për teknologjinë, Andy Stanford-Clark thotë se një nga qëllimet kryesore të këtij udhëtimi është mbledhja e të dhënave.

“Përmes këtij udhëtimit shpresojmë të mësojmë më shumë rreth ndikimit që ndryshimi i klimës dhe ndotja kanë mbi oqeanet”, thotë ai.

Anijet pa kapitenë me aftësi autonome nuk janë një gjë e re, por ato zakonisht janë të telekomanduara ose të programuara për të udhëtuar në linja të caktuara.

“Mayflower” do të vetë-drejtohet.

“Sapo të dalë në det, jashtë diapazonit të rrjetit 4G, ajo do të jetë e vetme. Ne shpresojmë që t'i marrim komunikimet satelitore, por nuk varemi nga ato”, thotë Andy Stanford-Clark, shef për teknologjinë në kompaninë IBM.

“Anija duhet të jetë në gjendje të ndjejë dhe kuptojë vetë mjedisin e saj dhe të marrë vendime”, thotë Don Scott, ekspert i teknologjisë i kompanisë Marine AI.

Këtu hyn në lojë inteligjenca artificiale dhe programet e mësimi të makinerisë të kompanisë IBM.

“Anija është trajnuar për të identifikuar mijëra imazhe të gjërave të ndryshme në oqean që sistemi i inteligjencës artificiale i kompanisë IBM i njeh dhe pastaj në bazë të këtyre të dhënave programi vendos se cilën rrugë do të ndjekë”, thotë Andy Stanford-Clark, shef për teknologjinë në kompaninë IBM.

Duke përdorur kamerat dhe sensorët në bord, anija do të kryejë gjithashtu eksperimente të ndryshme shkencore. Studiuesit e dinë se suksesi i saj nuk është i garantuar.

“Kamerat mund të dëmtohen, mbulohen me pika uji, dhe për këto arsye mund të mos jenë në gjendje të përçojnë imazhe të qarta. Këto janë sfidat me të cilat përballemi gjatë krijimit të sistemeve për të shmangur dështimin e misionit”, thotë Don Scott, ekspert i teknologjisë i kompanisë Marine AI.

400 vjet më vonë, teknologjia padyshim që ka evoluar, por trashëgimia e anijes “Mayflower” vazhdon të jetë e fortë.

Ju ofron:

Kushte bashkëkohore,
ushqim cilësor dhe të kontrolluar,
staf të kualifikuar.

Ju mirëpresim!

Lagja Perash, Bulevardi Mehmet Pashë Plaku,
Pranë Xhamisë Perash, Shkodër

+355 67 47 39389

1 Staf arsimor cilësor

2 Kushte arsimore sipas standarteve të larta

3 Aktivitete sociale, kulturore dhe sportive

4 Klasa dhe laboratorë të kompletuar

5 Ambiente familjare në konvikt dhe cilësi në ushqim

CIKLI FILLOR

(djem dhe vajza)

NGA KLASA E **1**-RË
DERI NË KLASËN E **5**-TË

“Në të vërtetë,
besimtarët janë vëllezër,
andaj pajtojini vëllezërit tuaj
midis tyre dhe
kijeni frikë Allahun,
në mënyrë që ju të
mëshiroheni. ”

(Huxhurat, 10)